STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04266

NAYER BLOSHTEYN'S BRIEFENSHTELER

O. Bloshteyn

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-04266-8

9780657042660T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT (413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET, AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

נייער

—בלאשטיינ׳ס—

בריעפענשטעלער

מיט דעם פנקס צוזאממען.

זשארגאן־לעהרער, געדרוקטע און געשריבענע בריעף, נוטצליכע פערשידענע וויסענשאפטען, רעכנען, עטיקעטא און אויפפיהרונג. וויכטיג און נויטהיג פאר יעדע קלאססע, זיך אוים צו לערנען ריין זשארגאן שרייבין, לעזין און רעכענען.

אין

פיער טהייל

פערפאסט נאך נייע קוועללען.

אונטער די רעדאקציע פון שריפטשטעללער ח. ש. נ.

פערלאג און אייגענטהום פון לייזער טיקאצינסקי בוכהענדלער אין ביאליסטאק.

ווילנא

בדפוס האלמנה והאחים ראם.

תרסד.

БРИФЕНШТЕЛЛЕРЪ,

т. е. новый письмовникъ Блоштейна.

Составилъ Х. Ш. Н.

ВИЛЬНА. Типографія Вдовы и братьевъ Роммъ.
Уголъ Духовскаго и Глухого пер. соб. домъ № 1/2.
1903.

Дозволено Цензурою
Варшава, 20 Іюнъ 1903

אינהאלט.

№		זייטע
1	פאררעדע	4
	ערשטע אבטהיילונג:	
2	כללים ריכטיג צוא שרייבען זשארגאן	7
3	ווערטער וועלכע שרייבען זיך גלייך	14
4	נעמען: מאנזבילשע און ווייבערשע	15
5	טעג און חדשים	19
6	ימים טובים, יומא דפגרא'ס און תעניתים	〃
7	דיא סדרות	21
8	בוכשטאבען אלס ציפער	〃
9	ראשי־תבות (פערקירצטע ווערטער)	22
10	טיטלען צוא בריעף	24
11	נייטיגע ווערטער	25
12	פאסט פראווילעס	27
	צווייטע אבטהיילונג:	
13	פאמיליען — בריעף	29
14	ליעבע — בריעף	53
15	חתן־כלה בריעף	57
16	מאן־פרויא בריעף	63
17	פריינדע בריעף	77
18	שדוכים בריעף	88
19	אנפראגע בריעף	91
20	איינלאדונגס בריעף	93
21	גראטולאציאן בריעף	95
22	געשעפט'ס בריעף	96
23	קינדערשע בריעף	100
	דריטע אבטהיילונג:	
24	פארמען פון שטר־חוב, שליש'ת, תנאים און כתובה	112
25	כללים פון וועכסלען	114
26	פארמען פון פערשידענע וועכסלען	115
27	פרייז פון וועכסעל־פאפיער	116
28	פערשידענע וואג און מאס	117
	פיערטע אבטהיילונג:	
29	פערשידענע רעכענונגען	121
30	דאפעל־טאבעלע פון 1 ביז 400	125
31	וויטצען און שפריכווערטער	126
32	עטיקעטא אגן אויפפיהרונג, אין דער פריה, קליידער, געהן, בעגריסען, האלטונג	130

אזבוקעס רוסישע, דייטשע, פראנצויזישע, ענגלישע, פוילנישע.

בריעף געפונען זיך 150. געדרוקטע מיט געשריבענע.

פאררעדע

דיעזער נייער פאללשטענדיגער בריעפענשטעללער, ערשיינט יעטצט ניט ווייל עס פעהלען בריעפענשטעללער; נאר טאקי דעריבער, וואס עס איז יא דא. עס איז ביי אונז דא בריעפענשטעללער'ס, נאר ליידער איז אין זיי ניטא דאס וואס אין אגוטען בריעפענשטעללער דארף זיין — און דאדורך ברייגגען זיי ניט די נוטצען וואס מען ערווארטעט פון אבריעפענשטעללער... איינינגע זיינען געשריבען נאר אהן א טעם, אנדערע האבען זיך ערלויבט אריין צושטעהלען אין די בריעף אזעלכע אויסדריקע, וועלכע זיינען ניט פאר יונגע קינדער...

אנדערע בריעפענשטעללער'ס זיינען פוסטע, אנדערע שיטען מיט פראזעס און הייכע מליצות וויא די דריטע מכה אין מצרים. מיט איין ווארט: אונטער אללע זשארגאנישע בריעפענשטעללער'ס (אַרבייטענדיג דיעזעס בוך האב איך די אללע פאר זיך געהאט). איז קיין איינציגער ניטא א פראקטישער און א נוטצליכער.

בעמערקענדיג דאס, ערשיינט דיעזער בריעפענשטעללער. דאס איז שוין אזא פאקט: וואו עס איז פוסט, טוז וואס וויכטיגעס בעשאפען ווערין. אז עס איז גיוועון „תהו

ובהו" — פוסט און וויסט, איז געווארען אן עולם ומלואה — אוועלט מיט אללעם גוט'ס... עס איז פוסט און וויסט געוועזען אין אונזער זשארגאנישע ליטעראטור, אין דיא אבטהיילונג פון בריעפענשטעללער האט דאס ארויס גירופען א נייען פאלשטענדיגען בריעפענשטעללער, פאלל מיט אללעם וואס פון אבריעפענשטעללער איז צוא ערווארטען, וויא דיא געעהרטעסטע לעזערינען און לעזער וועלין זיך איבערציינגען בלאטערין'דיג דאס בוך.

מען קען גאנץ דרייסט האפען אז אללע, וועלכע וועלין דאס בוך קויפען וועלין דאנקבאר זיין דעם הערויסגעבער אויך מיר

מוגה נערך ונסדר ע"י **ת. ש. ג.**

אינהאלט

פון

ערשטע אבטהיילונג.

1 כללים וויא צוא שרייבען ריכטיג זשארגאן.
2 לשון קודש ווערטער, וועלכע קומען אריין אין זשארגאן.
3 דער אונטערשייד פון ווערטער וועלכע שרייבען זיך גלייך.
4 נעמען — מאננזבילשע און ווייבערשע, טעג און חדשים, ימים טובים, יומא־דפגרא׳ס און תעניתים אויך דיא סדרות.
5 יודישע בוכשטאבען אלס ציפער.
6 ראשי תבות (פערקירצטע ווערטער).
7 טיטלען צוא בריעף.
8 נייטיגע ווערטער.
9 פאסט־פראווילעס.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

א.

כללים וויא צוא שרייבען ריכטיג זשארגאן.

1. דיא יודישע שפראך האט צוויא און צוואנציג בוכשטאבען, ד. ה. אותיות; דאס זיינען זייא:

א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ, ס, ע, פ, צ, ק, ר, ש, ת.

2. בּ — האט צו זיך אצווייטען בוכשטאב אוייכען — ב (וויא B),
כּ — " " " " " " כ (וויא X),
פּ — " " " " " " פ (וויא Φ),
תּ — " " " " " " ת (וויא C).

3. דיא פינף בוכשטאבען האבען אין ענדע (סוף) ווארט אנ׳אנדער פארמע:
כּ־כ — אין ענדע ווארט — ך, צום ביישפיל: כּלה, דעקטוך.
מ — " " " ם, " " מאדאם.
נ — " " " ן, " " ניסן.
פּ־פ — " " " ף, " " פאניע. האף.
צ — " " " ץ, " " צאהל, וויטץ.

4. דיא בוכשטאבען — א, ו, י, ע, ווערין בענוטצט אלס נקודות.

א — רעכינט זיך וויא אַ פּתח, צב״ש: אַ, באַ, באַלד, זאַמד, גאַנץ, אויך וויא אַ קמץ, צב״ש: אָ, אָבער, האָבער, גאָר, נאָמה, קאָן.

ו — לעזט זיך וויא שורוק (וּ), צב״ש: אוּ, און, גוט, דוא, קום, מוטה. ווען דער שורוק הערט זיך אין סוף ווארט לעגט זיך צוא אויך אנ׳אלף, צב״ש: דוא, צוא. דאס גלייכין אין אנפאנג ווארט ווען דאס ווארט הייבט זיך אן מיט אַ וו, צב״ש: וואונד, וואו, וואונדער און דאס גלייכען. אין צווייטין פאלל שטעהט דער אלף פאר דעם וואו.

י — ווערט בענוצט וויא אַ חיריק, צב״ש: אי, איך, בין, גיך, דיר. דיא ווערטער „וויא, דיא, זיא" קומט נאכ׳ן יוד אנ׳אלף. ווען אבער זייא זיינען אטהייל פון א ווארט ברויכען זייא ניט קיין אלף, צב״ש:

וויא (מיט אנ׳אלף) ווידער (אהן אנ׳אלף).
דיא (מיט אנ׳אלף) דיזער (אהן אנ׳אלף).
זיא (מיט אנ׳אלף) זיכער (אהן אנ׳אלף).

ע — ווערט בענוטצט וויא אַ סגול, צב״ש: ע, ער, בער, דער, הערר. אין פיל ווערטער קומט נאכ׳ן ע אויך דער בוכשטאב „ה", צב״ש: מעהר, עהרע, קלעהרין, אונ ד. ג. דאס איז איבערהויפט אין ווערטער וועלכע זיינען גינומען פון דיא דייטשע שפראך.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

5. עֶס אִיז אויךְ דָא נְקוּדוֹת וָואס בֶּעשְׁטֶעהֶען פוּן צְוַוייא בּוּכְשְׁטַאבֶּען.

וי — וֶוערְט בֶּענוּטְצְט פַאר אַ חוֹלָם אִין וֶועלְכֶען עֶס הֶערְט זִיךְ אוֹיס צוּא זָאגֶען אַ יוּד, צב״ש: אוֹי, אוֹיף, הוֹיז, מוֹיז, גֶערוֹיש.

יו — בֶּענוּטְצְט זִיךְ וִויא אִין רוּסִישֶׁע שְׁפְּרַאךְ דֶער בּוּכְשְׁטַאבּ Ю, צב״ש: יוּד, יוּנג, יוּפִּיטֶער, יוּבִּילֵייאוּם.

יא — וִויא אִין רוּסִישֶׁען דֶער בּוּכְשְׁטַאבּ Я, צב״ש: יַאטְקֶע, יַאבֶּעדְנִיק.

יי — וִויא אֵ צֵירֶה, צב״ש: אֵיי, בֵּיין, הֵיים, קֵיינֶעם, אֵיינֶעם.

דִיא צְוֵויא יוּדֶען אַלְס צֵירֶה פָאדֶערְרִין נָאךְ זִיךְ אַנְ׳אַלֶף אִין עֶנְדֶע וָוארְט, צב״ש: צְוֵוייא, זֵייא, גֵייא. וֶוען אָבֶּער זֵייא זַיינֶען אַטְהֵייל פוּן אַוָוארְט בְּרוֹיכֶען זֵייא נִיט קֵיין אַלֶף, צב״ש:

זֵייא (מִיט אַנְ׳אַלֶף) זֵייעֶן, זֵייפֶען (אָהְן אַנְ׳אַלֶף).

גֵייא (מִיט אַנְ׳אַלֶף) גֵייעֶן, גֵיינֶען (אָהְן אַנְ׳אַלֶף).

צְוֵוייא (מִיט אַנְ׳אַלֶף) צְוֵוייטֶער, צְוֵוייעֶר (אָהְן אַנְ׳אַלֶף).

אִין אֵיינִיגֶע וֶוערְטֶער לֶעזִין זִיךְ אִין עֶנְדֶע וָוארְט דִיא צְוֵוייא יוּדֶען מִיט אַנְ׳אַלֶף (ייא) וִויא אַפַּתַח, צב״ש: נַייא, בְּרַייא, שְׁפַּייא, דְרַייא.

6. אִין זְשַׁארְגָאן וֶוערִין בֶּענוּטְצְט נָאר דִיא יוּדִישֶׁע בּוּכְשְׁטַאבֶּען:

א, בּ, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, ל, מ, נ, ע, פ, צ, ק, ר, ש.

דָאס הֵייסְט זֵייא גִיפִינֶען זִיךְ אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אוּן אויךְ אִין מִיטֶען אוּן צוּם סוֹף.

דִיא בּוּכְשְׁטַאבֶּען וֶוערִין אִין אַנְפַאנְג וָוארְט קֵיין מָאל נִיט בֶּענוּטְצְט:

ב, כּ, כ, ס, תּ, ת.

אַנְשְׁטַאדְט דֶעם בּוּכְשְׁטַאבּ ב קוּמֶען צְוֵוייא וָואוִוין, צב״ש: וָואס, וָואלְף, וָואגְזַאל, גֶעוואלְד, גֶעוָואלְט.

דֶער בּוּכְשְׁטַאבּ ח אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אִיז נָאר אִין דִיא וֶוערְטֶער: חָאטְשׁ, חַאפֶּען.

אַנְשְׁטַאדְט אַ כּ קוּמְט אַ ק.

דֶער כ אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אִיז נָאר אִין וָוארְט: כַאראַקְטֶער.

דֶער ס אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אִיז נָאר אִין דִיא וֶוערְטֶער: סֵיידֶען, סֶענְדֶער.

אַנְשְׁטַאדְט תּ קוּמְט דֶער בּוּכְשְׁטַאבּ ט.

אַנְשְׁטַאדְט ת קוּמְט דֶער בּוּכְשְׁטַאבּ ש.

7. דִיא וֶוערְטֶער וָואס קוּמֶען הֶערוֹיס פוּן לָשׁוֹן קֹדֶשׁ (הֶעבְּרֵייאִישׁ) מוּסֶען זִיךְ שְׁרֵייבֶּען רִיכְטִיג, דָאס גְלֵייכֶען אויךְ רוּסִישֶׁע א. ז. וו.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

8. אִין אֵיינִיגֶע וֶוערְטֶער קוּמֶען צְוֵוייא בּוּכְשְׁטַאבֶּען אַנְשְׁטַאדְט אֵיינֶעם, דָאס אִיז אִיבֶּער הוֹיפְּט אִין אַזֶעלְכֶע וֶוערְטֶער וֶועלְכֶע קוּמֶען אַרוֹיס פוּן רוּסִישׁ, צב"ש:

טשׁ— לֶעזְט זִיךְ וִויא **Ч**. טְשִׁין Чинъ.

זשׁ — " " **Ж**. זְשַׁארְגָאן Жаргонъ.

9. אַלֶע וֶוערְטֶער בֶּעשְׁטֶעהֶן פוּן אַ וָוארְצֶעל (שֹׁרֶשׁ) אוּן נֶעבֶּענְוֶוערְטֶער.
דִיא נֶעבֶּענְוֶוערְטֶער וַוייזֶען אוֹיף אַ וֶועלְכֶע עֶס אִיז פֶערְעֶנְדֶערוּנְג. דִיא נֶעבֶּענְוֶוערְטֶער קוּמֶען אִין אַנְפַאנְג פוּן וָוארְט, ד. ה. פַאר דֶעם שֹׁרֶשׁ, אוֹיךְ אִין עֶנְדֶע, ד. ה. נָאךְ דֶעם שֹׁרֶשׁ. אָט דָא אִיז אֵיינִיגֶע בֵּיישְׁפִּילֶען (מְשָׁלִים):

דֶער שֹׁרֶשׁ פוּן וָוארְט: גֶעהֶן	דֶער נֶעבֶּענְוָוארְט
	אוֹיף־גֶעהֶן,
	בֶּער־גֶעהֶן־זִיךְ,
	פֶער־גֶעהֶן,
	דוּרְךְ־גֶעהֶן,
	צוּ־גֶעהֶן,
	אַוֶועק־גֶעהֶן,
	אָב־גֶעהֶן,
	מִיט־גֶעהֶן.
גֶעהֶנְדִיג, גֶעהֶנְדִיגְקַייט.	

דֶער שֹׁרֶשׁ פוּן וָוארְט: רֵיידֶען	דֶער נֶעבֶּענְוָוארְט
	אָב־רֵיידֶען,
	בֶּער־רֵיידֶען,
	מִיט־רֵיידֶען,
	נָאךְ־רֵיידֶען,
	פַאר־רֵיידֶען,
	צוּ־רֵיידֶען,
	דוּרְךְ־רֵיידֶען־זִיךְ,
	פֶער־נַאנְדֶער־רֵיידֶען,
	אוֹיס־רֵיידֶען,
	אִיבֶּער־רֵיידֶען.
רֵיידֶענְדִיג, רֵיידֶענְדִיגְקַייט.	

וֶוען דִיא נֶעבֶּענְוֶוערְטֶער עֶנְדִיגֶען זִיךְ מִיט דֶעם זֶעלְבִּיגֶען בּוּכְשְׁטַאב, מִיט וֶועלְכֶען עֶס הֵייבְּט זִיךְ אָן דֶער וָוארְט, בְּלֵייבֶּען בֵּיידֶע בּוּכְשְׁטַאבֶּען,
צב"ש: נֶעהֶמֶען — אָנְנֶעהֶמֶען, רוּקֶען — אוּנְטֶערְרוּקֶען,
בִּינְדֶען — אָבּבִּינְדֶען, רֵיידֶען— אִיבֶּער רֵיידֶען.

10. דִיא נֶעבֶּענְוֶוערְטֶער קוּמֶען אַמָאהְל אוֹיךְ מִיט לָשׁוֹן קֹדֶשׁ (הֶעבְּרֵייאִישֶׁע) וֶוערְטֶער, דַאן מְהֵיילֶען זִייא זִיךְ אָב מִיט אַצֵייכֶען פוּן אִייבֶּען. זֶעה כְּלָל 7.
אַ לָשׁוֹן־קֹדֶשׁ וָוארְט קוּמְט מִיט אַ זְשַׁארְגָאנִישֶׁען נֶעבֶּענְוָוארְט נָאר אִין דִיא פַאהְלֶע:

א. וֶוען פוּן לָשׁוֹן־קֹדֶשׁ וָוארְט וֶוערְט אַ בֵּייוָוארְט,
(Имя Прилагательн.)

ב. וֶוען עֶס וַוייזְט אַז אֵיין זַאךְ גֶעהֶערְט אָן דִיא צְוֵוייטֶע
(Родительная Принадлежность.)

צוּא אַ בֵּייוָוארְט לֵייגְט זִיךְ צוּ „דִיגֶער" „דִיג" „עֶר" „עֶ", צב"ש:
(בלאשטיינ׳ס בר"ש)

חָמֵץ — חָמֵצ'דיג, חָמֵצ'דיגער. פֶּסַח — פֶּסַח'דיג, פֶּסַח'דיגער. כָּשֵׁר — כָּשֵׁר'ער, כָּשֵׁר'ע. פָּשׁוּט — פָּשׁוּט'ער, פָּשׁוּט'ע.

אין גֶעוויסֶע פֶאהלֶע לֵייגט זיך אויך צו „ניק", צב"ש: כָּל־בּוֹ'ניק טְרֵפָה'ניק, צְווייא־ווייבֶּער'ניק א. ד. ג.

11. דיא נֶעבֶּען ווערטֶער, וועלכֶע לֵייגֶען זיך צוּא צוּא אַ נָאמֶען, ווערין אויך אָבְּגֶעטְהֵיילְט מִיט אַצֵייכֶען, צב"ש:

אַבְרָהָם — אַבְרָהָם'ס, אַבְרָהָם'ן, אַבְרָהָם'ל. מֹשֶׁה — מֹשֶׁה'ס מֹשֶׁה'ן, מֹשֶׁה'לֶע, מֹשֶׁה'נְקֶע. חַנָּה — חַנָּה'ס, חַנָּה'ן, חַנָּה'לֶע א. ד. ג.

12. אין שְׁרַייבֶּען ווערין בֶּענוּצְט פֶערְשִׁידֶענֶע צֵייכֶען, וועלכֶע רוּפֶען זיך „אַבְּשְׁטֶעלוּנְג צֵייכֶען" (Знаки препинанія).

זֵייא קוּמֶען אוּם צוּ וַוייזֶען וואוּ מֶען דַארְף זיך אָבּ שְׁטֶעהְלֶען לֶעזֶענְדיג לֵיינְגֶער אָדֶער קִירְצֶער. אָהְן זֵייא איז עֶרְשְׁטִינְס הָאט דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע, וויא מֶען זָאגְט, קֵיין „טַעַם" נִיט, און צְווייטִינְס קֶען טְרֶעפֶען אַז דֶער לֶעזֶער זָאל אָדֶער גָאר נִיט פַארְשְׁטֵיין וָואס מֶען שְׁרַייבְּט אִיהְם, אָדֶער עֶר וֶועט עֶס פֶערְשְׁטֶעהְן גְרַאדֶע פַארְקֶעהְרְט וויא דֶער שְׁרַייבֶּער הָאט גִימֵיינְט.

דָאס זַיינֶען דיא צֵייכֶען, זֵייעֶרֶע נֶעמֶען און בֶּעדַייטוּנְג:

. — פּוּנְקְט (Точка), דֶער צֵייכֶען קוּמְט נָאךְ יֶעדֶער אִין גַאנְצֶען פֶערְעֶנְדִיגְטֶען זַאטְץ.

... — פִיל פּוּנְקְטֶען (Многоточіе) שְׁטֶעהְלְט מֶען וֶוען דֶער שְׁרַייבֶּער מֵיינְט אַז מֶען זָאל פֶערְשְׁטֶעהְן גוּט דֶעם גֶעדַאנְקֶען, אָדֶער דֶער שְׁרַייבֶּער עֶנְדִיגְט נִיט, און פֶערְלָאזְט זיך אויף דֶעם לֶעזֶער אַז עֶר וֶועט דיא כַּוָּנָה גֶעפִינֶען. אִין דֶעם לֶעטְצְטִין פַאלְל שְׁטֶעהְלִין זיך אַמָאהְל דְרַייא שְׁטְרִיכֶען — — —. (זֶעה ווייטֶער)

, — זַאפִּיאַטַאיֶע (Запятая), דֶער צֵייכֶען וֶוערְט בֶּענוּטְצְט וֶוען אֵיין טְהֵייל פוּן זַאטְץ (מַאֲמָר) עֶרְקְלֶעהְרְט דיא צְווייטֶע, צב"ש: אִיךְ וָואלְט דִיר מֶעהְר גֶעשְׁרִיבֶּען, נָאר אִיךְ בִּין מִיעֶד. זַייט גָאר רוּהִיג, אַלֶּעס וֶועט זַיין אִין אָרְדֶענוּנְג.

; — אוֹיבֶּען אַ פּוּנְקְט און אוּנְטֶען אַקָאמַמַא (זַאפִּיאַטַאיֶע) קוּמְט וֶוען דיא טְהֵיילֶען פוּן זַאטְץ זַיינֶען אָבְּגֶעהַאקְט, אָדֶער נִיט שְׁטִימִיג, צב"ש: אִיךְ וֶועל בַּייא אַייךְ מֶעהְר דָאס גֶעלְד נִיט בֶּעטִין; אָבֶּער וויסֶען זָאלְט אִיהְר אַז סוֹד וֶועט אויף פָאדֶערִין...

: — צְווייא פּוּנְקְטֶען (Двоточіе) שְׁטֶעהְלִין זיך דַאן וֶוען עֶס גִיבְּט זיך אִיבֶּער פְרֶעמְדֶע רֵייד מִיט יֶענֶעמְס לָשׁוֹן, צב"ש: עֶר הָאט מִיר

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

גִיעֶנְטְפֶערְט גַאנְץ אֵיינְפַאךְ : „אִיךְ קֶען אַייךְ נִיט״. דִיא פְרֶעמְדֶע וֶוערְטֶער קוּמֶען פוּן בֵּיידֶע זַייטֶען אִין קַאוויצְקֶעס.

? — פְרַאגֶע צֵייכֶען (Вопросительный знакъ) שְׁטֶעהְלְט זִיךְ אִין עֶנְדֶע זַאטְץ, וֶועלְכֶער דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס מִיט אַפְרַאגֶע, צב״ש : וִויא גִיפֶעהְלְט דִיר מֵיין כַּלָה? וֶוען וֶועט בַּייא דִיר מִיט מַזָל חֲתוּנָה זַיין?

! — אוֹיסְשְׁרַייא צֵייכֶען (Восклицательный знакъ) שְׁטֶעהְלְט מֶען אִין עֶנְדֶע זַאטְץ וֶוען עֶס דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס אַגִישְׁרַייא, אָדֶער אַוואוּנְדֶער, צב״ש: גֶעה אַרוֹיס! אָה, הָאסְטוּ מִיר דֶער עֶסְּסֶען! וִויא שֵׁיין דוּ זֶעהְסְט הַיינְט אוֹיס!

עֶס טְרֶעפְט אַזַאטְץ וָואס דְרִיקְט אוֹיס אַוואוּנְדֶער מִיט אַפְרַאגֶע צוּ זַאמֶען, אִין אַזַא פַאלְל שְׁטֶעהְלִין זִיךְ אִין סוֹף מַאֲמַר בֵּיידֶע צֵייכֶען צוּ זַאמֶען, צב״ש: אִיז דָאס אֱמֶת?! קֶען דָאס זַיין?!

13. כִּמְעַט יֶעדֶער זְשַׁארְגָאנִישֶׁער וָוארְט, אִיבֶּערְהוֹיפְּט אַנָאמֶען פוּן אַזַאךְ, פָאדֶערְט פַאר זִיךְ דֶעם בּוּכְשְׁטַאבּ — **אלף**, צב״ש: אַמֶענְטְשׁ, אַטָאג, אַגַאנְג. דָאס גְלַייכֶען אוֹיךְ דִיא לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ וֶוערְטֶער וָואס בֶּענוּטְצֶען זִיךְ אִין זְשַׁארְגָאן, צב״ש אַמַתָּנָה, אַקָרְבָּן, אַנֶדֶר. וֶוען אָבֶּער דֶער זְשַׁארְגָאנִישֶׁער אָדֶער לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ וָוארְט הֵייבְּט זִיךְ אָן מִיט דִיא בּוּכְשְׁטַאבֶּען **א, ע**, צב״ש: אָרְט, אֶבְיוֹן, עֶמְמֶער, עוֹלָה — דַאן קוּמְט שׁוֹין פַאר דֶעם וָוארְט „אַנְ״ מִיט אַצֵייכֶען אוֹיבֶּען:

אָרְט — אַנְ׳אָרְט, אֶבְיוֹן — אַנְ׳אֶבְיוֹן,
עֶמְמֶער — אַנְ׳עֶמְמֶער, עוֹלָה — אַנְ׳עוֹלָה.

~~~~~~~~

14. דָא אִיז אֵיינִיגֶע בֵּיישְׁפִּילֶען וִויא אִין זְשַׁארְגָאן בִּילְדֶעט זִיךְ דֶער מֶעהְרְצָאל (Множественное число):

1. אָרְט — עֶרְטֶער, וָוארְט — וֶוערְטֶער.
2. בַּאל — בֶּעלֶער, פַאס — פֶעסֶער.
3. גַאס — גַאסֶען.
4. לַאנְג — לֵיינְג, גַאנְג — גֵיינְג.
5. בֶּער — בֶּערִין, מֶעהְר — מֶערִין.
6. בּוּלְבֶּע — בּוּלְבֶּעס, אוּגֶערִיק — אוּגֶערְקֶעס.
7. אֵיי — אֵייעֶר, בֵּיין — בֵּיינֶער.
8. שְׁנֵיידֶער — שְׁנֵיידֶערְס.
9. פוּס — פִיס, נוּס — נִיס.
10. הִיטְץ — הִיטְצֶען, בְּלִיטְץ — בְּלִיטְצֶען.
11. קְלוּגֶער — קְלוּגֶע.
12. פְלֵייש — פְלֵיישֶׁען.
13. שְׁנֵייא — שְׁנֵייעֶן.
14. קִייהְל — קִייהְלֶען.
15. וֶועלְט — וֶועלְטִין, קֶעלְט — קֶעלְטִין.
16. בְּלִין — בְּלִינֶעס, קְלִין — קְלִינֶעס.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)
~~~~~~~~

ב.

לָשׁוֹן־קֹדֶשׁ וֶוערְטֶער, וֶועלְכֶע קוּמֶען אַרַיין אִין זְשַׁארְגָאן.

אֵבָרִים — גְלִיעדֶער ; זֶעהְר שֵׁיינֶע אֵבָרִים.

אוֹרֵחַ, אוֹרְחִים — גַאסְט, גֶעסְט ; הַיינְט אִיז גֶעקוּמֶען אַנְ' אוֹרֵחַ, צְוַויי אוֹרְחִים.

אַחְרָיוּת — פֶערַאנְטְוָוארְטְלִיכְקֵייט ; אוֹיף מַיינֶע אַחְרָיוּת.

אֵימָה — אַשְׁרֶעק ; עֶס גֶעהְמְט אָן אַנְ'אֵימָה.

אֱמֶת — וַוארְהֵייט ; דֶער בֶּעסְטֶער לִיגֶען אִיז דֶער אֱמֶת.

אֲסֵפָה — פֶערְזַאמְלוּנְג ; בַּייא דִיא צִיוֹנִיסְטֶען אִיז אָפְט אַנְ' אֲסֵפָה.

אֵשֶׁת חַיִל — אַ ווירְטְהִין ; מַיין פְרוֹי זָאל לֶעבִּין אִיז אַנְ' אֵשֶׁת חַיִל.

בָּחוּר — קַאוַואלֶער ; מַיין חָתָן אִיז אַשֵׁיינֶער בָּחוּר.

בַּטְלָן — לֵיידִיג־גֶעהֶער ; דַיין מַאנְן אִיז אַ בַּטְלָן.

בֶּן בַּיִת — אַ הוֹיז מֶענְטְשׁ ; אֵיינִיגֶע יָאהְר אִיז עֶר גִיוֶוען אַ בֶּן בַּיִת.

בֶּן יָחִיד — אֵיין אֵיינְצִיגֶער, בַּת יְחִידָה — אֵיין אֵיינְצִיגֶע.

בְּרֹגֶז — בֵּייז ; אִיךְ בִּין מִיט דִיר בְּרֹגֶז.

בְּשׂוֹרָה — נַאכְרִיכְט ; עֶר הָאט מִיר גִיבְּרַאכְט אַ גוּטֶע בְּשׂוֹרָה.

גַאֲוָה — שְׁטָאלְץ ; גַאֲוָה לִיגְט אוֹיף מִיסְט, יֶעדֶערֶער נֶעמְט אוּמְזִיסְט

גְבִיר — מַיין מְחוּתָּן אִיז אַ גְבִיר. (רַייךְ)

גוֹלֶם — זַיין כַּלָּה אִיז אַשְׁטִיק גוֹלֶם. (אַ נַארְר)

דְאָגָה — זָארְג ; אַזַא דַאָגָה זָאל אִיךְ הָאבֶּען מִיט קִינְדֶער.

דֵעָה — פֶערְשְׁטַאנְד ; וֶוער עֶס הָאט דִיא מֵאָה, הָאט דִיא דֵעָה

דֶרֶךְ אֶרֶץ — שְׁטַאט ; אַ מֶענְטְשׁ דַארְף הָאבֶּען דֶרֶךְ אֶרֶץ.

הוֹצָאָה — אוֹיסְגַאבֶּע ; עֶר אִיז אַ גְרוֹיסֶער בַּעַל הוֹצָאָה.

הוֹסָפָה — דֶערְלֵייגוּנְג ; גִיט מִיר אַ הוֹסָפָה.

הֲנָאָה — פֶערְגֶענִיגֶען ; נִיט אַלֶע מֶענְטְשִׁין הָאבִּין פוּן זֵייעֶר לֶעבִּין הֲנָאָה.

הֶפְקֵר — פְרַייא ; דִיא וֶועלְט אִיז נִיט הֶפְקֵר.

הַתְחָלָה — אָנְהֵייבּ ; דֶער סוֹף אִיז זִיכֶערֶער פַאר דִיא הַתְחָלָה.

וִכּוּחַ — דוּרְכְרֵייד ; אִיךְ וֶועל מִיט אַייךְ הָאבֶּען אַ וִכּוּחַ.

זְכִיָּה — וֶוערְטְה ; נִיט אַלֶע הָאבֶּען דִיא זְכִיָּה מִיט אִים צוּ רֵיידֶען.

זְמַן — סֶעזָאן ; אַ צִיוֹנִיסְטִישֶׁער בֵּית הַסֵפֶר הַאלְט נָאר אֵיין זְמַן.

חָבֵר — קָאלֶעגַא ; עֶר אִיז מַיין חָבֵר.

חֵלֶק — אַ טְהֵייל ; עֶר הָאט גִינוּמֶען זַיין חֵלֶק.

(בלאשטיי.'ם בר"ש)

חֵן — גוּנסט; אויף מײַן כַּלָה'ס פָּנים ליגט אַ חֵן.
חֵפֶץ — אַ זאַך; ער איז אַ שײנער חֵפֶץ.
טַלִית — װאָס קאָסט אַ זײַדענער טַלִית?
יַחְסָן — מײַן חָתָן איז אַ יַחְסָן.
יְקָרוּת — טַהײַער; דײַן חָתָן איז אַ יְקָרוּת.
כְּתוּבָה — איך װעל דיר געבען אַ גרױסע כְּתוּבָּה.
לוּחַ — אַ קאַלענדאַר; ער לײגט װיא אַ לוּחַ.
מַזָל — גליקק; איך בין שוין אַ כַּלָה מיט מַזָל.
מֵבִין — פֿאַרשטעהער; דאַנקין גאָט װאָס מײַן חָתָן איז ניט קײן מֵבִין.
מְזוּמָן — באַאַר; דיא נָדָן זאָלין אָב צײהלען אין מְזוּמָן.
מִסְחָר — האַנדעל; אַלץ טוט מען צוא ליעב מִסְחָר.
מַשְׁקֶה — אַ שנאַפּס; בעססער אַביסיל מַשְׁקֶה אײדער אַסך װאַססער.
נַחַת — פֿערגעניגען; האָדעװעט אײערע קינדער מיט נַחַת.
נְקָמָה — ראַכע; מען טאָר פֿון קײנעם ניט נעהמען נְקָמָה.
סְגוּלָה — אַמיטעל; געלד — איז צו אַלץ אַ סְגוּלָה.
סִבָּה — אורזאַכע; איך האָב דיר ניט געשריבען איבער אַ סִבָּה.
סָפֵק — אַ צװײפֿעל; איך בין אין סָפֵק אויב דער שדוך װעט זײַן.
עַם הָאָרֶץ — אַ פּראָסטער מענש; אַנ'עַם הָאָרֶץ איז אַ האַלבער מענש.
עַיִן הָרָע — שלעכטע אויג; מײַן באָבע שפּרעכט אָב עַיִן הָרָע.
עַוְלָה — אונרעכט; עס איז לײַכט צוא טאָהן אַנ'עַוְלָה און שװער צוא לײַדען.
פָּטוּר — אונשולדיג; אַ נַאַר איז אַללע מאָהל פָּטוּר.
פְּשָׁרָה — דורכמאַך; אַ פְּשָׁרָה קען אָרב אויך מאַכען.
צוּרָה — געזיכט; בײַא אים ליגט דער נאַר אויפֿין צוּרָה.
צַעַר — פֿערדרוס; אַ נאַר איז אַ צַעַר.
קָרוֹב — אַ פֿרײַנד; דער רובל מאַכט אַפֿרעמדין פֿאַר אַ קָרוֹב.
קִנְאָה — אײפֿער; קִנְאָה שיסט װיא פּולװער.
רֶוַח — פֿערדינסט; אָן גוטע סְחוֹרָה האָט מען רֶוַח.
רֶגֶל־געלט — יום טוב געלט; רֶגֶל־געלט נעהמט אָרב פֿון אַללעמען.
רָשָׁע — שלעכטער; אַ נאַר איז אַ רָשָׁע.
שְׁבוּעָה — שװערין; בײַא אַליגנער איז אַ שְׁבוּעָה גאָר גישט.
שׁוֹמֵר — אַ װעכטער; אַ שׁוֹמֵר היט פֿון גַנָבִים, אָבער ניט פֿון זיך.
שִׁדוּך — פֿאַרטײא; אַנ'אֶמֶת'ר מענש פֿיהרט ניט אויס קײן שִׁדוּך.

(בלאשטײנ'ס בר"ש)

שותף — קאמפאניאן ; דער בעסטער שותף איז דיא קעשינע.
שבן — א נאכבאר ; א שבן האט פיינד דעם בעל הבית.
שכל — פערנונפט ; געלט מאכט שכל און שכל — געלט.
תכף — גלייך, באלד ; מיין חתונה וועט זיין תכף נאך סוכות.
תכשיט — צירונג ; גוטע מעלות איז דער בעסטער תכשיט.
תלמוד תורה — יודישע גנבים לערנען זיך אין תלמוד תורה.
תם — א נאאיווער ; א תם פיהלט אין קיין זאך קיין טעם.
גרוש — אגע־געט־ר, בעסער אפרוש איידער א גרוש.
גרושה — אגע־געט־ע, אגרושה איז אנאסטוהויז.
עגונה — פערלאסענע פון מאנן. א שיינע עגונה איז אזעלטענהייט.
פרוש — אבגעזאנדערט ; אלא־יוצלחוואס קען ניט פערדינען ברויט.

ג.

דער אונטערשייד פון דיא ווערטער, וועלכע לעזין זיך גלייך חאטש זייא האבען פערשידענע בעדייטונגען.

ארט — מיר ארט דאס ניט, ארט — אויף וועלכין ארט? (אופן).
בעטין — איך וועל אים בעטין, בעטין — אייזערנע בעטין.
באנק — זיטץ אויף דעם באנק, באנק — דאס טוהט מיר באנק.
באנק — דאס געלט ליגט אין באנק.
גראב — דיא לייוואנד איז גראב, גראב — געהם ארידיל און גראב.
היילען — א קראנקער מוס זיך היילען, היילען — טאהן א מצוה דארפין זיך היילען.
הער — הער וואס איך זאג, הערר — ער איז אגאנצער הערר.
הייבען — דיא יודינע איז א הייבען, הייבען — מיין הויז דארף מען הייבען.
ווערט — עם ווערט פריה טאג, ווערטה — וואס איז דיין הויז ווערטה.
וועגין — וועגין דעם וואס מיר ריידין, וועגין — איך האב געקויפט פינף וועגין האלץ.
זייען — מעד מוז מען זייען, זייען — דיא קינדער זייען בלומען.
זייער — דאס איז זעהער גוט, זייער — דאס איז זייער זאך.
זייט — און זייט אפעטש, זייט — דאס איז אויף דעם לינקען זייט.
ליגען — דאס איז ליגען, ליעגען — זעה עס זאל גוט ליעגען דער ראק.
לייגען — דיא סחורה זאלט איר אב לייגען, לייגען — מען טאר ניט לייגען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

מאלען — דיא קארען דארפין מאלען, מאהלען — אביל͏ד מאהלען.
מעהר — איך וויל מעהר ניט, מער — דער מער איז אזיסער.
געמען — בעססער געבען וויא געמען, געמען — איך געדיינק אייערע געמען.
עלטער — ער האט אגוטען עלטער, עלטער — ער איז פאר דיר עלטער.
פיהלען — מען מוז דעם צווייטען מיט פיהלען, פיללען — דיא קישקא אן פיללען.
קיהלען — ליג אין טיימאשין קיהלען, קיילען — דער שוחט קען קיילען.
קויפען — גוטע סחורה וויל מען קויפען, קויפען — דיא בראנפין גיסט מען אין קויפען.
רוקען — פער־רוקען דעם טשאלינד, רוקקען — ער האט אהויקער אויפען רוקקען.
שטיין — הארט וויא א שטיין, שטעהן — מיר איז שווער צו שטעהן.
שיינק — דא איז א שיינק, שיינק — שיינק אים דעם מאהל.
שנור — פערבונדען מיט אשנור, שנור — אשוויגער רייסט זיך מיט א שנור.
שטעקען — גיב אים מיט א שטעקען, שטעקקען — דוא זאלסט זיך ניט שטעקקען.
תם — ער איז גאר א תם, טעם — דאס האט א גוטען טעם.

ד.

געמען.

I.

מאנזבילשע.

א.

אבא, אביגדור, אברהם, אהרן, אורי, אייזיק, אליהו, אליעזר, אלחנן, אליקום, אלכסנדר, אפרים, אריה, אשר.

ב.

בונם, בן־ציון, בנימין, בצלאל, ברוך, ביינוש, בענדיט.

ג.

גבריאל, גד, גדליהו, גוטמאן, גימפל, געציל, גרשון, גרונם.

ד.

דוב, דָוִד, דָן, דָנִיֵאל.

ה.

הִלֵל, הִירְשֶׁעל, הֶענֶעךְ, הֶערְץ.

ו.

וָואלְף, וֶועלְוֶועל.

ז.

זְאֵב, זַאנְוִויל, זְבוּלוּן, זִימִיל, זַלְמָן, זְכַרְיָה, זֶעלִיג, זַאלְקִינְד

ח.

חַיִים, חָנָן, חֲנוֹךְ, חֲנִינָא, חֲנַנְיָה, חַצְקִיל

ט.

טוֹבִיָה, טוֹדְרוֹס, טְרַייטִיל.

י.

יְהוּדָה, יוֹאֵל, יוֹחָנָן, יוֹנָה, יוֹם־טוֹב, יוֹסֵף, יְחֶזְקֵאל, יְחִיאֵל, יְדִידְיָה, יְרַחְמִיאֵל, יְהוֹשֻׁעַ, יְשַׁעְיָהוּ, יִשָׂשכָר.

כ.

כָּלֵב, כַּתְרִיאֵל.

ל.

לֵיב, לֵוִי, לֵייזֶער, לִיפָּא, לִיפְּמַאן.

מ.

מֵאִיר, מִיכַל, מִיכָאֵל, מְנַחֵם, מֶענְדִיל, מָרְדְכַי, מַתִּתְיָהוּ.

נ.

נֹחַ, נָחוּם, נַחְמָן, נְחֶמְיָה, נָטַע, נִיסָן, נַפְתָּלִי.

ס.

סַעֲדְיָה, סֶענְדֶער.

ע.

עוֹזֵר, עֶזְרָא, עֶזְרִיאֵל.

פ.

פַייטִיל, פַייוּוִישׁ, פִּנְחָס, פִישִׁיל, פֶּרֶץ, פֶּסַח, פְּתַחְיָה.

(בלאשבייג'ס בר"ש)

צ.

צְבִי, צָדוֹק, צֶמַח.

ק.

קַלְמָן, קְלוֹנִימוֹס, קוֹיפְמַאנְן.

ר.

רְאוּבֵן, רְפָאֵל.

שׁ.

שָׁאוּל, שַׁבְּתַי, שֶׁבַח, שַׁבְּתִיל, שֶׁבְנָא, שָׁלוֹם, שְׁמַעְיָה, שְׁנֵיאוֹר.
שִׂמְחָה, שִׁמְעוֹן, שְׁמַרְיָה, שְׁלֹמֹה, שְׁמוּאֵל, שְׁמֶערִיל.

ת.

תַּנְחוּם.

~~~~~~~~~~

II.

ווייבֶּערְשֶׁע.

א.

אײדיל, אִיטָא, אַסְנָה, אֶסְתֵּר, אַלְטֶע.

ב.

בֵּײלָה, בְּרָכָה, בְּרײנֶע, בְּלוּמָה, בַּתְיָה, בַּת־שֶׁבַע.

ג.

גָאלְדֶע, גִיסָה, גֶעלֶע, גְרוּנָה, גִיטֶעל, גוּטָה, גְנֶענְדִיל.

ד.

דְבוֹרָה, דִינָה, דָאבְּרָא, דָאבֶע, דְרײזֶע, דְוֹואסְיֶט

ה.

הִינְדָא, הֶענְיֶע, הֲדַסָּה.

ו.

ווִיתְנָא, ווִיטֶע.

ז.

זְלָפָּה, זְלַאטֶע, זֶעלְדֶע.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)
~~~~~~~~~~

ח.

חיה, חנה, חסה, חיעסע, חיענע.

ט.

טאלצע, טויבע, טילה, טריינה, טעמע.

י.

יאחע, יוכבו, יהודית, יענטע.

כ.

איז ניטא קיין ווייבערשער נאמען.

ל.

לאה, ליבא. ליזע, ליפשע.

מ.

מאמלע, מאשע, מאריאסע, מינדיל, מינא, מחלה, מנוחה, מלכה, מרים.

נ.

נחמה נעכע, נעמי.

ס.

סאסיע, סלאווע, סימע.

ע.

עלקע, עטיל, עמקע.

פ.

פרינא, פעשע, פאיע, פאניע, פעריל, פריידא, פראדע.

צ.

צביה, ציריל, צפורה, ציפא.

ק.

קלארע, קיילע, קריינע.

ר.

ראשיל, ריסיע, רבקה רחל, רוחמה, רייזע, רעלע.

ש.

שיינה, שאשע. שבע, שפרה, שרה,

ת.

תמר, תמרה, תרצה.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

III.

דיא טעג.

זאנטאג,	יום ראשון	אדער יום א'	Воскресеніе
מאנטאג,	" שני	" " ב'	Понедѣльникъ
דינסטאג,	" שלישי	" " ג'	Вторникъ
מיטוואך,	" רביעי	" " ד'	Среда
דאנערשטאג,	" חמישי	" " ה'	Четвергъ
פרייטאג,	" ששי	" " ו'	Пятница
שבת			Суббота

אנמערקונג: פרייטאג שרייבט זיך עש"ק, דאס מאכט — ערב שבת קדש. שבת'דיגע נאכט שרייבט זיך מוש"ק, דאס מאכט — מוצאי שבת קדש.

~~~~~~~~~~

IV.

דיא חדשים.

	יודיש	דייטש	רוססיש
1.	ניסן,	מערץ,	Мартъ
2.	איר,	אפריל,	Апрѣль
3.	סיון,	מאי,	Май
4.	תמוז,	יוני,	Іюнь
5.	אב,	יולי,	Іюль
6.	אלול,	אויגוסט,	Августъ
7.	תשרי,	סעפטעמבר,	Сентябрь
8.	חשון,	אקטאבר,	Октябрь
9.	כסלו,	נאוועמבר,	Ноябрь
10.	טבת,	דעצעמבר,	Декабрь
11.	שבט,	יאנואר,	Январь
12.	אדר,	פעברואר,	Февраль

אנמערקונג: דער חדש „אב" שרייבט זיך מנחם־אב. אין אן עבור־יאהר קומט צוא א דריטצעהנטער מאנאט ער הייסט אדר, דאנן שרייבט מען אדר א' אדר ב'.

~~~~~~~~~~

V.

ימים טובים, יומא דפגרא'ס און תעניתים.

א"ח, דאס הייסט — אסרו חג, אויף מארגען נאך יום טוב.
אש"פ, " " אחרון של פסח, דער לעצטער טאג פסח.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

בר״ח, דאס הייסט — בדיקת חמץ, דער אבענד פאר פסח.

יו״ט, „ „ יום טוב. (יאנטעף). פסח 14 טעג אין ניסן. שבועות 6 טעג אין סיון, ראש השנה דעם ערשטען תשרי, סכות 14 טעג אין תשרי.

יו״כ, „ „ יום כפור, צעהן טעג אין תשרי.

הוש״ר, „ „ הושענה רבה, דעם לעטצטין טאג חול המועד סכות.

חוה״מ, „ „ חול המועד, 3, 4, 5 און 6 טאג פסח, אויך סכות.

א״ת, „ „ אסתר תענית, ערב פורים (ווען עס קומט ניט אוים שבת).

לג״ב, „ „ למד גמל בעומר, דיא 33־טע ספירה.

יוכ״ק, „ „ יום כפור קטן, ערב ראש חדש (ווען מען פאסט).

עיו״ט, „ „ ערב יום טוב, דער טאג פאר יום טוב, צב״ש: ערב פסח, ערב שבועות, ערב ראש השנה, ערב יום כפור און ערב סכות, ערב פורים.

פה״ח, „ „ פרשה החדש,
פ״ז, „ „ פרשה זכור,
פ״פ, „ „ פרשה פרה,
פ״ש, „ „ פרשה שקלים.
} אזעלכע שבתים פאר פסח.

צו״ג, „ „ צום גדליה, א תענית אויף מארגען נאך ראש השנה.

סל׳, „ „ סליחות, מארגען געבעט, אונגיפער 8 טעג פאר ראש השנה.

פ׳, „ „ פסח, זעה דאס ווארט יו״ט.

ר״ה, „ „ ראש השנה, זעה דאס ווארט יו״ט.

ר״ח, „ „ ראש חדש, דער ערשטער טאג פון יעדער מאנאט.

חמעב״ש, „ „ חמשה עשר בשבט, דער 15־טער טאג אין שבט: ראש השנה ביי דיא בוימער.

חנ׳, „ „ חנוכה, אכט טעג — פון 25־טען כסלו ביז 3־טען טבת.

עב״ט, „ „ עשרה בטבת, א תענית צעהן טעג אין טבת.

ש״ב, „ „ שבת בראשית, דער ערשטער שבת נאך סכות.

ש״ח, „ „ שבת חזון, דער שבת פאר תשעה באב.

שח״נ, „ „ שבת חנוכה.

ש״נ, „ „ שבת נחמו, דער שבת נאך תשעה באב.

ש״ת, „ „ שבת תשובה, דער שבת צווישען רה״ש און יו״כ.

(בל. יצ״ינ׳ס בר״ש)

שנ"ש, דאס הייסט — שבת נאך שבועות.
שיה"ג, " " שלשה ימי הגבלה, דיא דרייא טעג פאר שבועות.
ש"ע, " " שמיני עצרת, דער ערשטער פון דיא אנדערע טעג סכות.
ש"ש, " " שבת שירה, דעם שבת וואס מען לייענט אין דיא תורה אז ישיר.
שו"פ, " " שושן פורים, אויף מארגען נאך פורים.
ת"ב, " " תשעה באב, א תענית נייען טעג אין אב.

VI.

סדרות אדער פרשות.

בראשית	מקץ	תרומה	מצורע	שלח לך	עקב
נח	ויגש	תצוה	אחרי מות	קרח	ראה
לך־לך	ויחי.	כי תשא	קדושים	חקת	שופטים
וירא	שמות	ויקהל	אמור	בלק	תצא
חיי שרה	וארא	פקודי.	בהר	פינחס	תבא
תולדות	בא	ויקרא	בחוקותי.	מטות	נצבים
ויצא	בשלח	צו	במדבר	מסעי.	וילך
וישלח	יתרו	שמיני	נשא	דברים	האזינו
וישב	משפטים	תזריע	בהעלותך	ואתחנן	וזאת הברכה.

אנמערקונג: אין סך־הכל איז דא 54 סדרות. עס טרעפט אז עס געהען צווייא סדרות צוזאמען. צב"ש: ויקהל־פקודי, תזריע־מצורע, אחרי־מות־קדושים, בהר־בחוקותי, מטות־מסעי, נצבים־וילך.

ה.

יודישע בוכשטאבען אלס ציפער.

א — אלף, איינס, ערשטער.
ב — בית, צווייא, צווייטער.
ג — גימל, דרייא, דריטער.
ד — דלת, פיער, פיערטער.
ה — הא, פינף, פינפטער.
ו — וו, זעכס, זעקסטער.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

ז — זין, זיעבען, זיעבעטער.
ח — חית, אכט, אכטער.
ט — טית, נייען, נייענטער.
י — יוד, צעהן, צעהנטער.
כ — כף, צוואנציג, צוואנציגסטער.
ל — למד, דרייסיג, דרייסיגסטער.
מ — מם, פערציג, פערציגסטער.
נ — נון, פונפציג, פונפציגסטער.
ס — סמך, זעכציג, זעכציגסטער.
ע — עין, זיבעציג, זיבעציגסטער.
פ — פא, אכציג, אכציגסטער.
צ — צדי, נייענציג, נייענציגסטער.
ק — קוף, הונדערט, הונדערטסטער.
ר — ריש, צוויא הונדערט — ער.
ש — שין, דרייא הונדערט — ער.
ת — תו, פיער הונדערט — ער.

אנמערקונג: ווען עס פאדערין זיך ניט קיין גלייכע צאהלין, צב"ש: עלף, דרייצעהן, פינף און צוואנציג, הונדערט דרייא א. ד. ג. לייגין זיך צו איינציגע צו דיא צעהנדליגע, הונדערטער און זא ווייטער:

עלף שרייבט מען —	י"א	פינף און צוואנציג שרייבט מען —	כ"ה
דרייצעהן " "	י"ג	הונדערט דרייא " "	ק"ג

מיוענד נייען הונדערט דרייא — אלף תתק"ג, אדער — א' תתק"ג.

ו.

ראשי־תבות.

אנמערקונג: פיל ווערטער מעהר בעקאנטע קומען פערקירצט, וויא אין זשארגאן זא אויך אין העברייאיש, דיא מעהר נייטיגע וועט דער לעזער דא געפינען נאך דעם ארדנונג פון א"ב.

א"ה — אם ירצה השם, אז גאט וועט וועלין.
א"ס — אמן סלה, אימער וואהל.
אעפ"כ — אף על פי כן, דאטשע, אקוואהל.
א. ד. ג. — און דאס גלייכען.
א. ז. וו. — און זא ווייטער.
ב"ה — ברוך השם, געלויבט איז גאט.
בע"ה — בעזרת השם, מיט גאטעס הילף.
בעה"ב — בעל הבית, דער ווירטה פון הויז.
בעוה"ר — בעונותינו הרבים, איבער אונזערע פיעל זינד.

(בלאשטיי־ס בר"ש)

ג"כ — גַם כֵּן, דָאס גְלֵייכֶען.
ג"ח — גְמִילוּת חֶסֶד, גֶעלְט לייהֶען (אָהְן פְּרָאצֶענְט).
ד. ה. — דָאס הֵייסְט.
ד. ז. — דָאס זֶעלְבֶּע.
ד"מ — דֶרֶךְ מָשָׁל, צוּם בֵּייא שְׁפִּיל.
דו"ש — דוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ, זַיין גְלִיק ווינְשֶׁער.
ד"ת — דִין תּוֹרָה, אַנְ' אוֹיפְפָאדֶערוּנְג בֵּייא דֶעם רָב.
הבע"ל — הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וָואס וֶועט זַיין מִיט גְלִיק.
הנ"ל — הַנִזְכָּר לְמַעְלָה, וָואס אִיז פְּרִיעֶר דֶערְמָאנְט, דֶער זֶעלְבִּיגֶער
ז"ל — זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, זַיין אַנְדֵיינְקוּנְג זָאל זַיין גִיבֶּענְשְׁט.
ח"ו — חַס וְשָׁלוֹם, בֶּעהִיטֶע גָאט.
חו"נ — חָכָם וְנָבוֹן, קְלוּג אוּן פֶּערְשְׁטֶעהֶנְדִיג.
חו"ש — חַיִים וְשָׁלוֹם, לֶעבֶּען אוּן פְרִיעדֶען.
ח"י — חֲתִימַת יָדִי, מֵיין אוּנְטֶערְשְׁרִיפְט.
ח"מ — חָתוּם מַטָה, אוּנְטֶען גֶעשְׁרִיבֶּענֶער.
טו"מ — טַעֲנָה וּמַעֲנֶה, אִיהְרֶער רֵייד, פְּרֶעטֶענְסִיֶע.
כו"כ — כַּךְ וְכַךְ, זָא אוּן זָא.
כמ"כ — כְּמוֹ כֵן, דָאס גְלֵייכֶען.
כש"כ — כָּל שֶׁכֵּן, זֶעלְבְּסְט פֶערְשְׁטֶענְדִיג,
כש"ת — כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ, זַיין גֶעעֶהְרְטֶער שֵׁיינֶער נָאמֶען.
למה"ש — לְמַעַן הַשֵׁם, אוּם גָאטְ'ס ווילֶען.
לע"ע — לְעֵת עַתָּה. דֶער ווַיילֶע.
מכ"ז — מְבִיא כְּתָב זֶה, דֶער אִיבֶּערְגֶעבֶּער פוּן בְּרִיעף.
ממ"נ — מִמָה נַפְשָׁךְ, וִויא דִיר פַּאסְט.
נ"י — נֵרוֹ יָאִיר. עֶר זָאל לֶעבִּין (זַיין לִיכְט זָאל לַייכְטֶען).
נ"נ — נַאכְנַאהְמֶע,
ס"ה — סַךְ הַכֹּל, דִיא אוּנְטֶערְשְׁטֶע שׁוּרָה, אִין גַאנְצֶען (דִיא סוּמֶע)
ע"כ — עַל כֵּן, אַלְזָא, דַארוּם.
ענ"נ — עַגְמַת נֶפֶשׁ, פֶערְדְרוּסְס.
עש"ז — עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ, עֶט פְרוֹיא, גֶערִיסֶענְד דִיא פְרוֹיא.
פא"פ — פָּנִים אֶל פָּנִים, פֶּערְזֶענְלִיךְ.
ק"ק — קְהִלָּה קְדוֹשָׁה, אַשֵׁיינֶע שְׁטָאדְט.
פ"צ — פְּרָאצֶענְט.
ר"ל — רַחֲמָנָא לִיצְלָן, הִיטֶע גָאט!

(בלאשטיינ׳ס בר"ש)

ש"ב — שאר בשר, פריינד, נאהענטער קרוב.
תומ"י — תכף ומיד, זא פארט, גלייך.
מנב"ת — מנשים באהל תבורך, דיא בעסטע אונטער פרויען.
פ"ש — פרישת שלום, אגרוס.
שט"ח — שטר חוב, אשולד (וועכסיל) צעטיל.

ז.

טיטלען צוא בריעף.

אין שרייבען וויא אין ריידען מוז יעדער מענש זעהען וואס העפליכער אוים צוא דריקען זיך. מען מוז יעדערין, צוא וועמען מען שרייבט, אב געבין זיין כבוד אין אנפאנג בריעף ד. ה. אנרופען אים מיט זיין טיטעל. דעם טיטעל שרייבט מען וואס קירצער. זאגאר אין זשארגאנישע בריעף שרייבט מען דעם טיטעל אויף העברייאיש. נאך דעם טיטעל קומט א אוים שרייא צייכען.

צוא א פאטער: לאבי יקירי! אבי מחמדי! טהייערסטער פאטער! [illegible] פאטער!
" " מוטטער: לאמי היקרה! אמי העדינה! טהייערסטע מוטטער! געעהרטעסטע מוטטער!
" " זיידען: כבוד זקני זקני! געעהרטעסטער גראספאטער!
" " באבען: כבוד אמי זקנתי! געעהרטעסטע גראסמוטטער!
" " ברודער: לאחי אהובי! געליבטער ברודער!
" " שוועסטער: לאחותי אהובתי! געליעבטע שוועסטער!
" " פעטער: לדודי רם הערך! האכגעשעצטער אנקעל!
" " מוטע: לדודתי הכבודה! געשעצטע טאנטע!
" " שוואגער: גיסי כאח לי! שוואגער-ברודער!
" " שוועגערין: גיסה כאחות לי! שוועסטער-שוועגערין!
" " פלימעניק: לבן אחי אדער אחותי! בעסטער פלימעניק!
" " פלימעניצע: לבת אחי אדער אחותי! בעסטע פלימעניצע!
" " אייניקעל: נכדי אדער נכדתי! אהובי [illegible]טבתי פיעל געליעבטער געליעבטע אייניקעל!

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

צוא אַ זאָהן: בְּנִי מַחְמַד לְבָבִי! הֶערְצֶענְם גֶעלִיעבְּטֶער זָאהְן!
" " טָאכְטֶער: בִּתִּי חֶמְדַּת לְבָבִי! הֶערְצֶענְם גֶעלִיעבְּטֶע טָאכְטֶער!
" " אֵיידֶעם: חֲתָנִי הַיָּקָר לִי כְּבֵן! הֵיים גֶעלִיעבְּטֶער שְׁווִיגֶערְזָאהְן!
" " שְׁנוּר: כַּלָּתִי הַיְקָרָה לִי כְּבַת! הֵיים גֶעלִיעבְּטֶע שְׁווִיגֶערְטָאכְטֶער!
" " גִישְׁוִועסְטֶערְקִינְד: לְבֶן דּוֹדִי, אָדֶער דּוֹדָתִי הַיָּקָר! טְהַייעֶרְסְטֶער קוּזִין!
" " " " לְבַת דּוֹדִי, אָדֶער דּוֹדָתִי הַיְקָרָה! טְהַייעֶרְכְטֶע קוּזִינֶע!
" " כַּלָּה: דֶער זֶעלְבִּיגֶער טִיטֶעל וִויא צוּא אַ גֶעלִיעבְּטֶע...
" " חָתָן: " " " " " " גֶעלִיעבְּטֶען...
" " פְּרוֹי: לְרַעְיָתִי הַיְקָרָה לִי מִכֹּל! אַלֶלֶער טְהַייעֶרְסְטֶע גֶעמַאהְלִין!
" " מַאנְן: לְאִישִׁי הַיָּקָר לִי מִכֹּל! אַלֶלֶער טְהַייעֶרְסְטֶער גֶעמַאהְל!
" גֶעלִיעבְּטֶע: אָשְׁרִי, עָשְׁרִי וּמְקֻדָּשִׁי! מַיין גְלִיק, מַיין רַייכְטְהוּם אוּן מַיין הֵיילִיגְקֵייט!
" " גֶעלִיעבְּטֶען: דֶעם זֶעלְבִּיגֶען טִיטֶעל וָואס עֶר שְׁרַייבְּט...
" " קָרוֹב: שְׁאֵר בְּשָׂרִי הַיָּקָר! טְהַייעֶרְסְטֶער פְרַיינְד!
" " גוּטֶען פְרַיינְד: רֵעִי כְּנַפְשִׁי! בֶּעסְטֶער פְרַיינְד!
" " פְרַיינְדִין: רֵעוּתִי אֲהוּבָתִי! גֶעלִיעבְּטֶע פְרַיינְדִין!
" " ווַייטֶען קָרוֹב: וָואס מֶעהְר גוּטֶע טִיטְלֶען...
" " גֶעאַכְטֶען מֶענְשִׁין: כְּבוֹד הָאִישׁ הַדָּגוּל מֵרְבָבָה! פִיעל גֶעעֶהְרְטֶער הֶערְר!
" " רַב: כְּבוֹד הָרַב הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל האב״ד דק״ק...
" " אוּנְבֶּעקַאנְטֶען: אָדוֹן נִכְבָּד! וֶוערְטְהֶעסְטֶער הֶערְר!

ח.

נֵייטִיגֶע ווֶערְטֶער.

וָואס מִיט אַ פֶּעדֶער גֶעשְׁרִיבֶּען
אִיז אוֹיף אֵייבִּיג גֶעבְּלִיבֶּען...

אַ שְׁפְּרִיכְוָוארְט.

דָאס שְׁרַייבֶּען הָאט אִין זִיךְ פִיעל מַעֲלוֹת אוּן אוֹיךְ פִיעל חֶסְרוֹנוֹת, אַלְזָא גֶעפִין אִיךְ (בַּייא מַיין עֶרִינְסְטֶען ווִילְלֶען צוּא

בְּרֵיינְגֶען מִיט דָאס בּוּךְ אַלֶלעֶמֶען נוּטְצֶען) פַאר גֵייטִיג צוּא בֶּעקַאנְט מַאכֶען דִיע לֶעזֶער אוּן לֶעזֶערִינֶען וִויא מִיט דִיא מַעֲלוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען אַזוֹיא אוֹיךְ מִיט דִיא חֶסְרוֹנוֹת; אוּם זַייא זָאלֶען הָאבֶּען דִיא מֶעגְלִיכְקֵייט נוּר דָאס גוּטֶעס פוּן שְׁרַייבֶּען אוֹיס צוּא נִיטְצֶען.

דָאס זַיינֶען דִיא מַעֲלוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען:

1 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע בְּלַייבְּט אוֹיף אֵייבִּיג.
2 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען בְּרֵיינְגֶען נוּטְצֶען אוֹיךְ פוּן ווייטֶען.
3 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען זַיין בֶּעסֶער בֶּעאַרְבֵּייטֶעט וִויא דָאס רֶעדֶען.
4 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען מֶען ווידֶערְהָאלֶען.
5 פוּן אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען מֶען זִיךְ נִיט אָבּ זָאגֶען.
6 אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען דִינֶען אַלְס צֵייגֶע (עֵדוּת).
7 אוֹיבּ דָאס רֶעדֶען אִיז גוּט נוּר פַאר זִיךְ, אִיז דָאס שְׁרַייבֶּען גוּט אוֹיךְ פַאר דֶעם צְווייטֶען; אוֹיבּ דָאס רֶעדֶען אִיז נוּר פַאר דֶעם צְווייטֶען, אִיז דֶער שְׁרַייבֶּען אוֹיךְ גוּט פַאר זִיךְ.
8 פַיין שְׁרַייבֶּען קֶען עֶרְרֵייבֶען יֶעדֶער מֶענְשׁ, פַיין רֶעדֶען — נִיט אַלֶלע.
9 שְׁרַייבֶּען קֶען אַ מֶענְשׁ זָאגָאר אִיבֶּער אַזֶעלְכֶע זַאכֶען וָואס רֶעדֶען וָועגֶען זַייא וָואלְט עֶר נִיט קֶענֶען.
10 אוֹיס שְׁרַייבֶּען קֶען מֶען אוֹיךְ וָואס עֶס אִיז נִיט אַנְגֶענֶעם אוֹיס צוּא רֶעדֶען.

דָאס זַיינֶען דִיא חֶסְרוֹנוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען:

1 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע בְּלַייבְּט אוֹיף אֵייבִּיג.
2 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען בְּרֵיינְגֶען שָׁאדֶען אוֹיךְ פוּן ווייטֶען.
3 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען אָן קוּמֶען נִיט צוּא וֶועמֶען מֶען דַארְף.
4 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען מֶען ווידֶערְהָאלֶען אִין גַאנְצֶען אוֹיךְ קָאפִּיעֶרֶען.
5 פוּן אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען כֶּען זִיךְ נִיט אָבּ זָאגֶען.
6 אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען דִינֶען אַלְס צֵייגֶע (עֵדוּת).
7 אוֹיבּ רֶעדֶען שְׁלֶעכְט קֶען שָׁאדֶען זִיךְ, קֶען דָאס שְׁרַייבֶּען שָׁאדֶען אוֹיךְ דֶעם צְווייטֶען; אוֹיבּ רֶעדֶען שְׁלֶעכְט קֶען שָׁאדֶען דֶעם צְווייטֶען, קֶען שְׁלֶעכְט שְׁרַייבֶּען מֶעהְר שָׁאדֶען זִיךְ.
8 פַיין שְׁרַייבֶּען קֶען יֶעדֶער מֶענְשׁ.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

9 שרייבען קען א מענש זאגאר איבער אזעלכע זאכען, וואס רעדען ווענען זיא וואלט ער ניט קענען.

10 דאס געשריבענע קען מען צוריק ניט נעמען.

אלזא, געערטע לעזער און לעזערינען, מוס מען מיט דאס שרייבען זעהר פארזיכטיג זיין. „צעהען מאהל לייען דורך דיין בריעף“ — זאגט א פראקטישער שפריכווארט — „און איין מאהל שיק אים אוועק“. ווער עס ווייס ניט וויא מיט דאס שרייבען צוא בעגעהן זיך, ביא דעם ווערין דיא מעלות פון שרייבען חסרונות, ער האט נאכער חרטה; אבער ניט אלע מאהל העלפט חרטה... דער פעדער איז נור א שליח, וואס מען גיט עס דאס טראגט ער אוועק.

פראקטישע מענשין לאזין ביא זיך א קאפיע (Копія) פון דיא אייגענע בריעף, און היטען פרעמדע בריעף ביז א יאהר, אויב זיא זיינען ניט גאנץ נייטיגע; נייטיגע בריעף היטען זיא ביז צעהען יאהר.

עס איז ניט אנגענעם צוא הערען אז איינער רעדט איבער איין ווארט איינינע מאהל, אין שרייבען איז דאס נאך קענטיגער, און דאס מאכט זעהר ניט קיין גוטען איינדרוק אויף דעם לעזער.

א בריעף מוס זיין געשריבען: ריין, שיין און וואס קירצער. אין אנפאנג בריעף דארף זיין געשריבען דער נאמען פון דיא שטאדט און דער יאהר, מאנאט און דאטום (Число) אין ועלכע דאס בריעף איז געשריבען.—

9.

פאסט־פראווילעס.

1. אנ' אפענער בריעף (Открытое письмо) אין רוסלאנד פון איין שטאדט אין דיא אנדערע פאדערט אמארקע פאר 3 קאפ'.
2. אנ' אפענער בריעף וואס מען שיקט אין אויס־לאנד פאדערט אמארקע פון 4 קאפ'.
3. אין דיא פאסטען פערקויפט מען בלאנקען אויף אפענע בריעף (אויף וועלכע מען דארף זעלבסט אמארקע אויפקלעבין) צוא 25 קאפ' א הונדערט.
4. אנ' איינפאכער צוגימאכטער בריעף, ד. ה. אין אקאנווערט, פאדערט אמארקע פון 7 קאפ'.
5. אויב מען שיקט א צוגימאכטען בריעף רעקאמענדירט (Заказное письмо) פאדערט זיך נאך אמארקע פאר דעם זאקאז.
6. אויף דעם זייט פון אדרעס אין אפאסט־קארטע (אטקריטקע) אדער אויפ'ן קאנווערט פון א צוגימאכטען בריעף, טאר מען קיין זאך ניט שרייבען.
7. א ניי־יאהר קארטע (לשנה טובה), את... אדער א חתונה־בילעט קען מען שיקען אין א קאנווערט מיט אמארקע פון צוייא קאפ'.
8. בלאנקען־פערעוואדען פערקויפט מען אין אללע פאסטען צוא 25 קאפ' פאר א הונדערט.

אִינְהַאלְט

פון

צְוֵויטֶע אַבְּטְהֵיילוּנְג,

1. פַאמִילִיעֶן בְּרִיעף.
2. לִיעבֶּע בְּרִיעף.
3. חָתָן־כַּלָּה בְּרִיעף.
4. מַאנְן־פְרוֹיא בְּרִיעף.
5. פְרַיינְדֶע בְּרִיעף.
6. שִׁדּוּכִים בְּרִיעף.
7. אַנְפְרַאגֶע בְּרִיעף.
8. אַיינְלַאדוּנְגֶם בְּרִיעף.
9. גְרַאטוּלַאצְיָאן בְּרִיעף.
10. גֶעשֶׁעפְטִים בְּרִיעף.
11. קִינְדֶערְשֶׁע בְּרִיעף.

א.

פאמיליען בריעף.

1.

פון א פאטער צוא א זאהן.

ביאליסטאק, 10־טען מאי 1903.

אן מיין ליעבען זאהן!

שוין צייט איינינע וואכען אז איך האב פון דיר קיין בריעף ערהאלטען; מיר טהוט זעהער לייד וואס איך דארף דיר אפט דערמאנען אז דוא האסט א פאטער, וועלכער וויל וויסען אלעס וואס מיט דיר איז און וואַרט מיט דיא גרעסטע אונגידולט אויף דיין שרייבען. שוין זעשע האב איך, מיין ליעבער זאהן, ניט פערדינט ביי דיר דוא זאלסט מיר אין זינען האלטען און אויפמערקזאמקייט שיינקען? איך וויל און קען בשום אופן ניט גלויבען אז דיא אורזאכע פון דיין שטיל שווייגען איז נאר דאס וואס דיר איז אהן עין־הרע גאנץ גוט און דארפסט ניט מיין לאסקע... דארף דען א פאטער נאר צרות האבען פון קינדער? פערלירט דען א פאטער דאס פאטער־רעכט אז מען דארף זיין טובה ניט? ניין, מיין זאהן, דאס איז ניט ריכטיג! דוא טהוסט אומרעכט מיט דעם וואס דוא פערשאפסט ניט מיר, דיין דיך ליעבענדען פאטער, דעם פערגעניגען א טהייל צוא נעהמען פון נחת ביי א קינד, וואס דאס איז דער שטענדיגער פערלאנג פון אללע עלטערן און אויך דער וואונש פון מיר

דיין פאטער חיים שטיינבערג.

(בלאשטיי"ס בר"ש)

2.

אנטוואָרט.

ריגא, 15־טען מאי 1903.

טהייערסטער און פיעל געליעבטער פאטער!

דיין ווערטהין שרייבען האב איך ערהאלטען. דיינע פארווירפע איז ריכטיג — איך בין אומגערעכט געגען דיר, בעסטער פאטער! איך קען זיך פערענטפערין נור דער מיט דאס מיינע פיעלע געשעפטין בריינגען מיט דאס איך פערגעס צייטין נויים וועגען זיך זעלבסט אויך. דאס איז אבער פאר דיר קיין תירוץ ניט, און איך בעט דיר ליעבער פאטער מיר דעם מאהל ענטשולדיגען; דאס וועט מעהר ניט פארקומען; דאס שרייבען צוא דיר וועט בייא מיר זיין פון מיינע ערשטע און הייליגסטע פפליכטען.

איך האף אז דו וועסט פערצייען דיין שולדיגען זאהן, וועלכער איז דיר איבערגעגעבען מיט דעם גאנצען הארצען

אברהם שטיינבערג.

3.

א זאהן צוא א פאטער.

דווינסק, 2־טען אפריל 1903.

אבי מחמדי!

דיין בריעף, אין וועלכין דו שרייבסט וועגען דיין קראנקהייט, האט מיר פיעל שמערצין פערשאפט. וויא אזויא האסטו דאס מיר גלייך ניט געשריבען? איך וואלט אומגעזאמט צוא דיר געקומען אום דיר ארום צוא זעהען, צוא שאפען דיר אללעס וואס עס האט זיך געפאדערט און צוא זיטצען נעבען דיר דיא גאנצע צייט. איך בין דעם גאנצען טאג אויסער זיך פון ערגערנים.

א דאנק גאטט וואס דוא ביזט איצט בעססער, און דיא דאקטוירים זאגען אז דוא וועסט אי״ה פאלקאם געזונד ווערין.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

גאטט זאל דיר שיינקען געזונד און לאנגע יאהרען דו זאלסט פון דיינע קינדער נחת האבען אזו אויך פון מיר דיין דיר שעצענדער זאהן

פנחס גילבא.

4.

עלטערין צוא א זאהן.

זואלקאווישקי, 6־טען מאי 1903.

ליעבער זאהן שלמה!

דיין בריעף האט אונז קיין פערגעניגען ניט פערשאפט. מיין ניט אז מיר האבען פון דיר וואס אנדערעס ערווארטעט — מיר האבען דאך דיר אללע מאהל געזאגט אז דאס וועט זיין דער סוף פון דיינע זוכענעס. דוא האסט זיך אוים גיבראכט צייט און אונז — געזונד! נאך וואס ביזטו געלאפען? פעהלט דיר דען וואס אין דער היים ביי דיינע עלטערין אדער מיר נייטיגען זיך אין דיין פערדינסט? מיר האבען דיר אימער געזאגט: זיטץ אין דער היים, לערין קענטעניסע, קוק זיך צוא צום געשעפט און ווארף ארוים פון קאפ דיא פאנטאזיע וועגען פארדינען, זעלבסט שטענ־דיגקייט און פרייא לעבען, דוא האסט זיך אבער איין גע'עקשנ'ט גיין פאהרען; נו, וואס זאגסטו יעצט? דוא פערזאגסט שוין, דאכט זיך, א צעהענטין. אונז וואונדערט נאר וויא ביזטו אזויא נארריש און פרעגסט נאך יעטצט „וואו דוא זאלסט זיך ווענדין און וואס דוא זאלסט טהון", קום אהיים, צוא דיינע עלטערין, ווענדע זיך און וואס זייא זאגען דיר דאס זאלסטו טהון. מיר שיקען דיר אין בריעף פופצעהן רובל אויף ביינע קאסטען און גענוג זיך נארריש מאכען.

דיינע עלטערין עזריאל און טויבע פאנען.

5.

אטאכטער צוא א מוטטער.

אדעססא 3־טען יוני 1903.

טהייערסטע מוטטער!

איך קלייב זיך דיר שרייבען שוין פון עטליכע וואכען. און עס קומט אלץ ניט אויס — איך בין שטענדיג בעשעפטיגט אין הויז — וויא מיט קליינע קינדערלעך, און קען זיך קיין צייט ניט נעהמען צו שרייבען. וואס מאכסטו, ליעבע מוטטער, און וויא לעבסטו? איך בעט נאר שטענדיג גאט עס זאל זיך מאכען פאר היה׳לען א גוטער שידוך, דאנן וואלט איך דיר אין גאנצען צוא זיך צוגענומען. ביי מיר וואלט דיר פון קיין זאך ניט פעהלין. איך בין ניט קיין גביר׳טע, אבער איך לעב דאנקען גאטט רוהיג און גוט. מיין מאנן, זאל לעבען, פערדינט וויא פיעל מיר ברויכען און איך שפאר נאך אב ארוביל; מיר זיינען ח״ו קיינעם ניט שולדיג, אנ׳ זייגענעם הויז אפיינע וועלכע טראגט דירה־געלט, שיינע געראטענע קינדערלעך זאלין געזונד זיין — און וואס דארף אמענש נאך?

שיקען דיר מיינע ברידער אויך פינקטליך פון אמעריקא אללע חדש? שרייבען זיי דיר אפט? איך האב שוין לאנג פון זייא קיין בריעף ניט געהאט.

דיין טאכטער וואס טראכט שטענדיג וועגין דיר ראזע פערילשטיין.

6.

אנטוואָרט.

האמעל, 15־טען יוני 1903.

ליעבע גוטע טאכטער!

דיינע גוטע בריעף ווירקען אויף מיר וויא דער בעסטער הייל־

מיטעל, דעם טאג וואס איך ערהאלט פון דיר א בריעף בין איך געזונד און פריש, גאטט זאל דיר דערפאר געבען וואס דוא ווינשט זיך אליין!

איך קען דיר אויך א פרעהליכע נייעס שרייבען: מען רעדט חיה'לען נאר א פיינעם שידוך, זיא האט זיך געזעהען מיט דעם חתן און עס גיפעלט ביידען. אז מיר וועלין אי"ה מיט אללעס דיא זאך ארדנען וועלין מיר אייך, ד. ה. דיר מיט דיין ליעבען מאנן אויף תנאים מיט מזל בעטין. איך האב היינט וועגין דעם געשריבען דיא קינדער אין אמעריקא. זייא זיינען זעהער פינקטליך מיט זייער געלט שיקען; עס געהט נאך א טאג ניט א ריבער — פונקט צום חדש. גאטט זאל אייך, ליעבע קינדערלעך, אללעמען צושיקען אללעס וואס איר בעדארפט און איך זאל אויף מיינע עלטערע יאהרען פון אייך אללעמען נחת האבען — אמן.

איך גריסס הערצליך דיין מאנן און דיא קינדערלעך; זייט אללע געזונד און גליקליך.

אייער מוטטער חנה מאלקין.

7.

א ברודער צוא א שוועסטער.

וויטעבסק 18 יולי 1903.

טהייערסטע שוועסטער אונ שוואגער!

שוין צוויא מאנאטין איז אוועק זינד איך האב אייך געשריבען, איר זייט געווים אונרוהיג געוועזן פון מיין שטיל־שווייגען, דען איר זייט געוואהנט פון מיר אפטע בריעף צו בעקומען. אלזא בערוהיג איך אייך יעטצט אונ ערקלעהר אייך אז דיא אורזאכע פון מיין ניט שרייבען איז געוועזן מיין קראנקהייט — איך בין דרייא וואכען צו בעט געלעגען אין זעהר א שווערע קראנקהייט, דיא ערצטע האבען שוין געהאט מיר ענטזאגט... נאר גאטט האט מיר געהיילט אונ דא היינט איר אציינע דאס איך שרייב אייך איינגעהענדיג דיזען בריעף.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

שרייבט מיר וואס איז ביי אייך פארגעקומען פאר דיא פאר מאנאטען, פון אייערע געשעפטין און פון אללעס וואס עס איז נייגעריג צו וויסען.

אייער ברודער אדאלף בלומענטאהל.

8.

אנטוואָרט.

חארקאוו 26 יולי 1903.

בעסטער און טהייערסטער ברודער אדאלף!

דו קאנסט זיך גאר ניט פארשטעלין וויא דיין בריעף האט אונז אללעמען דערפרייט. וויא מיר האבען דערזעהען דעם פאסט־שטעמפעל „וויטעבסק" איז אונז ליכטיג געווארען אין דיא אויגען לעזענדיג דיין אייגענהענדיגע אדרעססע. געלויבט איז גאטט וואס האט דיר גערעטעט און אויף געהויבען פון אזא בעט. מיין ניט, ליעבער ברודער, אז מיר האבען פון דיין קראנקהייט ניט געוואוסט; מען האט אונס פון אללעס געשריבען וויא דער געפאהר איז אריבער. עס האט אונז גענוג געזונד געקאסט, נאר מיר זיינען יעטצט איבער גליקליך מיט דיין בעססערונג. שטריינג זיך ניט אן מיט קיין זאך, היט שטריינג דיא דיעטא, לאז אללעס ארויס פון זינען און ווער נאר פאללקאם געזונד. איך האף אין פערלויף פון אייניגע וואכען וועלין מיר זיך זעהען... זייא געזונד וויא דיר ווינשט דיין שוואגער און שוועסטער

סאלאמאן און סאניע גאלדפארב.

9.

אשוועסטער צו אברודער.

ווארשווא 5 נאוועמבער 1903.

פיעלגעליבטער ברודער יאזעף!

דיא עס איז צו שליסען פון דיין ניט שרייבען האסטו אן אונז גאר פארגעסין און דערמאהנסט זיך גאר ניט אויף דיינע שוועסטער און

ברידער. וואס איז דאס מיט דיר געוואָרען? דו פלעגסט דאך אונז פאר ווארפען מיט בריעף אונ פלעגסט פון אונז מאנען דיר וואס אפטער צו שרייבען, אונ יעצט? יעצט האסטו גאר אויף געהערט צו שרייבען, אויף געהערט צו אינטערעסירען זיך וועגין אונז דיינע שוועסטער אונ ברידער, ביא וועלכע דו ביסט אנשטאט א פאטער אונ ביא וועלכע דו ביסט דיא איינציגע טרייסט אין דיא שלעכטע צייט...

דו האסט דאך פערשפראכען א[illegible]רע עלטערין ע"ה אז דו אלס עלטערער ברודער וועסט פאר אונז זארגען, דו וועסט אונז וויא א פאטער זיין; אונ יעצט ווייזט דאס זיך גאר ניט ארויס. איך גלויב ניט, איך קען ניט אונ וויל ניט גלויבען דאס זאל אהן א אורזאכע זיין. מיין הארץ זאגט מיר אז עס איז וואס אונגעוואהנליכעס ביא דיר אין הויז געשעהען, ווען ניט וואלט אזויא ניט געווען — דוא וואלסט אונז ניט פערלאזען!

אלזא, טהייערער ברודער, לאז אונז ניט לאנג קוועלען זיך, שרייב אונז גלייך וואס מיט דיר איז; בערוהיג וואס גיכער דיינע אונרוהיגע פער'צרה'טע שוועסטער אונ ברידער, וועלכע זיינען אויסער זיך.

דיין שוועסטער ביילא פעלטענשטיין.

10.

אנטוואָרט.

מינסק 8 נאוועמבר.

ליעבע גוטע שוועסטער!

איך האב ניט קיין ווערטער מיט וואס זיך צו פערטהיידיגען — איך בין ווירקליך אונגערעכט געגען אייך אללעמען. איך בין ניט נאר שולדיג פאר אייך זעהער זינדיג געגען אייך אונ געגען מיין געוויסען, אונ איך קען זיך דאס ניט פערצייהען. דוא האסט אבער ריכטיג געשריבען, ליעבע שוועסטער, אז עס איז ניוים א וועלכע אורזאכע דער ביא. יא, עס איז געווען א אורזאכע און א וויכטיגע! איך האב אבגעברענט, געהאט פיעל שאדען און שרעק, נאר געלויבט איז גאט דער פאר — עס האט געקאנט נאך ערגער זיין. יעטצט איז עס שוין א ביסיל געארדנעט: איך האב געדונגען א וואהנונג ביז איך וועל זיך אב־בויען; מען האט מיר אב געצאלט פייער־קאססע (סטראחאוויקע) און מיר זיינען שוין האלב בערוהיגט.

וואס אן אייך געהער, ליעבע שוועסטער, שווער איך דיר ביא

(בלאשטיין'ס בר"ש)

אללעס היילינגעס אז איך פערגעס אייך ניט און קען אייך ניט פערגעסען.
גיעב דאס איבער אונזערע ליעבע שוועסטער און ברידער אין דעם
נאמען פון מיר אייער ברודער

יאזעף פעלטענשטיין.

11.

בערטהע מאלקין צוא איהר זאהן.

קאליש 18־טען מארץ 1903.

ליעבער גוטער זאהן מיינער!

[ו]יא נאכריכט וועלכע איך האב פון מיין ברודער דיין אנקעל וועגין דיר באקומען האט מיר וויא א דאנער געשלאגען. וויא קומט עס צו דיר, מיין קינד, אזא דומהייט, אזא לייכט־זיניגקייט צו ווארפען דעם לערנען און אוועק לאזען זיך אין שלעכטע געזעלשאפט?! פאסט עס פאר דיר, פאר א קינד פון אנשטענדיגע עלטערין? פאר א קינד וואס דיא עלטערין אפפערין זיך פאר איהם און זעהן מיט דיא לעצטע קרעפטין צו בילדען איהם און פאר א מענשין צוא מאכען. ניין, מיין זאהן, איך וועל ניט און קען דאס ניט גלויבען! לאז אוועק דיא געזעלשאפט, זייא געהארכזאם דיין גוטען אנקעל, לערין פלייסיג און זעה אז דיע מיהע דיינע און אונזערע זאל אנגע־[ל]י[ג]ט זיין, אז דוא זאלסט א מענש ווערין צוא גאט און צוא לייטען אויף נחת פאר דיינע דיר ליעבענדע עלטערין.

דיין מוטטער בערטהע מאלקין.

(בלאשטיינ'ס בר״ש)

12.

אנטװארט.

װילנא, 23־טען מארץ 1903.

ליעבע גוטע מוטטער מײנע!

דײן בריעף האט מיר װיא פון שלאף אױפגעװעקט, איך האב זיך ארום גיזעהען אז איך האב װירקליך גענומען בלאנזען, אז ניט אזױא דארף זיך אױפפיהרען א יונגער מענש און א קינד פון שײנע עלטערן. גלױב מיר, ליעבע מוטטער, אז עס איז נור גיװען א פערפיהרעניש, א פערבלענדעניס אױף מיר; עס איז בעשערט גיװען דוא זאלסט פערדרוסס האבען! איך זאג דיר צוא, טהײערסטע מוטטער, אז איך װעל פון הײנט אן גוט און געהארכזאם זײן, איך װעל װארפען דיא גאנצע געזעלשאפט און װעל װיא געװעען זיך מיט פלײס פאר'ן לערנען נעהמען, און װעל מײן גוטען אנקעל געהארכזאם זײן. איך װײס און פיהל אז ער מײנט נאר מײן טובה און אז ער זארגט פאר מיר װיא פאר אנ' אײגען קינד.

בערוהיג זיך, מוטטער מײנע! איך בין צוריק װיא ביז יעטצט דײן דיך ליעבענדער און געהארכזאמער זאהן.

באריס מאלקין.

13.

א מוטטער צו א טאכטער.

מינסק 10־טען פעברואר 1903.

טהײערע ליעבע טאכטער מײנע!

עס איז שױן פאראיבער 15 יאהר צײט דוא ביזט פון אונז אװעק גיפאהרען. אונטער דער צײט האט זיך פיעל איבערגעביטען: פון קלײן איז געװארען גרױס, פון גרױס — אלט, פון ארעם — רײך, און פון רײך — ארעם. עס האט זיך אױך פיעל איבערגעביטען אין אונזער הױז — ניטא װאס אמאל איז געװעזין! אונזער הױז איז שױן ניט מעהר א פרנסה־

הויז, עס איז ניט מעהר אזא לעבענס פונקט ווי א געוועזן. עס איז שטיל — ניטא קיין גערויש, ניטא קיין פרנסה! ...

מיר ביידע, ד. ה. איך מיט דיין אלטען פאטער, וואלטען נאך ווי עס איז דורכשלאגען זיך, ווארום וויא פיעל דארפען מיר אין גאנצען; אבער מיר האבען דאך נאך ביי זיך אקינד, אונזער לעטצטע קינד דיין אינגסטע שוועסטער. זיא איז דאך שוין אגרויסע מיידיל, זיא דארף האבען אין וואס ארוים צוא געהן, און עס איז שון צייט איהר צוא לייטען צוא ברייגגען ...

אלזא, ליעבע טאכטער, ווענדין מיר זיך צוא דיר; דוא ביזט דיא איינציגע אין אונזער פאמיליע וואס קענסט דער צוא בעהילפית זיין. נעהם זיך צום הארצען דיא לאגע פון דיין ארימע שוועסטער, העלף איהר וויא ווייט דוא קענסט און גאט וועט דיר דער פאר העלפין וויא דוא ווינשט זיך אליין.

דיין מוטטער וואס ערווארטעט דיין ענטפער
חנה פעהלטנעלט.

14.

אנטווארט.

פעטערבורג, 15־טען פעוורא֫ל 1903.

טהייערסטע מוטטער.

דיין בריעף האט אויף מיר זעהער א שלעכטען אנדרוק געמאכט. האלסטו מיר דען אזויא שלעכט אז דוא שרייבסט מיר אזא תחנונים'דיגען בריעף? ווייס איך דען ניט אייער צושטאנד? שטימט איך אייך ניט וויא נאר מיגליך איז? איך האב דאך אייך איינינגע מאל געשריבען אז מיין שוועסטער זאל צוא מיר נאך פעטערבורג קומען, אז איך נעהם איהר אב פון אייך און וועל פאר איהר זארגען? וואס זשע דארפסטו אזויא נידעריג מאכען זיך מיט דיין שרייבען? איך שיק דיר דא אן אנוויזונג אין .N. N.

(בלאשטוינ'ס בר"ש)

קאנטאר דוא וועסט דארטען גלייך דאס געלד בעקומען. גייא אויף מיין שוועסטער א קאסטיום, אין וועלכין זיא זאל קענען צו מיר קומען, און פערלאז זיך אויף מיר — עס וועט איהר ניט פעהלין קיין זאך.

דיין טאכטער לינא בערענשטיין.

15

א פאטער צוא א זאהן.

קיעוו 9-טען יאנואר 1903.

גוטער טרייער זאהן מיינער!

איך האב דיר שוין לאנג דיזען בריעף געוואלט שרייבען, עס איז מיר אבער שווער גיוועז. יעטצט קען איך שוין מעהר ניט ווארטען און שרייב דאך. דוא האסט זיך גאר אן דיין אלטען פאטער פערגעסין, אבוואהל דיין אלטער פאטער האט אויסער דיר קיינעם ניט ווער עס זאל איהם בעהילפיג זיין אין זיין נויט. דוא האסט פארגעסין אז דער פאטער דיינער, וועלכער האט פאר דיר מעהר וויא פאר זיך געזארגט איז אלט און ארעם און מוז אן קומען צוא דיר אום זיין לעבען צוא דערהאלטען. דוא פערגעסט אז אלטע מענשין כל זמן זייא לעבען ווילען זייא עסען פונקט וויא יונגע... ווען דוא וואלסט דאס ניט פארגעסין וואלסטו דאך ווען דיין אלטען פאטער געשריבען און געשטיצט איהם וויא ווייט דיין מיגליכקייט איז.

עס איז ניט גוט ווען מען דארף אנקומען צוא פרעמדע, עס איז אבער נאך ערגער אז קינדער צוא וועלכע מען דארף אנקומען פארפרעמדין זיך פון זייערע עלטערין... איך האב שוין אלס אויסגעקויפט נאר צוא קיינעם ניט אן צוקומען, איך האב אבער מעהר ניט וואס צוא פארקויפען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

בעטראכט מיין זאהן, דיא לאנגע פון מיר דיין אַלטען אָרימען פאָטער, וואס איז דער צוא נאָך עלענד אויך

עזריאל פאָזען.

16.

אַנטוואָרט.

פאלטאווע, 15־טען יאנואר 1903.

אָבי יקירי ומחמדי!

איך בין אויסער זיך פון דיין בריעף פון וועלכען איך זעה ווי ש שלעכט דיר איז, און נאָך מעהר פון דעם וואס דוא האָסט אַפּרעטעני יע צוא מיר. איך האב אומרעכט וואס איך שרייב צוא דיר זעהער זעלטען, אָבוואהל איך בין שטענדיג פערדרעהט אין געשעפט, וועלכער געהט ווי אַללעמען דיא לעטצטע צייט, ניט אַם בעסטען. דאס איז ריכטיג אָבער קענסטו מיר דען בעשולדיגען פאַר וואס איך שטיין דיר ניט, א דוא האָסט מיר קיין מאָהל ניט געשריבען אַז דיר פעהלט? בין איך דען אַנביא? קען איך וואָהנענדיג אין פאָלטאַווע, וויסען אַז דוא, ליעבער פאָטער, ליידסט נויט אין קיעוו? יעטצט אַז איך וויים שיק איך דיר גלייך 50 רוביל, און זאג דיר צוא מאָנאַטליך שטיצע צוא שיקען אום דיר זאָל ח"ו גאָר נישט פעהלען. און דוא, ליעבער פאָטער, זאָלסט ניט קאַרגען־ עס און טרינק וואס דיין האַרץ געלוסט.

דיין זאָהן שלמה פאָזען.

17.

אַ ברודער צוא אַ ברודער.

גראָדנא 19־טען מאי 1903.

טהייערסטער ברודער!

עס איז שוין אַלאַנגע צייט פאָראיבער זינד מיר האָבען אויף געהערט דורך שרייבען זיך. דיא אורזאַכע דייי ...

וויים איך ניט און גלויב אז דוא דאס גלייכען ווייסט אויך ניט — דאס איז עפעס סתם אזויא געווארען ! דאך איז דאס ניט ארענטליך פון אונז ביידען, ניט אזויא דארפען טהון צוויא ברידער, וועלכע זיינען נור צוויא און האבען מעהר אין פאמיליע קיינעם ניט, עס דארף אזויא ניט זיין ! אלזא בעט איך דיר ליעבער ברודער, שרייב מיר וואס מיט דיר איז, וויא לעבסטו אין אמעריקא ? וואס איז דיין געשעפט ? וואס האסטו פאר קינדערליך און אויב דוא ביזט מיט אמעריקא צופריעדען. איך בין דאס אלס זעהער ניגעריג צוא וויסען.

איך פערהאפ אז פון יעטצט וועלין מיר זיך קארעספאנדירען אפט און אהן אויפהער. דיין ברודער

וואלף וויטענבערג.

18.

אנטווארט.

ניו־יארק, 5־טען יוני 1603.

ליעבער ברודער וואלף!

דיין לעטער פון 19 מאי האב איך ריכטיג ערהאלטען, אבוואהל איך האב שוין דרייא וואהנונגען געביטען נאך מיין אלטען אדרעס. ביי אונז איז אין פאסט זעהער גוטע ארדענונג — קיין בריעף געהט ניט פערפאללען און מען זוכט אויף דעם אדרעסאט.

דעם פערגעניגען, וואס דיין בריעף האט מיר פערשאפט בין איך ניט אום שטאנדע דיר אוים צו שרייבען. דוא האסט רעכט, גוטער ברודער, עס דארף אזויא ניט זיין, נאר ווייסטו דען ניט אז „ניט אלס איז וויא עס דארף זיין"... מיר דאכט אז ביי אייך פיהלט איהר דאס גאנץ אפט, פיעל זאכען האט ביי אייך געדארפט זיין ניט וויא עס איז און עס איז דאך ניט וויא עס דארף...

איך מאך דא אלעבין; דא קענען אלעבין סאכען — מען שטערט ניט; יעדער קען זיך פארדינען פון וואס ער וויל און וואו ער וויל. אלזא

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

קיינסטו פערשטעהן אז מיין געשעפט איז וואס מיר פאסט און וואס מיר איז לייכטער. איך פארמעג דריא שיינע טעכטער און צוויא זיהן, וועלכע בעקומען בילדונג אומזיסט אין דיא בעסטע שוהלען מיט אללע קינדער צוגלייך — נו, זאל איך מיט אמעריקא ניט צופריעדען זיין?!

שרייב מיר וואס איז דארטען מיט דיר, דוא וועסט מיט דיין שרייבען ערפרייען דיא גאנצע פאמיליע פון דיין ברודער

זאלאמאן וויטענבערג.

19.

וואלף צוא זאלאמאן.

גראדנא 20־טען יוני 1903.

טהייערסטער ברודער זאלאמאן!

מיין וואונש איז דאך ערפיללט געווארען — איך האב פון דיר ענדליך אבריף בעקאמען, און דאנקען גאט זעהער אפרייליכען. איך מוז דיר אפען שרייבען, ברודער, אז איך קען דיר פון זיך אזויא גוט ניט שרייבען. נאר מיין ניט אז איך בין אנ' אויסנאהמע! מיר דוכט אז דא ביי אונז, מאכט קיין איד קיין לעבען ניט, מיר לעבען אללע פון ווינד און אפשר אויך מיט ווינד. פון דיין בריעף איז צוא פערשטעהן אז דוא ווייסט פון אונזער לעבען האטש דוא ביזט אין אמעריקא שוין צייט 18 יאהר. „פון שטארקע טאבאק ניסט מען לאנג" זאגט ארוסישער שפריכווארט, וואס קענען מיר אבער טהון!?

איך האב צוויא זיהן און איין טאכטער. מיינע זיהן בילדע איך ניט, ווייל די הויז־בילדונג קאסט טהייער און אין אשוהלע איז זעהער שווער אריין צוגעהן, ניט אללע קענען דאך זיין פון דיא עשרה ראשונים... אלזא איז טאקי זעהער ביטער — מיר קענען אמאהל קיין נחת פון קינדער אויך ניט האבען, אבוואהל זייא זענען פייהיגע.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

ענטשולדיג, ליעבער ברודער, וואס איך זינג מיט אזוי־
א׳ן אומעדיגען ניגון — „אויף וואס פאר אפוהר מען זיטצט
אזא ניגון זינגט מען...״
גערים אין מיין נאמען דיין פרוי און קינדער. מיין פרוי־
און דיע קינדער גריסען אייך זעהער.

דיין ברודער וואלף וויטענבערג

20.

זאלאמאן צוא וואלפ׳ן.

ניו־יארק 8־טען יולי 1903.

דוא פערשפארשט, ליעבער ברודער, צוא בעטין בייא מיר ענטט־
שולדיגונג פאר דיין אומעדיגע ליעד; איך האב עס ערווארטעט — איך
האב עס פאר אוים געוואוסט! דיר וואונדערט דאס איך האב אין פערלויף
פון 18 יאהר ניט פארגעסען וועגין דעם אידישען לעבען, אדער טוטשען
זיך בייא אייך; עס איז קיין וואונדער! עס וואלט פיעל מעהר גיוועז וואס
צוא בעוואונדערין ווען איך וואלט דאס פארגעסין אין 18 יאהר, מיר
דוכט אז אין 81 קען מען דאס אויך ניט פארגעסין...

אויב עס איז נאר מיגליך, פאלג מיר ליעבער ברודער, פערקויף
אלס וואס דוא האסט; מאך אלס צוא געלט און קום צוא אונז. בייא
אונז איז פרייא אללעמען און אללע מאהל צוא קומען. דא וועסטו פון
אלעבען וויסען, דא וועסטו קענען דייגע קינדער פאר מענשין מאכען
און לעבען וויא א מענש... קום, מיין ברודער, מיר וועלין ביידע ניט
מעהר עלענד זיין.

שרייב מיר גלייך דיין מיינונג וועגין דעם. דען אויף דיין אנטווארט
ווארט מיט דעם גרעסטין אונגעדולט

דיין ברודער זאלאמאן וויטענבערג

(בלאשטיין׳ס בר״ש)

21.

וואלף צוא זאלאמאנ'ן.

גראדנא 25־טען יולי 1903,

טהייערסטער גוטער ברודער זאלמאן!

„עס איז גוט אין גן־עדן, אבער דיא זינד לאזין ניט אריין“ — דער שפריכווארט איז אוים גיקומען אויף מיר. לעזענדיג דיינע זיסע ווערטער ווילט זיך גלייך נעהמען און פאהרען צוא דיר, אין דעם היינטיגען ארץ־ישראל, אין דעם ארט וואו מען קען מיט מיהע פארדינען, וואו ארבייט ווערט בעצאהלט און וואו יעדער מענש קען זיך בעשעפטיגען מיט וואס ער וויל און וואו ער וויל — אבער צוא אזא רייזע פאדערט זיך געלט; און געלט מאכען קען איך נאר פון מיין הויז ווען איך זאל איהר פערקויפען. עס איז אבער יעטצט קיין סוחרים ניטא. קיינער וויל ניט אריין לייגען קיין געלט אין אהויז, יעדער וויל בעסער זיין אדייכער שכן איידער אן ארימער בעל הבית. נו, וואס קען מען טוהן?

אלזא, ליעבער ברודער, מוז דאס נאך גידולדיג זיין; מיט דער צייט וועט זיך פיללייכט אוים בעססערין דער שלעכטער צושטאנד און דאן וועל איך טהון דיין פערלאנג און מיין וואונש...

דיין ברודער וואלף וויטענבערג.

22.

זאלאמאן צוא וואלפ'ן.

ניו־יארק, 12־טען אווגוסט 1903.

טהייערסטער ברודער וואלף!

איך פערשטעה דיר ניט — אויב דוא האסט רעכט זיך צוא קוועלען
(בלאשטיינ'ס בר"ש)

און לײדען זעלבסט װארטענדיג אויף בעססער, אבער צו מוטשען דײנע יונגע קינדער, פון װעלכע דארטין בײא דיר װעט גאר נישט װערין און װעלכע װעלין צײט זײער לעבען בעקלאגען זיך אויף דיר װאס דו האסט זײא גינײט אין זײער שלעכטען צושטאנד צו בלײבען — האסטו גיװיס קײן רעכט ניט; דו דארפסט דאס ניט טהון און טארסט דאס ניט טהון! װארט ניט אויף בעססער, עס איז אומזיסט דײן װארטען! נעהם און פעקיל זיך צוזאממען, שנײד אב פון אלם און קום אונגיזאמט צו אונז. הונדערט רובל מעהר אדער װײניגער איז גאר נישט; דער לעבין איז טהײערער!

איך בין זיכער אז דו װעסט טהון װאס איך ראטה דיר און גיפין ניט פאר נײטיג פיעל װעגין דעם צו שרײבען.

דײן ברודער זאלאמאן װיטענבערג.

23.

א ברודער צו א ברודער.

הערסאן, 5-טען אקטאבער 1903.

אחי היקר!

איך קען גאר ניט קלוג װערין װאס דײן שטילשװײגען זאל בעדײטען, איך האב דיר שוין דרײא בריעף געשריבען און האב פון דיר קײן אנטװארט ניט ערהאלטען;

שרײב מיר װאס איז מיט דיר, דען איך בין זעהער אונרוהיג.

דײן ברודער זוסמאנן פינקעלשטײן

24.

אנטװארט.

מיטאװע, 9-טען אקטאבער 1903.

טהײערסטער ברודער!

ענטשולדיג מיר װאס איך האב דיר זא לאנג ניט געשריבען, איך

האב אבער לײדער ניט געקענט שרײבען. דיא אורזאכע דער פון איז דאס װאס איך האב קײנע גוטע נײעס דיר צו שרײבען, און מיטטהײלען דיר פון מײן געמײן לעבען, פון מײן ארמוטה און צרות האב איך פשוט ניט געװאלט. איך פערשטעה אז דו װעסט פון דעם קײן פערגעניגען האבען...

מיט אפאר יאהר צוריק אלס איך האב בעקומען װאהנרעכט (Правожительство) אין קורלאנד האב איך געמײנט אז איך בין איבער גליקליך, עס איז אבער געװען אפוסטע פאנטאזיע. איבעראל זײנען יעמצט געעפינט געװארען געזעלשאפטס־קראמען, װעלכע פאר קאנ־קורירען דיא אידישע געשעפטען; פיעל געשעפטען זײנען אין גאנצען פאר אידען פערבאטען און דיא הוצאה איז גרױס...

אט דאס איז דיא אײנציגע אורזאכע װאס איך האב דיר ניט געשריבען, ביז דו האסט מיר װעגען דײן בעאונרוהיגען זיך איבער מיר געשריבען.

דײן ברודער לעאן פינקעלשטײן.

25.

א ברודער צו א ברודער.

פינסק, 19 סעפטעמבער 1903.

אחי יקר ונחמד!

דײן בריעף האט אונז פיעל פערגעניגען פערשאפט. דאנקען גאט פאר דײן געזונד און װאס דו מאכסט גוטע געשעפטען, בײא דיא יעצטיגע צײט איז דאס א זעלטענהײט. איך װינשע אימער פון דיר אזעלכע בריעף צו בעקומען.

פון זיך הען איך דיר לײדער קײן צוגוטע נײעס ניט שרײבען דיא געשעפטען װערין פון יאהר קלײנער, דיא פאמיליע גרעסער און דיא הוצאה איז ניט צו דער טראגען. נאר װיא אללע אידען לעב איך אין האפנונג אז עס װעט אי״ה בעססער װערין — האבען האסט דאך קײן געלט ניט...

דײן ברודער שמעון ליאזנאוו.

(בלאשטײן'ס בר״ש)

26.

אַנְטְוָוארְט.

בערניגאָוו 27 סעפטעמבער 1903.

טְהַייעֶרְסְטֶער בְּרוּדֶער שִׁמְעוֹן!

לֶעזֶענְדִיג דַיין בְּרִיעף אִיז מִיר אַיינְגֶיפַאלֶען דִיר פָּאר צוּלֵייגֶען פִּילְלַייכְט וֶועסְטוּ וֶועלֶין פֶערְגְרִינְגֶערִין זִיךְ דִיא אוֹיסְגַאבֶּען (הוֹצָאָה) אוּן וֶועסְט צוּא מִיר דַיין עֶלְטֶערִין זָאהְן שִׁיקֶען. בַּייא מִיר אִיז יֶעטְצְט דָא אַ וַואקַאנְסִיֶע אוֹיף אַשְׁטֶעלְלֶע פַאר אַ בּוּכְהַאלְטֶער. אִיךְ קֶען דָאךְ דַיינֶע קִינְדֶער דָאס נַייא זַיינֶען גֶעבִּילְדֶעטֶע, פֶּיהִיגֶע אוּן אוֹיפְ׳ן הֶעכְסְטֶען פַאלל אָרְדֶענְטְלִיכֶע — עֶס וֶועט פַאר אוּנְז בֵּיידֶען גוּט זַיין: אִיךְ וֶועל הָאבֶּען אַ בּוּכְהַאלְטֶער, אוֹיף וֶועלְכִין אִיךְ וֶועל זִיךְ קֶענֶען פֶערְלָאזֶען וִויא אוֹיף זִיךְ זֶעלְבְּסְט; אוּן עֶר וֶועט הָאבֶּען אַשְׁטֶעלְלֶע בַּייא מִיר, זַיין אֶנְקֶעל, וָואס וַוייס וִויא אִיהְם צוּא שַׁאטְצֶען; אוֹיסֶער וָואס דִיא שְׁטֶעלְלֶע וֶועט אִיהְם שֵׁיינֶע גִיהַאלְט (Жалованье) טְרָאגֶען.

אִיךְ וַוארְט אוֹיף דַיין אַנְטְוָוארְט דוּרְךְ דַיין זָאהְן!

דַיין בְּרוּדֶער בָּרוּךְ לִיאָזְנָאוו.

27.

שִׁמְעוֹן צוּא בָּרוּכְ׳ן.

פינסק 6־טען אָקטאָבער 1903,

אִיךְ בִּין נִיט אוּם שְׁטַאנְדֶע דִיר נָאךְ דַיין וֶוערְטְה צוּא בֶּעדַאנְקֶען. דַיין בְּרִיעף הָאט אוּנְז אַלְלֶעמֶען דֶער פְרֵייהְט: בַּייא דִיר אִיז דָאךְ אַגְרוֹיסֶער גֶעשֶׁעפְט, מַיין זָאהְן וֶועט גוּטֶע פְּרַאקְטִיקֶע הָאבֶּען, אוּן מִיר הָאפְפֶען אַז אִיהְר וֶועט בֵּיידֶע הֶעכְסְט צוּפְרִיעדֶען זַיין.

דַיין וואוּנְשׁ, גוּטֶער בְּרוּדֶער, צוּא שִׁיקֶען דִיר מַיין אַנְטְוָוארְט דוּרְךְ מַיין זָאהְן, דַיין צוּקוּנְפְטִיגֶען בּוּכְהַאלְטֶער, קֶען אִיךְ נִיט עֶרְפִילְלֶען — עֶס מוּז נָאךְ אֵיינִיגֶע טֶעג גֶעדוֹיעֶרִין

ביז ער וועט קענען פאהרען. איך בעקלייד איהם וויא עס פאסט פאר דיין אבוכהאלטער און וויא עס איז אנשטענדיג אין אגרויסע שטאדט צוא קומען. מיין זאהן שרייבט דיר בעזאנדער אבריעף היינט אדער מארגען.

דיין ברודער שמעון ליאזנאוו.

28.

אפלימעניק צוא אפעטער.

פינסק 8־טען אקטאבער 1903.

געעהרטעסטער אנקעל, לעבט וואהל!

איך שרייב אייך אקורצען בריעף, דען איך בין זא איבער ראשט פון אייער פאר מיר גליקליכען שרייבען דאס איך קען מיינע געדאנקען ניט צוזאממען נעהמען. איך קען אייך זאגאר יעטצט ניט דאנקען נאך אייער וועהרטה — דאס וועל איך מינדליך מאכען אין פערלויף פון איניגע טעג, ווען איך וועל צוא אייך קומען. איין זאך קען איך אייך נאר שרייבען: איהר האט אונז אללעמען איבער גליקליך גימאכט!

אייער אייך גליקוואונשענדער פלימעניק

יאקאב ליאזנאוו.

29.

אשוועסטער צוא אשוועסטער.

יעקאטערינאסלאוו 5־טען אפריל 1903.

טהייערסטע שוועסטער לינא!

דיא פארינע וואך האב איך פון דיר דורך פריילין №. № אגרוס גיהאט, זיא האט מיר גיזאגט אז דיר לעבט זיך גאנץ גוט און לעבסט אין צופריעדענהייט. דאס האט מיר זעהער ניפרייט, גיעב גאטט עס זאל דיר אימער פריליך און גוט זיין!

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

איך לעב דא גאנץ איינזאם, ביא אונז אין יעקאטערינאסלאוו ווייס קיינער ניט פון אלעבין: מען איז פון מארגען ביז אבענד פערהארעוועט אין פערדינען דאס שטיקעל ברויט. שרייב מיר אויב איך וואלט קענען וואס מאכען מיט מיין וועשנייען ביי אייך אין ליבאווא, איך האב דיא ארבייט גרינדליך ערלעהרינט. דא, ליידער, קען עס מיר גאר ווייניג פערדינסט ברייגגען.

אויב דאס איז אפלאן שרייב מיר וועל איך אריבערפאהרען צוא דיר, דארטען וועל איך פערדינען און וועל ניט עלענד זיין.

דיין שוועסטער ראזע ראזענצווייג.

30.

אנטווארט.

ליבאווא, 10־טען אפריל 1903.

טהייערסטע שוועסטער ראזע!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען. איך האב זיך בעראטהען מיט מיין ליעבען מאנן, ער איז אויך אין דעם מיינונג אז דוא קענסט דא פון דיין ארבייט גוט פערדינען. אלזא שרייב אונז אויב דוא ביזט פאלקאם פערטיג אין דיא ארבייט, אויב דוא האסט אנ׳ אטטעסטאט פון אפירמע, פאר וועלכע דוא האסט געארבייט און אויב דוא ביזט אים שטאנדע צוא פיהרען א ווערקהויז (Мастерская). פון דיא אייגענע צעהען פינגער קען מען קיין גליקען ניט אנלעבען. ווען דוא זאלסט אבער א מאסטערסקאיע עפענען, האפפען מיר אז דוא וועסט גוט פערדינען — קיין קונדשאפט וועט דיר ניט פעהלען.

דיין שוועסטער לינא ראזענבוים.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

31.

ראזע צוא לינאן.

יעקאטערינאסלאוו, 15־טען אפריל 1903.

טהייערסטע שוועסטער און שוואגער לעבט גליקליך!

איך קען אייך צו מיין גרויסען פערגעניגען אויף אללע אייערע פראגען איינשטימיג אנטווארטען: איך האב אנ'אטטע־סטאט פון אהיזיגע געוויסע פירמא פון פארטיע וועשע „מ. אצארקין עט קאפ", אין וועלכע זייא האבען דייטליך געשריבען דאס איך קען דיא ארבייט גרינדליך. דאס איך האב בייא זייא געארבייט דרייא יאהר אלס אויפפאסערין און פיהרערין פון מאסטערסקאיע, אין וועלכע עס האבען שטענ־דיג געארבייט 15—20 נייטערינס.

אלזא, מיינע טהייערסטע, האט איהר „איין" אנטווארט אויף „אללע" אייערע פראגען, איך גלויב דער אנטווארט איז וויא געוואונשען פאר אייך. אום איהר זאלט קענען וועגען מיין ארבייט מיט בעקאנטע מענשען ריידען, שיק איך אייך בייא דיזען בריעף מיין אטטעסטאט.

אייער שוועסטער ראזע ראזענצווייג

32.

לינא צוא ראזען

ליבאווא, 23־טען אפריל 1903.

טהייערסטע ראזע!

מיר האבען שוין גערעט מיט איינינע רייכע הייזער וועגען דיר, אויך האבען מיר זייא געוויזען דיין אטטעסטאט. אללע זאגען דאס אלבינע אז דוא קענסט דא גוטע געשעפט מאכען.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

אלזא, טהייערסטע שוועסטער. מאך אלס אין ארדנונג אום דוא זאלסט וואס שנעללער קענען צוא אונז קומען. דער זומער סעזאן הייבט זיך יעטצט אן אויך דער דאצעס סעזאן. יעטצט קענסטו אגוטען אנפאנג מאכען. שרייב אונז בעשטימט דעם טאג פון דיין קומען וועלין מיר דיר אויף דעם באהן ערווארטען.

דיין שוועסטער לינא ראזענבוים.

33.

אשוועסטער צוא אברודער

קורסק 10־טען מאי 1903.

טהייערסטער און ליעבער ברודער

איך קום דיר מיט צוטהיילען דאס מיין וואונש איז ערפילט געווארען — איך בין פערלאבט (תנאים געמאכט) מיט מאכס בייערפעלד, וועלכער איז מיינע עלטערין און מיר זעהער געפעלין און פון אללעמען זעהער גערימט. דאס איז דיא גוטע נייעס, וועלכע מיר האבין דיר אין אונזער פאריגען בריעף צוגעזאגט צוא שרייבען.

איך בין גליקליך און וויגש דאס זעלבע אויך דיר!

דיין שוועסטער העלענא גליקסווינש.

34.

אנטווארט.

בערדיטצעוו, 18־טען מאי 1903.

ליעבע שוועסטער העלענע!

איך גראטוליר דיר און וויגשע דיר גליק וויא דוא און דיין געשעצטער ברויטיגאם (חתן) ווינשט זיך זעלבסט. גיב גאטט איהר זאלט אימער צופריעדען זיין ביידע און לעבען אין גוטס און [illegible].

(בלאשטיינס בר"ש)

עס קען זיין אז קירצליך וועל איך אויך אזא בייעס שרייבען קענען... גערים אונבעקאנטער נייזע דיין ברויטיגאם פון מיינט וועגען, און זאג איהם דאס עס שעצט איהם שוין זיין צוקינפטיגער שוואגער

יצחק גליקסווינש.

35.

מאכם צוא יצחקן.

קורסק 27־טען מאי 1903.

האכגעשעטצטער צוקינפטיגער שוואגער!

אייער גראטולאציאנם בריעף (גליקווינשענדען) האבען מיר ריכטיג ערהאלטען, איך אויך מיין ליעבע ברויטע (כלה) דאנקען אייך פיעל מאהל פאר אייער ברודער־פריינדליכען בריעף. גיעב גאט אייער וואונש אויף אונז זאל ערפיללט ווערין וויא אויך אונזער גליקווינשען אייך.

איך האף, ליעבער ברודער, אז מיר וועלין זיך קירצליך קענען לערנען און דאנן וועלין מיר אויף עוויג ברידער בלייבען.

אייער אייך גליקווינשענדער

מאכם בייערפעלד.

36.

אנטוואורט.

בערדיטצעוו, 7־טען יוני 1903.

ברודער מאכם!

דוא שרייבסט אז נאך דעם אז איך וועל קומען און מיר וועלין זיך פערזענדליך בעקאנען, וועלין מיר ברידער צייט אונזער לעבין בלייבין; איך מיין אנדערש — מיר זיינען שוין ברידער קוים בינסו מיין ליעבע שוועסטער'ס ברויטיגאם.

(בלאשטייג'ס בר"ש)

איך שיק דיר דעם בריעף אויף מיין שוועסטער'ס אדרעססא, איך גלויב דוא וועסט איהם פינקטליך בעקומען. גערים אין מיין נאמען דיין ברוידער און זאג איהר אז אונגעזאמט וועט זיך מיט איך פערזענליך און מינדליך איבער אלם אויסריידען

אייער ברודער יצחק גליקסווינש.

37.

2. ליעבע בריעף.

ביאליסטאק 1־טען אפריל 1903.

ווערטהעם פריילין אננא שיינפינקעל!

איך מאך יעטצט אנגעפעהליכען שריט, נאר „ווער עס שטעלט זיך ניט אין געפאהר — זאגט אשפריכווארט — געווינט ניט דיא שטרייט", אלזא וואגע איך מיך עס צוא טהון.

איך מיין דאס איהר האט בעמערקט אז איך בין צוא אייך וויט ניט גלייכגילטיג, אז אין אייער געזעלשאפט בין איך גאר אנ' אנדער מענש און אויך דאס אז דיא פערהעלטנישע האט אויף מיר זעהער אגרויסען איינדרוק געמאכט...

אין דעם צושטאנד וויא איך בין יעטצט קען איך לאנג ניט בלייבען, דאס איז אנ' אונמעגליכע זאך! אלזא בעט איך אייך, האכגעשעטצטע אננא, מיר מיט אייער איין ווארט גליקליך צוא מאכען, מיט אייער איין ווארט קענט איהר מיר אדער אין גאנצען בערוהיגען און אויף עוויג גליקליך מאכען אדער אין געגען טהייל... דער וואהל איז צוא אייך, און מיין לעבען, מיין בערוהיגונג און גליק היינגען אויף אייער ווארט...

איך ערווארטע מיט דעם גרעסטין אונגעדולד אייער אנטווארט.

פיליפ אייכהארען.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

38.

אנטוואָרט.

גראָדנאָ, 4־טען אפריל 1903.

געעהרטעסטער הערר אייכהאָרען!

אבוואָהל אייער בריעף האט מיר שטאַלץ געמאַכט און אייערע טיעף פון האַרצען געראָדטע ווערטער האָבען מיין איינגעליעבע זעהער געשמייכעלט, דאָך געפין איך דאָס איך זעלבסט האָב קיין רעכט מיין האַנד צו געבען, זאָגאַר אַזאַ פערזאָן וויא איהר, איידער איך וועל מיינע ליעבע עלטערין וועגין דעם זאָגען, און זייער מיינונג אויס הערין.

פון מיינער זייטע קען איך אייך שרייבען דאָס איך שעטץ אייך נאָך אייער ווערטה, דאָס אייער געזעלשאַפט מאַכט אויף מיר דעם זעלביגען ווירקונג וויא איהר האָט מיר געשריבען... נאָר ביי מיר קומט אויס אַז עלטערין פערדינען דאָס בייא אַזאַ שריט זאָל מען זיך אָהן זייא ניט בעגעהן.

דאָס איז פאָרלייפיג מיין אנטוואָרט, וועלכער איך רעכין וועט אייך אַביסיל בערוהיגען. איך ווינשע אייער מיינונג צו בעקומען וועגען דעם אינהאַלט פון מיין דיזען בריעף.

מיט אַכטונג אַננאַ שיינפילקעל.

〰〰〰

39.

פיליפ צו אַננאַן.

ביאַליסטאָק 6־טען אפריל 1903.

ווערטהעס פרייליין שיינפינקעל!

אייך האָט מיין שרייבען שטאַלץ געמאַכט, אייך האָבען מיינע ווערטער געשמייכעלט; מיר אָבער האָט אייער בריעף דעם לעבען געשאַנקען און אויף עוויג גליקליך געמאַכט! איך האָב אין אייער בריעף געלייענט צווישען דיא רייהען (שורות) איך האָב אין איהם געפונען מעהר וויא עס איז אין איהם געשריבען... איך האָב שוין אַגליקליכען אָנפאַנג — איך האָב

שוין אויף וואס צוא האפפען. יעטצט פיהל איך דעם געדאנק פון פאלקס־ווערטיל: „וואס עס פעהלט אין יעטצט, דערלייגט דיא האפפנונג מיט דעם צוקונפט"; אהו ליעבע האפנונג און זיסער צוקונפט! איהר פערנעהמט בייא מיר יעטצט אגרויסען טהייל אין מיין לעבען...

מיט אייער מיינונג בין איך פאללקאם איינשטימיג. עלטערין זיינען ווערט אז קינדער, פון וועלכע זייא ליידען זא פיעל ביז מען ערציהט זייא, זאלען בייא אזא שריט זייער מיינונג פרעגין. איך האב אבער ניט אזויא פיעל געדולד זייער גליקליכען איינשטימונג צוא דערווארטען.

אייער פיליפ אייכהארען.

40.

אננא צוא פיליפ׳ן.

גראדנא 12־טען אפריל 1903.

געעהרטעסטער פיליפ!

אין אייער לעטצטין בריעף זיינען אבגעשפיגילט מיינע געפיהלען, דיא ווערטער זיינען וויא פון מיין מונד ארויס גענומען. מיין לעבען בעגלייטען יעטצט אויך דיא זעלבינע צוויא ענגעלן (מלאכים) דיא האפפענונג און דער צוקונפט, נאר איך האב קיין דרייסט ניט פאר צוא לייגען מיינע גוטע עלטערין אזא זאך — פאר א פרויענצימער איז עס א צוא שווערע אויפגאבע. גיט מיר אראטה (אנ׳ עצה) וויא דאס זאל געשעהען, איך קען דאס ניט, דאס קאסט מיר מיין געזונד און אייך — אייער געדולד.

אייער אננא שיינפינקעל.

41.

פיליפ צו אננא׳ן.

ביאליסטאק 14־טען אפריל 1903.

מיט דעם גרעסטין אונגעדולד האב איך אייער בריעף

ערוואַרט און מיט דעם גרעסטין פערגעניגען גילעזין. דער מאַגנים — וויא עס איז בעשריבען — האט דיא איינגענשאַפט אַז צוא וואס ער ריהרט זיך צוא אויב דאס איז נאר מעטאַל בעקומט עס מאַגנים־קראַפט, דיא „ליעבע" איז אבער פיעל שטאַרקער: זיע פערהיילינגט און פערטהייערט אַללעס אַללעס... דאס פאַפּיר פון אייער בריעף און דער קאנווערט האבען ביי מיר אַזא ווערטה וואס עס גיט גאר קיין גלייכען דער צוא. אייערי צוויא בריעף זיינען ביי מיר יעטצט מיין איינצינס.

דעם ראַטה וואס איהר בעטקען איך אייך געבען, נאר אויב איהר וועט צוא איהם איינשטימען. איך וועל אדער זעלבסט ביי אייערע גיטע עלטערין אייער האנד בעטין גלייך וויא איהר וועט מיר אייער איינשטימונג דער צוא שרייבען; אדער איך וועל אַשדכן אין נאמען פון מיינע עלטערין שיקען. זייא ווייסען אַביסיל פון אונזערע פערהעלטניסע און זיינען העכסט צו פריעדען וואס מיין וואהל איז אויף אייך, ליעבע אננא, געפאַהלען.

שרייבט מיר ועלכער פלאן גיפעלט אייך בעססער דעם וועל איך אונגעזאַמט טוהן.

אייער פיליפּ איכהארען.

42.

אננא צוא פיליפּ'ן.

גראדנא 16־טען אפּריל 1903.

ליעבער טהייעסטער פיליפּ!

דער צופאַלל האט אייער צווייטען פּלאַן אויסגעקליבען אַלזא בעשטימט איך עס אויך. אייער בריעף איז אנגעקומען גראדע ווען איך בין

צוא הויז ניט געוועזן. מיין גוטע מוטטער האט עס פון בריעפענטרעגער אב גענומען, זיא — ניט מיינענדיג קיין זאך — האט איהם גיעפינט און גילעזין. זעלבסט פערשטעהנדיג אז זיא האט אלס מיין פאטער איבער גיגעבין. און אז איך בין צוא הויזע געקומען האט מיר דער פאטער אין זיין קאבינעט אריין גירופען און דארטען האט ער, אויך דיא מוטטער מיר ערקלערט דאס זייא קענען אייער פאמיליע גוט פון בעסטער זייטע, דאס דער פאטער קען אייך אויך גוט, און זייא ביידע האבען מיר אפען גיזאגט דאס זייא שטימען איין צוא אונזער וואונש.

אלזא, ליעבער פיליפ, קומט און רעדט; מיינע גוטע עלטערין זעלבסט — אונזער גליק איז בייא אונז אין דיא הענד...

אייערע אננא שיינפינקעל.

P. S. איך גראטוליר אייך פון טיעפען הארצען!

43.

3. אחתן צוא אכלה

טובאלק 15־טען מאי 1903.

הערצענס געליעבטע ברוטטע!

דער בריעף איז דער ערשטער נאך אונזער גליקליכען פערלאבונג, אין איהם, מיינע טהייערסטע, וועסטו קיינע זייעס געפינען. דוא וועסט נאר געפינען אין איהם דיא ווערטער, וועלכע דוא האסט פון מיר שוין פיעל מאהל גיהערט און וועלכע איך האף דוא וועסט עוויג פון מיר הערין, ד. ה. דאס דוא ביזט מיין גליק, מיין וואונש און מיין לעבען; דאס מיין ליעבע צו דיר איז אהן אגרענצע.

דוא ביזט זאגאר וייט פון מיר איניגע שטונדען צייט מיט דעם באהן צוא רייזען; אבער וויא דיא זאנגע וועלכע איז זעהער וייט פון דיא ערד און בעלייכט איהר דאך, זא בעלייכטס דוא מיר אבוואהל דוא ביזט פון וייטען. דוא

ביזט ביא מיר, ביא מיר אין קאפ, ביא מיר אין הארצען — דוא ביזט מיינע.

דיין ליעבענדער ברוטינאם, וועלכער ערוואַרטעט דיין שרייבען מיט דעם גרעסטין אונגעדולד

שמעון גאלדבערג.

44.

אנטוואָרט.

לאמזע, 21־טען מאי 1903.

מיין ליעבער שמעון!

דיין ליעבער בריעף האט מיר בערוישט מיט גליק. קיין אנטוואָרט האב איך דיר ניט צוא שרייבען. קען איך דיר דען וואס אנדערש שרייבען וויא דוא צוא מיר? איך וואלט ריכטיג טוהן ווען איך וואלט דיינע בריעף קאפירען, אונטער שרייבען זייא, און דיר אבשיקען; נאר אויב אזויא, וואלטין מיר איממער נאר דעם איין בריעף זיך אייגער דעם אנדערין שיקען. אלזא מוז איך דיר עטוואס אנדערש שרייבען, אבער דער ציעל איז דער וועלביגער: איך ליעב דיר טיעף פון הארצען, דוא ביזט דאס איינציגע וואס אינטערעסירט מיר, דוא ביזט מיינער.

שרייב וואס מעהר, דען לעזען דיינע בריעף איז יעטצט דאס גאנצע בעשעפטיגונג פון דיין ברוטע

נעמי וועכסלער.

45.

שמעון צוא נעמי'ן.

סובאלק 25־טען מאי 1903.

זיסע אנגענעהמע נעמי!

פעריל און בריליאנטען זיינען דיינע ווערטער און וויא דיא בעסטע מוזיק קלינגען דיינע פראזען. אה וויא פאלש,

(בלאשטיין'ס בר"ש)

וויא אונגרינדליך איז דער מיינונג פון דיא פילאזאפען וואס זאגען אז אלם אויף דער וועלט איז גאר נישט! ניין, דיא וועלט איז אגן־עדן פאר דיא וואס האבען דעם גליק צוא ליעבען און געליעבט צוא זיין.

איך ווייס נאר אז צייט איך האב דיר דערקאנט איז מיר דיא גאנצע וועלט אלוסגארטען, אלם אויף וואס איך קוק פרייהט זיך, אלם איז וויא איך — גליקליך!

עס איז נאר איין קליינער וואלקען אויף מיין הימעל — וואס מיר זיינען ווייט איינער פון צווייטען, וואס אום צוא האבען דיר ליעבין זיך מוז איך דיא פאנטאזיע אן ווענדין... אבער דאס וועט לאנג ניט געדויערין: נאך דרייא מאנאטען און דוא ביזט מיינע און געבען מיר... וויא דער לעב איך שוין דיא גליקליכע צייט!

דיינער אויף עוויג שמעון.

46.

נעמי צוא שמעונ'ן.

לאמזע, 15־טען יוני 1903.

מיין ליעבער ברויטיגאם!

דוא ביזט, מיין טהייערסטער, א קינסטלער! דוא שרייבסט ניט מיט א פעדער נאר מיט הארץ, מיט הארץ פול מיט ליעבע הייסע וויא פייער. דעם טאג וואס איך בעקום דיין אבריעף פערשלים איך זיך אין מיין צימער קיינער זאל מיר מיין גליק ניט שטערין. איך לעז דיינע בריעף צעהנדליגער מאל און געפין אין זייא אלם מעהר און מעהר... פון שלאף לעז איך זייא. ביי טאג לעז איך זייא און ווען לעז איך זייא ניט? אה! שרייא איך אוים פון טיעפען הערצין — וויא דער לעב איך שוין דיא גאלדענע צייט אז איך וועל דיר שוין מעהר ניט רופען וויא יעטצט „ברויטיגאם" נאר אנדערש און הייסער...

אין גאנצען דיינע נעמי.

(בלאשטיי־ס בר"ש)

47.

צוא א כלה.

פעטריקאו 3־טען אויגוסט 1903.

מיינע טהייערע ליזא!

דער געדאנק דאס מיר געהערין יעטצט איינער דעם צווייטען, דאס איך קען האפען און האב רעכט צוא זאגען דאס דוא ביזט מיינע — מאכט מיר גליקליך. איך בין קיין מאהל אזויא פרייהליך ניט געוועזען, איך האב זיך קיין מאהל אזויא גוט ניט געפיהלט וויא יעטצט צייט מיר זיינען פערלאבט. איך פיהל דאס איך בין גאר אנ׳ אנדער מענש!

איך פיהל יעטצט אז אלם וואס מען האט וועגין ליעבע געשריבען איז אמת און הייליג. דאס איז דער בעסטער מעדיקאמענט (הייל מיטעל) דעם לעבען צוא פערזיסען און איהם א ווערטה צוא צוגעבין, אהן ליעבע איז קיין לעבין. אהן ליעבע איז קיין פערגעניגען!

פון גליק האב איך קיין ווערטער ניט, פון גליק קען איך מעהר ניט שרייבען. נאר מיין ערשטער בריעף זאל ניט צוקורץ זיין דערלייג איך נאך דיא ווערטער: ווען עס איז דא אויף דער וועלט מענשין וואס פערשטעהען זייער גליק, איז דער ערשטער פון זייא

דיין יאזעף אפפענהיים.

48.

סלאנים, 10־טען אויגוסט 1903.

מייניער, נאר מיינער יאזעף!

מיין גרעסטען וואונש וואס איך האב אין מיין לעבין גיהאט, האב איך ערהייכט. דוא מיין ברויטיגאם פערשטעהשט וויא צוא ליעבען און

ביזט ליעבענס ווירדיג. נאר „ווען מען ערדרייכט איין וואונש, קומט גלייך אצווייטער", מיין צווייטער וואונש איז יעטצט מיר זאלען אללע מאהל דיא געפיהלען האבען איינער צום צווייטען און מיר זאלען ביי יעטצטיגע גידאנקען בלייבען...

שרייב וואס מעהר; פערגעניגען ווינשט זיך יעדער פיעל צוא האבען, און פערגעניגען פערשאפען מיר „יעטצט" נאר דיינע בריעף.

אויף עוויג דיינע ליזא זבארסקי.

49.

צוא אחתן.

דווינסק 8־טען סעפטעמבער 1903.

ליעבער, טהייערער ברויטיגאם שלמה!

דאס איז מיין לעטצטער בריעף צוא דיר, דעם לעצטין מאהל רוף איך דיר ברויטיגאם — נאך צוויא טעג וועל איך דיר שוין מיט אנ' אנדער נאמען רופען... אלס אנטוואָרט אויף מיין בריעף דיעזען, ערווארטע איך מיט אפפענע ארמען דיר זעלבסט, דיר מיט דיינע ליבע עלטערין, דיינע שוועסטער און ברידער און גוטע פריינד. דינסטאג וועט זיין דער בעסטער טאג פון מיין לעבען, דער טאג אין וועלכין איך מאך דעם שריט וואס א מענש מאכט און וויל מאכען נאר איין מאהל אין לעבען אויף אגאנצען לעבען. גיב גאטט עס זאל אונז ביידען צום גליק פיהרען!

אדיע, מיין טהייערסטער, ביז דינסטאג!

דיין ברויטע, וועלכע טראכט נאר וועגין דיר העלענא מינץ.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

50.

פון אנ' אבגעזאגטע כלה.

שוקקום 1־טען יולי 1903.

בעסטע פריינדין!

דוא ביזט דיא איינציגע גיוועזען וואס האסט געוואוסט פון אללע מיינע פערהעלטניסע מיט לעאן גמפפיפיטץ, דוא נאר האסט געוואוסט ווען אונזער הייסע ליעבע האט זיך אנגעפאנ־גען מיט דרייא יאהר צוריק אידער ער איז סטודירען גיפאה־רען, און דוא ביזט דיא איינציגע, פאר וועלכע איך גים יעטצט אויס מיין הארץ, אלס דיא ליעבע איז אוים... יא, מיינע פריינדין, איך בין שוין גאט צוא דאנקען אריבער געקומען... עס האט מיר פיעל געזונד גיקאסט, עס איז אבער ווערטה — איך בין אימער גליקליך וואס איך האב זיך דאן ארום גיזעהן בעצייטען, ד. ה. ווען מיט איין ווארט האב איך, עס אויך גיקענט אב מאכען. איך האב גיהאט גלעזערנע אויגען, איך האב קיין זאך ניט בעמערקט אדער פון דער גוטער זייטע גירעכנט, איך בין גיוועזען פערבלענדט פערפיהרט און פער־נארט — אבער גענוג! איך האב דאך בעצייטען איבערצייגט זיך וויא וויט פערדארבען ער איז, וויא וויט פאלש און נידערטרעכטיג, און בין גירעטעט — איך בין פרייא. איך וועל זיך יעטצט מיט א רוהיגע קאפ בעטראכטען און אויסרוהען פאר דיא פערדריעניש, וועלכע האט דרייא יאהר געדויערט, עה, דרייא יאהר: דרייא יאהר געזונד און לעבין!

דיין פריינדין כא[illegible]ע אילבוינארטען.

(ב'אש־ש'ם בר"ש)

51.

אנטוואָרט.

קאלוואריע, 5־טען יולי 1903.

טהייערסטע סאניע!

דיין בריעף האט מיר ניט איבעררַאשט — איך האב אזא ענדע אללי־
מאהל ערוואַרטעט. איך האב גבאדע אין איינינע שטעללען גיטראפען זיך
מיט דעם תכשיט אויך אויף צוויא חתונות. וואס זאל איך דיר זאגען?
אזויא פערדארבען איז אזעלטענהייט! מיר פלעגין זיך שטענדיג ניט
קענען פערוואונדערין אויף דיר וואס דוא זעהסט ניט, וואס דוא בעמערקסט
ניט. נאר דוא מאגסט גוט גאט דאנקען וואס ער האט דיר בעצייטען
דיינע אויגען גיעפינט. אכפרה ער מיט זיין סטודירען, מיט זיין
פאלשקייט — דער לעבען איז טהייערער...

דיין פריינדין פאניע מושקאט.

52.

4. א מאנן צוא אפרויא.

האמעל 3־טען נאוועמבער 1903.

ליעבע גוטע חנה׳לע!

דוא האסט מיט אונגעדולד געוואַרט אויף מיין דיעזען
ערשטין בריעף נאך מיין אפרייזען. איך פיהל דאס זעהער
גוט. דוא וואלסט שוין גיוועלט וויסען וואס מיט מיר איז און
צי האב איך מיין ציעל ערדרייכט. אלזא שרייב איך דיר אז
מיר האט זיך איינגיגעבין — איך בין צוא דער גוטער צייט
נאך האמעל אנגעקומען: איך האב גלייך אפיינע שטעללע
בעקומען אין א גרויסען מאנופאקטור גישעפט. מיין לאהן
(Жалованье) איז נאך דער ווילע אונבעשטימט, זייא דארפען
זיך פריהער איבער צייגען וויא ווייט פייהיג איך בין; נאר מיר
ביידע ווייסען דאך וויא גוט איך האב גיארבייט אין מאסקווע

און וויא געאכט איך בין געוועזן בייא מיין פּרינציפּאל. דיא מענשען שיינען גוטע צו זיין, און איך פערהאף אז זייא וועלין פון מיר צופריעדען זיין און אויך איך פון זייא. און דאס איז מיין וואונש. דיין דיך ליעבענדער מאנן

בער ליעבערמאנן

~~~~~~~~~~~~

53.

אנטוואָרט.

באברויסק, 7־טען נאָוועמבער 1903.

טהייערסטער מאנן מיינער!

דיינע גידאנקען האבען דיר ניט אבגינארט: דיא פרומע ווארטען ניט אויף משיח'ן מיט אזא אונגעדולד, וויא איך האב אויף דיין בריעף גיווארט. און עס איז קיין וואונדער ניט. מיר האבען דאך אין מאסקווע גילעבט גוט און שיין, גיהאט לעבענס מיטעל בכבוד און קיינעם ניט שולדיג געוועזן. עס איז אבער אצרה גיקומען און האט אונזער רוהיגען לעבען אין פערלויף פון פיער און צוואנציג שעה צושטערט און צו רואינירט אין גאנצען... מיר זיינען געלאָפען, (אָדער בעסער: מען האט אונז גיאגט) וויא פון פייער וואו דיא אויגען האבען גיטראגען. מיר האבען אין דיא אונגליקליכע פאר מאנאטען וואהנענדיג אין באברויסק אויף גיגעסין דיא הויט פון דיא ביינער, אלס פערזעטצט, און פער־משכונ'ט, ביז דיר איז איינגיפאלען נאך האמעל צו פאהרען אוועלבע שטעללע צו געפינען. נו, האב איך ניט גידארפט ווארטען אויף דיין בריעף וויא א פערשולדיגטער אויף זיין משפּט?

יעטצט לויב איך גאט, איך ווינש זיך נאר דו זאלסט חן געפינען אין דיא אויגען פון דיין שעף (בעל הבית פון געשעפט) און דאן וועלין מיר אי"ה אן אונזערע צרות קענען אנהייבען פערגעסין און אמאל נאך פיללייכט אין פריידין דערציילען.

דיינע דיך שעצענדע פרויא חנה ליבערמאן.

~~~~~~~~~~~~

54.

אַפְרוֹיא צוּא אַמַאנְן .

קישינעוו 6־טען יולי 1903 .

מַיין טְהַייֶערֶער מַאנְן יִצְחָק !

הַיינְט אִיז פּוּנְקְט־דְרַייא חֲדָשִׁים נָאךְ אוּנְזֶער חוּרְבָּן , הַיינְט בִּין אִיךְ דֶעם דְרִיטֶען מָאל אוֹיף אוּנְזֶער זָאהְנְ'ס קֶבֶר גִיוֶועֶן , אוּן מֶערְקְווירְדִיג — עֶר הָאט מִיר פוּן דָארְטִין , פוּן עוֹלָם הָאֱמֶת , דֶעם זֶעלְבִּיגֶען עֶנְטְפֶער גִיגֶעבִּין וָואס מֶען גִיט אוּנְז דָא .

מֶען שְׁרַייט שׁוֹין נִיט מֶעהְר אוֹיף דִיא וֶוייטִיגֶען . נִיט ווייל זֵייא זַיינֶען שׁוֹין אִין גַאנְצֶען אויסְגִיהֵיילְט , נֵיין און נֵיין ! נָאר עֶס זַיינֶען עֶטְוָואס פוּן אוֹיבֶען פֶערְצֵייגֶען גִיוָוארֶען דִינֶע הַייטְלִיךְ , עֶס זַיינֶען פֶערְגַייט גִיוָוארֶען דִיא שְׁנִיטֶען . אוּנְטֶען אִיז נָאךְ אָבֶּער דָא מַאטֶערִיאַ און אוֹיבֶען אַפַארְהֵייקֶערְטֶע פָּנִים . . . דֶער טוֹידְטֶער וֶוערְט פֶערְגֶעסִין , **אָבֶער בַּייא אוּנְז** אִיז נָאךְ דָא טוֹידְטֶע גִיבְּלִיבֶּען לֶעבֶּעדִיגֶע , **און לֶעבֶּעדִיגֶע** צָרוֹת — לֶעבִּין און וַואכְּסֶען . . .

וָואס אִיז דָארְטֶען מִיט דִיר ? פַאר וָואס שְׁרַייבְּסְטוּ אַזוֹיא וֶוינִיג און נִיט אָפְט ? הָאסְטוּ זִיךְ דָארְטִין שׁוֹין צוּא וָואס דֶערְשְׁלָאגֶען ? שְׁרַייבּ מִיר פוּן אַלְס ;

דַיין טְרַייֶע פְרוֹיא לִיבָּא נֶעווֶעלְסָאן .

55.

אַנְטְוָוארְט .

ניו־יארק , 23־טען יולי 1903 .

מַיינֶע טְהַייעֶרֶע פְרוֹיא לִיבָּא !

צוּא דַיין בֶּערוּהִיגוּנְג שְׁרַייבּ אִיךְ דִיר דָאס אִיךְ פֶערְדִין דָא דאנְקִין

גאט. איך האב דיר קיין געלט נאך ביז יעטצט ניט גישיקט, ניט ח״ו טיילע איך האב ניט; נאר ווייל ערשטינס האב איך דאך דיר הונדערט רובעל איבערגילאזען, און צווייטין וויל איך דיר אהין קיין אמעריקאנער טאהלער׳ס ניט שיקען. נאך אמעריקאנער געלט דארף מען פאהרען און ניט בעקומען זייא דורך פאסט און אויסגעבין. איך ארדער זיך דא איין און וועל דיר אין צווייטען בריעף אשיפ׳ס קארטע שיקען — קום צוא מיר און אטהעם דא, וויא אללע, פרייע לופט; זעה וויא מען לעבט און לעב אויך. דא קען איעד אויך לעבין, דא זיינען אללע זיכער, אללע גלייך...

דאס וואס איך שרייב ווייניג איז נאר ווייל אין אמעריקא איז ניט נאר געלט טהייער, נאר אויך צייט און ווערטער. דא רעדט מען וואס מען מיינט, אלזא דארפין ווייניג רעדען אויך שרייבען.

דיין מאנן וואס ווארט אויף דיין קומען מיט גליק

יצחק נעוועלסאן.

56.

אמאנן צוא אפרויא.

לאנדאן 5־טען מאי 1903.

ליעבסטע טהייערסטע פרויא מיינע!

איך בין דאך שוין דא דיא אנדער יאהר, איך האב דאך דיר שוין צעהנדלינגער בריעף געשריבען אויך ערהאלטען פון דיר, און דאך פיהל איך יעדער מאל ווען איך שרייב דיר, אבעזאנדערין פערגעניגען: מיר דוכט זיך אז איך רייד מיט דיר מינדליך. צייטינווייס גנב׳ט זיך ארויס אזיפץ טיף, טיף פון הארצין — איך דערמאן זיך דיא גליקליכע צייט ווען מיר זיינען צוזאמען גיוועז. וויא גוט מיר פלעגין זיך פערברייינגען דיא צייט, אין וועלכע איך בין פרייא פון ארבייט גיוועז... וואס קען אמענש אבער מאכען? מען מוז צופריעדען זיין וויא עס איז. איך האף אז עס וועט זיך לאנג דער צושטאנד ניט ציהען, איך וועל דיר מיט גאט׳ס הילף נאך ענדע היינטיגען

זומער אבגעהמען צוא זיך, און מיר וועלין ווייטער צוזאמען זיין און פיהרען אשטילען רוהיגען לעבין. פאס מוט, זעה זיך צוא; דיא צייט וועט אריבער פליהען — דיא שלעכטס וועט אוועגגעהן און מיט דעם נייען יאהר צוזאמען וועט אויף אונז גוטס קומען.

דיין מאנן, וואס טראכט נאר וועגין דיר דוד פינסקאי.

57.

אנטוואָרט.

קאָוונא 20־טען מאי 1903.

גוטער מאנן מיינער!

דיין בריעף פון 5־טען מאי, וועלכין איך האב היינט ערהאלטען, איז דער אכט־און־צוואנציגסטער; אכט־און־צוואנציג בריעף האב איך פון דיר שוין ערהאלטען און צוא איינינגע מאל גילעזין; דאך האב איך איהם וויא דעם ערשטין בריעף גילעזין. ד. ה. גילעזין און גיוויינט. דוא פעהלסט מיר אויף יעדער טריט, און איך פערשטעה יעצט ניט וויא בין איך נאריש גיוועזן און האב דאן איינגעשטימט דוא זאלסט אין לאנדאן אוועק פאהרען. וואס איז מיין לעבין אהן דיר? גלויב מיר אז עס איז קיין שילינג ניט ווערטה! היינט קענסטו זיך פאר שטעללין וויא ווייט מיין פרייד איז גיוועזן אז איך האב אין דיין בריעף גילעזין אז עס וועט אין צואר מאנאטין ארום נעהמען א ענדע פון דעם איצטיגען צוא ווארפעגעם לעבין! דא זיינען שוין מיינע טרערין גיוועזן פריידע־טרערין. גיב גאָט דיינע ווערטער זאלין מקוים ווערין און מיר זאלין נאך האבען פרייד פאר אונזער לייד.

דיין דיר איבערגיגעבענע פרויא שרה פינסקאי.

58.

אפרויא צוא אמאנן.

פאניוועז 7־טען אפריל 1903.

טהייערסטער שלמה!

דיינע בריעף זיינען ביא מיר אהייל מיטעל פון אללעם.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

אז איך דערהאלט פון דיר אבריעף פון דיין געזונד. בין איך שוין צופריעדען. נאר דוא, מיין ליעבער, ביזט אקארגער אפטייקער — דוא צעהלסט מיר צוא דיא בריעף זעלטין און שרייבסט זעהר ווייניג; איז דאס רעכט אזויא? זאג אליין: דארף אזויא זיין?

איך אויך אונזערע גיראטענע קינדערליך, זאלין לעבין, זיינען דאנקען גאט געזונד, זייא לאזין דיר אללע גריסען זעהער הארצליך און בייגקען נאך דיר ניט ווייניגער פאר מיר.

מיט איינינע טעג צוריק האבין מיר פון דיר אגערוס גיהאט דורך אדורכפאהרער, איינער אלעווין; ער קען דיר גוט און זאגט אז דוא קענסט איהם אויך גוט — איהר קוואטירט אויף איין הויף.

צום ענדע מיין בריעף מוז איך דיר אוויכטיגע נייעס שרייבען: איך ערווארט אין אפאר וואכען ארום זעהער אגוטען גאסט... איך רעכי׳ אז צוליעב איהם וועט זיך מיט דיר אין גיבען זעהען דיין פרויא

חיה פערילמאנן.

59.

אנטווארט.

קירשאַאוו, 12־טען אפריל 1903.

ליעבע טהייערע פרויא!

איך בין אסור ניט שולדיג אין דעם וואס מיינע בריעף זיינען אזויא זעלטין און קורץ, עס איז איצטער דיא רעכטע צייט פון געטריידע האנדעל (תבואה), און עס טרעפט טעג וואס איך עס גאר ניט ביז אבענד, און אבענד אז איך בין פערמאטערט פאל איך שלאפען גאנץ אפט ניט אויסגיטאן — אזויא בין איך בעשעפטיגט. נו, פערשטעה אליין קען איך אפט און פיעל שרייבען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

גערים אונזערע צוויא ליעבע קינדערלעך. אויף דעם ליעבען נאסט ווארט איך מיט דעם גרעסטין אונגעדולד; גיב גאטט ער זאל מיט פערגעניגען קומען, דאן וועלין מיר זיך זעהען גאנץ בעשטימט. האב אללעס אנגעגרייט פאר דעם גאסט!

ביין דיך עוויג ליעבענדער מאן יונה פערילמאן.

60.

אמאנן צוא אפרויא.

קרעמענצוג 15־טען נאוועמבער 1903.

טהייערסטע פרויא מיינע!

מיט פריידע האב איך דיין בריעף גילעזין, אין וועלכין דוא שרייבסט מיר, אז דוא אויך אונזערע ליעבע קינדערלאך בייגקען וועגען מיר און הערין ניט אויף מיר צוא דערמאנען. גלויב מיר, מיינע טהייערע, אז איך טראכט אויך נאר וועגין אייך און פיהל זיך עלענד דא אהן אייך.

איך וועל אין גיכען אהיים קומען אויף צווייא וואכען, דאנן וועט זיך מיט אייך פרייען אייער אויך היים ליעבענדער זלמן גיטעלסאן.

61.

אויף אנ׳ אנדער ארט.

גוטע ליעבע פרויא מיינע!

דעם פערגעניגען וואס איך האב פון דיינע בריעף קען איך דיר ניט אויס שרייבען; איך וועל דיר מיינע געפיהלע מינדליך איבער געבין. דער גערום פון אונזער ליעבען קינד איז דאס איינציגעס אין דער וועלט וואס קאנקורירט מיט דיין שרייבען — דוא און דאס קינד, דאס קינד און דוא, אט דאס איז אללעס וואס ערלייכט מיין לעבין און מאכט איהם רייצענד.

זייט געזונד, מיינע ליעבע, נאך צווייא מאנאטין וועל איך צוא אייך

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

קומען אויף יום־טוב, דאנן וועט ביא אונז אללעמען זיין אנ׳ אמת׳ר יום טוב.

דיין מאנן מיכאל שניאורסאן.

62.

אפרויא צוא אמאנן.

דובעללין 10־טען יולי 1903.

בעסטער געמאהל איזאק!

עס איז דיא פיערטע וואך זינד איך בין דא, איך עס און טרינק און שפאציער אם שטראנד — עס וואלט אללעס גוט געוועזן, נאר מיר פעהלט פיעל זאכען. דוא וואלסט זעהען וויא אנשטענדיגע דאמען געהען דא ארוים! עס איז אפערגע־ניגען צוא זעהען. אלזא אום אללעס צוא האבען, פעהלט מיר דריא — פיער שיינע גוטע קליידער, ארעגען מאנטעל, אפאר באדע־קאסטיומען, אפערעם ווייסער זיידענער זאנגען־שירעם א. ד. ג. פארשטעהסט דאך אז איך דארף אויף דעם האבען געלט, ווארום אלס איז דא טהייער, נאר געלט איז ביליג...

דוא וועסט געווים קענען קומען אהער ערסט אין איינינגע וואכען ארום, אלזא שיק מיר וואס גיכער ארויס געלט אויף אלס.

דיין פרויא ראזע שאהאדקעוויץ.

63.

אנטווארט.

דווינסק, 22־טען יולי 1903.

טהייערסטע ראזע!

איך האב זיך ניט געהיילט דיר אויף דיין בריעף צוא אנטווארטען פיר יעטצט אויף יעטצט שיק איך דיר נור אבריעף אלליין. ווייסטו

פאר וואס? ווייל איך בין איבערצייגט אז דו בעטסט ניט קיין נייטיג'ן זאכען: מען קען אויס קומען אהן זייא און זיין געזונד. אין דובעלין פאהרט מען ניט נאך דעם שטאט אן פוטץ, מען פאהרט אום זיך צו ערהאלען, זיך אויס צורוהען.

„אנשטענדיגע פרויען" — שרייבסטו, געהען דארטין ארוים זעהער שיין געקליידעט; איך מיין אבער אז מען דארף זייא גאנץ אנדערש רופען: אויס בריינגערקעס, מאדניצעס אדער אנזעצערקעס. אן אמת'ע „אנשטענדיגע פרויא" פערברויכט געלט נאר אויף וואס מען „מוז", אהן וואס מען קען זיך ניט בעגעהן; אבער ניט אויף דודעס, ווייל אזויא געהט „דיע" און אזויא „יענע" — גיין, ניט דאס הייסט בייא מיר „אנשטענדיג"!..

מיר זיינען ניט קיין מיליאנערין, ניט קיין פוסטע אריסטאקראטען, וועלכע קויפען זייער אריסטאקראטיזם בייא די פוטצענמאכערינען און אין די געשעפטין פון פארטיגע קליידער. מיר זענען געוואהנליכע מענשין, אנזעטצין „וויל" איך ניט, און „וועל" ניט מיט גאט'ס הילף; וואס מען דארף דארף מען, און וואס עס איז ניט נייטיג — דארף מען ניט!

דיין מאנן וואס בלייבט בייא זיין מיינונג איזאק.

64.

ראזע צו איזאקן.

דובעללין 24־טען יולי 1903.

טהייערסטער איזאק מיינער!

זייא ניט אזויא קארג פאר מיר; איבער הויפט וויא איז דאס א מענש אזויא אויסגערעכינט וואס מען מוז און וואס עס איז איבעריג? דאס וואס איך בעט דארפסטו ניט רעכנען פאר איבעריג. איך וויים גאנץ גוט, אונזער שטאנד, אבעווייז האסטו אז מיט איניגע יאהר צוריק פלעג איך גאר ניט טראכטין וועגין א באדע און וועגין טואלעט, יעטצט אז גאט האט אונז צייט איניגע יאהר געהאלפען, אז מיר קענען דאס

אויספיהרען פאר וואס זאל איך ניט זיין צוא לייטען גלייך בין איך דען א יענטע פון גאס?

אלזא ערפילל מיין פערלאנג, זאל דיר דוכטין אז דוא פערמאגסט מיט איינינע הונדערט רובל ווייניגער, מאך מיר ניט אן קיין פערדרום און זעה איך זאל אללעס קענען שאפען.

דיין פרויא ראזע שאחאדקעוויץ.

~~~~~~~~

65.

אמאנן צוא אפרויא.

חארקאוו 5־טען נאוועמבער 1903.

טהייערע ליעבע פרויא מיינע!

דוא ביזט גיווים אומרוהיג וואס דוא האסט שוין צייט איינינע וואכען פון מיר קיין בריעף גיהאט. גלייב מיר דאס איך האב דער פון ניט ווייניג פערדרום; נאר וואס זאל איך טאהן אז איך האב פארט ניט וואס צוא שרייבען! עס איז גוט צוא שרייבען פרייהליכע נייעס, פרייהליכע בריעף, אבער ווען איך קען נאר האפפענונג געבין דיר פארלייפיג, ווען קיין גוטע נייעס האב איך ניט — וואס זאל איך דיר שרייבען?

דיא צייט איז זעהער שלעכט. דיא געשעפטין זיינען שטילל און נייע מענשין וויל קיינער ניט אננעהמען און ער דארף זייא ניט. מען לייגט מיר פאר א מלמד ווערין אויף א ישוב (אדארף), וואו פאר מיין לערנען מיט דרייא קינדער וועל איך טיש, קוואטיר און 20 רובל מאנאטליך בעקומען, נאר מיר ווילט זיך קיין מלמד ניט זיין, מיר דוכט זיך אז דאס איז שוין דיא ערגסטע זאך. ...... איז דיין עצה? אויב דוא
~~~~~~~~

שטימסט צוא, נעם איך דאס גלייך אן, וואס קען מען מאכען?
דער וואס טרינקט זיך, חאפט זיך פאר אמעסער..."
דיין מאן פנחס גילבא.

66.

אנטווארט.

קאוונא 11־טען נאוועמבער 1903.

טהייערער מאן מיינער!

אלם אנטווארט אויף דיין אנפראגע באטה איך דיר דיא שטעללע פון מלמדות גלייך אנצונעהמען. דוא קענסט דאך גוט ביידע שפראכען: העברייאיש און רוסית, דוא וועסט גיוויס פערשטעהן וויא מיט קינדער צוא לערנען. מען זאגט דאך אז „א מלמד קען זיין אשטומער אויך", דוא קענסט דאנקין גאט רעדין, דוא וועסט גיוויס צופריעדען שטעללין דיא קינדערשע עלטערין און דאנן וועסטו אויך צופריעדען זיין.

איך מוז דיר זאגען אז איצטער איז שוין אראפ דיא חרפה פון דעם נאמען „מלמד", עס איז שוין דא מלמדים אין קורצע רעק, אין פאנסנע, אין שטיוועל מיט קאלאשען, און אנדערע האפען זאגאר אנטאהן שבת אצילינדער הוט... עס קען טאקי זיין אז זיא קענען נאך ווייניגער פאר דיא לאנגע פאות'דיגע מלמדים און שטעהען אין פיעל זאכען נידעריגער פאר זיא; אבער אזויא איז שוין היינט אין מאדע אביין, רוף זיך ניט „מלמד" נאר „לעהרער", רוף זיך וויא דיר פאסט, ציא וויא דיר פאסט ניט, נאר פערדין פאר זיך און פאר דיין פאמיליע. מיט דער צייט קען גאטט געבין בעססערע גישעפטין אויך.

דיין דיר טרייע פרויא פערל גילבא.

67.

פנחס צוא פערלען.

חארקאוו 18־טען נאוועמבער 1903,

מיין טהייערע פרויא!

„נויט — ברעכט אייזען"; איך בין אמלמד גיווארען, מיין

ניט אז עס איז א לייכטער ארבייט, עס איז טאקי אנ' ארבייט. נאר עס קען זיין אז נאר ביי מיר, ווייל איך בין ביי „איין בעל־הבית", ווייל איך בין ניט קיין געבארענער מלמד. ווען ניט קען איך טאקי ניט קלוג ווערין וויא האלט עס אויס א מענ־שישער געזונד צוא לערנען מיט 20—30 קינדער וויא דיא מלמדים טוהען.

איך האף אז זייא וועלין פון מיר גיוויס צופריעדען זיין, איך פון זייא — אויך; נאר פון דיא ארבייט — וועל איך קיין מאל ניט צופריעדען זיין.

איך שיק דיר דא געלט, איך האב עס גינומען פאר דעם פערשטין מאנאט פאראויס. שרייב מיר אויב מלמדישע געלט נעהמט מען אויך.

דיין מאנן פנחס גילבא.

68.

א מאנן צוא א פרויא.

סאלאצק 10־טען פעבראר 1903.

טהייערסטע נחמה!

וואס איז דיא אורזאכע וואס איך האב פון דיר זא לאנג קיין בריעף ניט? ווייסטו דען ניט אז איך בין פון דעם זעהער אומרוהיג? איך ווייס ניט וואס איבער צוא טראכטין, עפעס מוז דארטין זיין. אלזא שרייב מיר גלייך פון דיין גיזונד און פון אונזערע ליעבע קינדערלאך. זייא זאלען אייגענהענדיג דעם בריעף אונטער שרייבען, איך האב שוין מעהר קיין גידולד ניט!

דיין אומרוהיגער מאנן חיים גראסמאנן.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

69.

אנטוואָרט.

רעזיצא, 15־טען פעברואר 1903.

מיין גוטער חיים!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען. דוא וואונדערשט זיך וואס איך האב דיר זא לאנג ניט געשריבען, דוא ביזט דער פון זעהער אומרוהיג און ווייסט ניט וואס איבער צוא קלערין. אלזא שרייב איך דיר דאס איך און אויך אונזערע צווייא קינדערלאך זיינען דאנקען גאטט געזונד, אין הויז איז אלס אין בעסטען ארדנונג; נאר דיא קינדערלאך זאלין לעבין לאזין ניט שרייבען — איך בין מיט זייא בעשעפטיגט גאנצע טעג, און ביי נאכט אז איך לייג זייא שלאפען בין איך זעהער מיעד און פאל אויך שלאפען. דאס איז דיא איינציגע אורזאכע פון מיין ניט אפט שרייבען צוא דיר.

דיין פרויא אסתר גראסמאנן.

170.

א פרויא צוא א מאנן.

דרוזגעניק 10־טען אויגוסט 1903.

טהייערער ליעבער מאנן!

איך קלויב זיך שוין אהיים צופאהרען, דער דאצע סעזאן האט זיך שוין געענדיגט. דיא ערצטע זאגען מיר אז איך בין יעטצט דאנקען גאט פאללקאם געזונד — דיא באד האט מיר זעהער פערבעססערט. אלזא, מיין טהייערער מאנן, שיק מיר צוא געלט, ווארום איך בין דא פיעל שולדיג. דיא געלט וואס איך האב פון דיר ניט לאנג ערהאלטען האט ניט פערדעקט א העלפט פון מיינע שולדען. איך האב נאר דיא שניידערין אליין אבגיצאלט איבער 50 רוביל, דיא פוץ־מאכערין 20 רוביל און נאך אזעלכע נייטיגע אויסגאבען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

שיק מיר וואס גיכער דאס געלט איך וויל שוין אהיים קומען.

דיין פרויא אסתר דריזיל פעלצענשטיין.

71.

אנטווארט.

וואַרשאַ, 15־טען אויגוסט 1903.

טהייערסטע פרויא!

איך מעג דיר איצטער רופען „טהייערע", דוא קאסט מיר דעם טייער גענוג „טהייער". וויא גיט מען דאס אוים אזויא פיעל געלט אויף אזעלכע סמאטעס וואס זיינען נאר „איבעריג" אויף אפאר דאצע מאנאטען? איך וואלט דיר באטהען דוא זאלסט דיא „טהייערע" חפצים אין דרויזעניק איבער לאזען, ווארום וואו וועסטו זיא אהין טאהן?

דיינע גייטיגע חובות מוז מען בעצאהלען. איך שיק דיר דא.... רובל און טוה מיט זיא וואס דוא ווילסט, נאר קום שוין אמאל אהיים.

דיין מאנן אלעזר פעלצענשטיין.

72.

א פרויא צוא א מאנן.

קראנץ 15־טען אויגוסט 1903.

טהייערסטער מיכאל!

דער סעזאן ענדיגט זיך, אללע פאהרען אהיים און איך מוז אויך פאהרען. אבער איך שרייב דיר אפען אז עס ווילט זיך גאר פון דאנען ניט פאהרען. דוא וואלסט מיר יעטצט ניט דערקענען, אזויא גוט האב איך זיך ערהאלט. אקליינינקייט ניט פיהרען קיין הויז, ניט האבען אויף זיך קיין געזינד און לעבען אזויא גוט! דא איז אן אמת'ר גן־עדן. איך

האב דא געהאט זעהער גוטע געזעלשאפט; אבער הויפט מיין אנאכבאר, א שיינער יונגער מאנן א דייטש, איך האב נאך אין מיין לעבין אזא פערזאן ניט גיטראפען. ער איז שוין היינט אבגיפאהרען. שיק מיר געלט וואס מעהר

דיין פרויא ליזא קאלמענסאן.

5.

בריעף פון פריינד.

73.

צו א פריינדין.

שיקאגא 5-טען מארץ 1903.

בעסטע קלארע!

אלס איך בין אין אייראפא גיוועזען ביזטו מיינע בעסטע פריינדין גיוועזען, פארוועלכע איך האב אללעס אוס דערצייהלט, און יעטצט אז איך בין אין אמעריקא ביזטו אויך דיא איינציגע פאר וועלכע איך מוז אללעס וואס ביי מיר קומט פאר אויסשרייבען.

אין דיעזען בריעף טהייל איך דיר מיט א וויכטיגע נייעס: איך בין פערלאבט זעהער גליקליך! מיין ברויטיגאם איז א שיינער אבריכער און אגוטער מענש. אויף בילדונג קוקט מען דא ניט — מען דארף א מענש זיין, פיהיג זיין צו געשעפט און צו פיהרען א הויז, און דאס אללעס איז ער פאללקאם.

מיר האבען זיך אויף א חתונה דערקענט, איך בין איהם גיפעהלין גיווארען און ער — וויא אנ' אמעריקאנער, אהן

קונצען — האט מיין האנד גיבעטען אין אוואך ארום . ער האט גיבעטען נור מיין האנד . אבער איך האב איהם אויך מיין הארץ גיגעבען . . .

דיין פריינדין טאניא ראזענבלאט

74.

אנטוארט.

בעוועל , 23־טען מערץ 1903 .

ליעבסטע טאניא!

איך גראטולירע דיר! איך ווינש דיר עוויג גליקליך צוא זיין מיט דעם וואס דוא האסט מיט דיין האנד בעגליקט. אמעריקא איז פארט א גליקליכער ארט! דוא ביזט דארטין אין גאנצען 5 מאנאטין און האסט שוין אזא גליקליכע פארטייא גיטאהן.

איך האב גלייך אללעמען אנגיזאגט דיא פריידליכע נייעס, אללע ווינשען דיר גליק אין זעגין מיט דיין הארצינס געליעבטען צוזאממען.

שרייב ווען וועט מיט גליק אייער האכצייט זיין; איך האב מיר גימאלם פארגישטעהלט אז איך זאל אויף דיין האכצייט נים זיין. א מענש קען אבער נים אוים רעכענען: אט ביזטו אין אמעריקא אוועק און ווערסט אנ' אמעריקאנקא.

גירים דיין ליעבען געמאהל אין מיין נאמען; איך בעט איהם ער זאל דיר איממער ליעבען און שעטצין וויא דוא ביזט ווערטה.

דיין פריינדין קלארע שפרינצאן.

75.

טאניא צוא קלארען .

שיקאגא 10־טען אפריל 1903 .

ליעבע גוטע קלארע!

איך האב מיין יאקאבין דיין גערוסס איבער גיגעבען . ער

האט אויך בייא מיר דיין פאטאגראפיע (בילד) געזעהן. ער זאגט אז ווען דוא זאלסט אין אמעריקא קומען, וואלסטו אויך א גוטע פארטייא גיטוהן. איך מיין אויך אזויא. דוא האסט דאך דא א ברודער און א שוואגער, מאך דיא רייזע — יעטצט דער אנפאנג פון זומער איז דער צוא דיא בעסטע צייט.

קום, ניט אנדערש! איך האב א גוטען צוקונפטיגען שוואגער, דוא וועסט איהם גיפעהלין און ער דיר אויך. א שדכנ׳טע וועל איך אליין זיין. קום, מיינע טהייערע, קום און מיר וועלין זעהען איינע אויף דיא צווייטע נאר גוט׳ס.

דיינע דיך שעטצענדע טאניא.

76.

צוא א פריינדין.

פאהליב, 1־טען יוני 1903.

ליעבע בעסטע סאפיא!

דוא האסט מיר פיעל פערגעניגען פערשאפט מיט דעם וואס דוא שרייבסט אז מיינע בריעף פערשאפען דיר אימער פערגעניגען. א הארץ פיהלט א הארץ — בייא מיר איז פרא ט א ום טוב דער טאג אין וועלכין איך ערהאלט פון דיר א בריעף, און אויך ווען איך שרייב דיר א בריעף. מיר דוכט זיך אז אזא איבערגעבענע פריינדין וויא איך בין דיר, האסטו ניט נאך איינע; אלזא איז מיין וואונש דאס אונזערע בריעף זאלען נימאלס אויפהערין.

דיין פריינדין רחל נוטקינד.

77.

צוא אפריינד.

יאהאניסבערג 15־טען דעצעמבער 1903.

ידיד יקר ונחמד!

פאר מיין אפרייזען האב איך דיר פערשפראכען אפטע בריעף צוא שרייבען, נאר איך האב ניט גיהאלטען וואָרט: עס איז שוין אכט וואכען וויא איך בין דא און האב דיר נאך ערשט איין קליינעם בריעף וועגען מיין אנקומען נאך אפריקא געשריבען. דוא האסט שויז גיוויס גימיינט אז איך בין גיווארען אפאלנער איינגלענדער און שעם זיך ניט מיט אליעגען, עס איז אבער ניט אזויא! איך האב דיר ניט געשריבען ווייל איך האב ניט גיקענט שרייבען אדער ניט גיהאט וואס צוא שרייבען. דיא אונטערשטע שורה איז אז — אין אפריקא ליעגט אויך ניט קיין גאלד אויף דיא גאסען. ביז מען קומט אין אפריקא טרייסילט זיך זאנאר אוים דער מאגען, אבער קוים קומט מען שוין אויף אנ' ארט ווייזט דער מאגען אז ער איז דא, ער קוקט גאר ניט וואס אפריקא איז דיא גאלד־לאנד און ער וויל פשוט זיינם... ער — דער מאגען — איז אשלעכטער מאנער, ער ווארט ניט אויף מארגען, איהם קען מען ניט מסלק זיין מיט ווערטער.

[illegible] זיך מיר [illegible]וואס אהאפנונג ווייזען, אז איך וועל אי"ה זיך בעזעצין וועל איך דיר אפט שרייבען. שרייב פון זיך.

ידידך אהרן טענענבוים.

78.

אנטווארט.

סמארגאן, 15־טען יאנואר 1904.

טהייערסטער פריינד אהרן!

איך מוז דיר שרייבען אז איך האב גאר ניט אנגעפאנגען צווייפלען אין דיין ווארט, אונ איך גלויב אז אין ענגלאנד איז אויך דא אמת'ע מענשין. איך האב פערשטאנען אז דיא ערשטע צייט בעפאר מען ארדענט זיך איין איז ניטא וואס צוא שרייבען און ווען צוא שרייבען. דאנקען דעם עווינען וואס דיר ווייזט זיך אהאפנונג. געבענשט איז דיא לאנד וואו מען קען כאטש האפען! גיבע גאט דוא זאלסט צופריעדען זיין מיט אפריקא.

פון זיך וואס זאל איך דיר שרייבען? איך הארעווע וויא אנ' עזעל און האב וואס פרעה האט גיהאט... מאך דוא נאר דארטין א לעבין וועלין מיר זיך דורך שרייבען, פיללייכט וועל איך אויך געהן אין אפריקא.

דיין פריינד מרדכי גאמזע.

79.

צוא אפריינד.

פעטערבורג 1־טען נאיאבר 1903.

מיין בעסטער פריינד רפאל!

וואס מאכסטו, ליעבער פריינד? שוין לאנג, לאנג האבען מיר זיך ניט דורכגעשריבען! נאר וויא איך געדיינק ביזטו מיר אבעל חוב געבליבען—דוא ביזט מיר שולדיג אנ' ענטפער. דוא ביזט אבער אין שרייבען א שלעכטער צאהלער, אלזא ווייז איך דיר אז גוטע פריינד קוקען אויף קיין זאך ניט און איך גיב דיר פון דאס נייע אקאנטע— איך שרייב.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

וויא לעבסטו, וויא געהט דיר און מיט וואס בעשעפט־טיגסט דוא זיך? איך בין זעהער גערין דאס אללעס צוא וויסען.

אין פערלויף פון צוויא — דרייא חדשים דארף ביא מיין עלסטע טאכטער מיט מזל חתונה זיין, אלזא וועל איך דיר, ליעבער פריינד, דערמונטערין א ביסיל און אויפוועקין פון דיין שלאף. דוא ועסט דאך ביא מיר דער בעסטער און ערסטער גאסט זיין.

דיין פריינד מיכאל בערנשטיין.

80.

אנטווארפ.

פארסאווקא, 5־טען נאיאבער 1903.

ידידי היקר מיכאל!

היינט אלס מיר זיינען אללע ביא מיר אין הויז ביא טייא געזעסין, האבען מיר גראדע וועגין דיר גירעדט. וואס קען דאס זיין — האט מיין פרויא גיפרעגט — וואס בערנשטיין האט אויף גיהערט צוא שרייבען? איז ער בייז אויף אונז אדער ער האט אונז פערגעסין? איך האב איר אויף דיא וואהרהייט קיין ענטפער ניט גיהאט צוא געבין, נאר דער בריעפטרעגער האט מיר פון פערלעגענהייט בעפרייט — ער האט מיר דיין בריעף דער לאנגט אויף וועלכען איך האב „שהחינו“ גימאכט.

מיר זיינען אללע דאנקין גאט געזונד, פרנסה ניט צוא פערזינדיגען האבען מיר, און אזויא לעבין מיר זיך דא אין דיא קליינע שטעדטיל. גיוועהנליך קומט עס ניט צוא דיין לעבין אין פעטערבורג. נאר מיר ישוב׳ניקעס בענוגענען זיך מיט דאס וואס מיר האבען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

אויף דיין טאכטערס חתונה אי"ה וועל איך קומען מיט מיין פרויא. זיא זאגט אז דוא ביזט דאס ווערטה.

אללע מיינע גריסען דיין גאנצע פאמיליע.

דיין פריינד רפאל ראבינאוויץ.

81.

מיכאל צוא רפאל'ן.

פעטערבורג 10־טען נאיאבער 1903.

בעסטער פריינד רפאל!

גאנץ גוט, איך בין צופריעדען! אונזער אלטע פריינד־שאפט איז זיך אויס גילעגן ביז אצייט, יעטצט האבין מיר איהר אויס גילופטערט, און זיא וועט ווידער פריש זיין.

מיין פאמיליע זיינען אונענדליך צופריעדין פון דיין מיט־טהיילונג דאס איהר זייט אללע געזונד און האט פרנסה. מיין טאכטער דיא כלה זאגט אז איהר קומט אדאנק — ווען זיא וואלט דעם חתן ניט וועלין, וואלט זיא קיין כלה ניט זיין, און ווען זיא וואלט קיין כלה ניט זיין, וואלט איך דיר אויף חתונה ניט גיבעטין, און וואלט פילייכט נאך ניט צוקלייבען זיך צוא שרייבען צוא דיר. דער חתן אבער זאגט אז דער דאנק קומט איהם. איך האב זייא אבערגיזאגט אז דער דאנק קומט דיין גוטע פרויא, וועלכע רופט זיך אויס אויף חתונה צוא קומען, אלזא דאנקען מיר איהר אללע.

דוא שרייבסט אז דיין לעבין אין קארסאווקא קומט ניט צוא מיין לעבין אין פעטערבורג, דאס איז א טעות! מען דארף ניט ערגער וויא וואהנען אין אגרויסע שטאדט: מען

לעבט ניט וויא מען וויל, עס איז אלם וויא מיט א מאשין געמאכט, זאגאר דער פיהרונג אין הויז... גיין, ליעבער פריינד, ניטא וואס מקנא צוא זיין.

ביין פריינד מיכאל בערנשטיין

82.

צוא א פריינד.

לוצין 15-טען אפריל 1903.

בעסטער פריינד

אין מיין יעטצטיגע שלעכטע לאגע האב איך זיך ניט צוא ווענדען און וואו צוא ווענדין אויסער צוא דיר. דוא האסט מיר אמאהל אין דיא גוטע יאהרען פיעל טובות גיטאהן, דאנן אלס מיר איז גוט גיוועזן און איך האב פיעל פריינד גיהאט. דוא אלזא, רעכין איך וועסט מיר יעטצט אויך ניט אבזאגען, יעטצט—וועז דיין פריינדשאפט צוא מיר קען מיר מיין פינסטערע לאגע דערלייכטען.

איך וועל דיר פיעל ניט אנריידען, קורץ און שארף: איך בין אנ' ארוס־מאנן! פון מיינע אללע געשעפטין האט זיך אויסגילאזין דאס איך בין אהן אקאפיקע געבליבען... איך בין זאגאר נאר אפאר פאלק, אבער צווייא מענשין דארפען איך עססען כל זמן זייא לעבין.

גלויב מיר, ווערטהעסטער פריינד, אז דעם ביטערין

(בלאשטיי.'ס בר"ש)

אמת ווייס נאך ביא מיר דער וועלע.קיינער ניט, איך האב דאס נאר דיר אנדעקט.

דיין אונגליקליכער פריינד

בנימין שערשעווסקי.

83.

אנטוואָרט.

אסטראָוו, 13־טען אפריל 1903.

טהייערער פריינד בנימין!

איך בין אויסער זיך פון דיין בריעף, ער האט מיר וויא אקויל גיטראָפין! דוא, מיין בעסטער פריינד, ביזט אזויא אונגליקליך? דוא דארפסט ריידען וועגין אונטער האלטען דעם לעבין פון דיר מיט דיין פרויא? אה, וואס מיינע אהרען הערין!..

נאר מיט קינות איז מען ניט זאט... איך שיק דיר 200 רובעל, אז גאָטט וועט דיר העלפין וועסטו מיר זייא אבשיקען; און אז דיא געלט וועט ביא דיר אויסגעהן וועל איך דיר נאך לייען. שעם זיך ניט פאר מיר — אויסער מיר וועט עס קיינער ניט וויסען.

דיין פריינד בונם אימיאניטאָוו

84.

בנימין צוא בונם׳ן.

לוצין 25־טען אפריל 1903.

מיין טהייערער פריינד!

דוא האסט אונז, ד. ה. מיר און מיין נידערגישלאגענע

פרויא א נשמה אריין גיזעצט. יעטצט פערשטעה איך וויא ריכטיג עס איז דער שפריכווארט: א גוטען פריינד דער קענט מען אין א שלעכטע צייט... יעטצט אז איך האב ניט גיהאט צוא וועמען צוא ווענדען זיך, אז מיר איז גיקומען גאנץ שלעכט, האסטו מיר וויא דיא זאנן דיא פינסטערע נאכט ערלויכטען. גאטט זאל דיר העלפין, דוא און דיינע ליעבע קינדער זאלט צייט אייער לעבין פון שלעכט'ס ניט וויססען.

ביא מיר איז גבליבען איך זאל מיין הויז פערקויפען, ווארום צוא וואס קען זיא מיר נוטצען אין דיא קליינע שטעדטיל? איך וועל פאר איהר נעהמען אפאר הונדערט רובל, און וועל מיט דיא געלט ארויס פאהרען אנדערש וואו, וואו מען קען מיר ניט — דארטין וועל איך אקליין געשעפטיל עפפענען און וועל לעבין. וו"א איז דיין עצה? שרייב.

דיין פריינד בנימין שערשעווסקא

85.

בונם צוא בנימינ'ן.

אסטראוו 2־טען מארט 1903.

מיין בעסטער פריינד!

דיין פלאן גיפעהלט מיר. אין לוצין קענען דיר אללע יעטצט פאר אגיפאלענעם בעל־הבית, דאס איז ניט מקנא צוא זיין! דארטין אבער אין אפרעמדע שטאדט וועסטו זיך עפענען נאך דיין קאפיטאל נאך אגישעפט, איך וועל דיר שטיצען וויא נייט דוא וועסט פערלאנגען, און גאט וועט דיר

העלפין. וואס קען דיר געבין דיין הויז אין וויסטע שטעדטיל לוצין? בעססער אבייכער שכן איידער אנ' ארימער בעל הבית...

דיין פריינד בונם אימיאניטאוו

86.

בנימין צוא בונם'ן.

קארסאווקא 10־טען מארט 1903.

טהייערער פריינד!

דיין ראטה איז וויא פון א פריינד. איך בין ארוים פון לוצין אין קארסאווקא; דאס איז גיוועז א דארף ביז יעטצט, וואו א איד האט ניט גיטארט וואהנען, דאס הייסט בעזעטצין זיך. יעטצט איז עס אבער גיווארען אשטעדטיל (Мѣстечко), עס זייגען אן גיפארען אחינו בני ישראל פון פיעל שטעדט, וואו זייא ליגען נעבאך פערפאקט וויא הערינג אין א טון — עס איז גיווארען א פיינע שטעדטיל. איך האב זיך שוין אויס־גיזעהען א גישעפט: איך וויל עפענען א בוכהאנדלונג. איך האב דער־לאנגט א ביטשריפט צוא דעם גובערנאטאר ער זאל מיר דאס ערלויבען; און האף אז איך וועל דאס בעקומען. פאר מיין הויז האב איך גינומען 800 רוביל, אלזא שיק איך דיר אב מיט דאנק דיינע 200 רוביל. אויב צום גישעפט וועט זיך פאדערין נאך געלט, וועל איך דאנן בייא דיר לייען.

דיין פריינד בנימין שערשעווסקי.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

6.

שדוכים בריעף.

87.

צוא אשדכן.

שקלאָוו 1־טען אפריל 1903.

ידידי ר' מנחם ארזעלקאָווסקי!

אַזוי וויא איך האָב אַגיראַטעטענע טאָכטער, אַ פּאַרשוין און אַ קענעקעע, וועלכע איך בין געריי"ט צוא געבין 500 רו"כ אין מזומן אויך צוויא יאָהר קעסט, בעט איך אייך מיר אַ גוטען שדוך פּאָר צוא לעגען. איהר קענט מיר גוט און איך וויים אַז אויף אייך קען מען זיך פערלאָזען — איהר זייט דאָך אַבעל הבית אשדכן.

אייער פריינד יצחק פיינבערג.

88.

אַנטוואָרט.

דראַגאַטשאָוו 5־טען אפריל 1903.

ידידי ר' יצחק!

אויב עס איז אַללעס ריכטיג וויא איהר שרייבט (וואָרום אייער בריעף איז געשריבען 1 אַפּריל...), האָב איך פּאַר אייך אַ גוטען חתן. אשיינער בחור, פון אַפיינע פאַמיליע — אַ מלמד'ס אַזאָהן; ניט קיין פּראָסטער, ניט קיין בעל מום ח"ו, און דער צוא אַ פּאַרדינער. וואָס ביי אונז רופט זיך א „ברויט־געבער". שרייבט מיר וויא מען רופט דיא כלה.

ידידו מנחם בהר"ב ארזעלקאָווסקי.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

89.

אשדכן צו אמחותן.

ווילנא 8־טען מאי 1903.

כבוד הג׳ ר׳ עזריאל!

אזויא וויא איך האב גיהערט פון איינינע מענשין אז איהר האט אבת יחידה, וועלכע איהר גיט 30־40 טויזענד רובל נדן; דיא מדברת, וויא מען זאגט, איז זאגאר ניט קיין אוימנאהמע, ניט אין שיינקייט און ניט אין בילדונג נאר איהר ווילט דאס פארדעקין מיט טויזענדער — דאס איז, מוז איך אייך זאגען, אגוטער דעק־טוך: מען קען דער מיט פערדעקען אהייקער אויך... איז מיר איין גיפאלען אייך אשדוך פאר צוא לייגען. שרייבט מיר נאר אויב עס איז אמת אז איהר זוכט אויך נאר געלט. אויך זייט מיר מודיע פאר אוים אויב איהר וועט מיר אוםקערין רייזע קאסטען, וועל איך צו אייך ארויפ פאהרען דורכרעדען זיך און זעהן אגב דיא מדברת.

מיט עהרען געפיהלע אליעזר סאנדאמירסקי.

90.

אנטווארט.

וואלקאוויסקי 12־טען מאי 1903.

כבוד השדכן ר׳ אליעזר!

איך האב אייך ביז היינט ניט גיענטפערט ווייל מיין בוכהאלטער איז ניט גיוועזען צוא הויזע, און איך בין, לא עליכם, ניט קיין גרויסער בריה אויף שרייבען, פאר אשדכן מוז מען דאך דעם אמת זאגען. מיין שאכטער איך 30—35 טויזענד רובל, נאר דער יונגער מאנן זאל

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

איך האבען ניט ווייניגער וויא 20 טויזענד, און זאל זיין פון אגרויסע שטאדט. מיין טאכטער, פערשטעהט איהר, איז אין אקליין שטעדטיל ערצויגען, אלזא וויל איך זיא זאל זיך לכל הפחות ענטוויקלען אז זיא וועט פון מיר ארויס. איך גיב געלד און פאדער געלט. הוצאות וועל איך אייך אומקערין צוא תנאים, פריהער — א גראשין אויך ניט.

ידידו עזריאל שנייינמאן.

91.

צוא אשדכן.

ביאליסטאק 10־טען יו"ני 1903.

להשדכן ר' מאיר!

אהן אייך, ר' מאיר, קען קיין יונגער מענש זיך ניט בעגעהן, איהר מוזט אין מיטען זיין אום אזאך זאל אויסגיפיהרט ווערין. און פאר וואס זאלט איהר טאקי ניט פערדינען? איהר טוהט דאך דאס ניט נור פון מצוה וועגין!.. איך מוז אויך היינט צוא אייך אנקומען: „דעם יצר הרע און א שדכן האט מען ניט האלט, און מען פאלגט זייא" — זאגט זיך אוועריהל.

דיא זאך איז אזויא: איך ליעב ר'.... טאכטער; זיא מיר — אויך, ד. ה. מיר ווילען ביידע. נאר מען דארף דאך אבער זעהען אז דיא עלטערין זאלין אויך וועלין; אט קומט מען אן צוא אייך, ר' מאיר! אלזא פערשטעהט וואס איהר האט צוא טאהן...

צעהן קערבליך הוצאות האט איהר דא גלייך מזומן, און א"יה להבא מעגט איהר זיכער זיין — אייך וועט דער עסק ליינען.

יוסף ליעבערמאן.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

92.

אנטוואָרט.

גראָדנאָ ג׳ לסדר ת״ריע-מצורע.

להבחור המפורסם יוסף!

מיר פרייהט זעהר וואס איהר פערשטעהט מיין ווערטה, איך האָף אז איהר וועט עס נאָך בעססער פערשטעהן — ר׳ מאיר קען אַפּ־ארבייטען אשטיקעל ארבייט, איך בין גיוועזן, געוועדט און עס איז קרוב למקח. מען האט שוין גישיקט אנפרעגין און איך האָב שוין וועגין דעם גישריבען מיין א שותף א ביאַליסטאָקער שדכן.

ידידו ר׳ מאיר אַקסעלראָד.

7.

אנפראגע — בריעף.

93.

גראיעווע 7-טען אויגוסט 1903.

ידיד יקר!

מען לייגט מיר פאָר אשדוך פאר מיין טאָכטער מים ה.... אזאהן. אלזא בעט איך אייך, בעסטער פריינד, מיר אללעס גענוי וועגין דיא פאמיליע און דעם יונגען מאַנן צוּא שרייבען. איך פערלאָז מיך אויף אייך ווייל איך ווייס אז אויף אייך קען איך זיך פערלאָזען.

אייער פריינד, וואס ערווארטעט אייער אנטוואָרט

חיים מייזיל.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

94.

אנטווארט.

קירשאנאוו, 13־טען אויגוסט 1903.

בעסטער פריינד ר' חיים מייזיל!

איך האב וועגין דעם ענין וואס איהר האט מיר געשריבען גוטע אויסקינפטע בעקומען — גוט פון אללע זייטען! מען מוז מודה זיין אז א שדכן קען אויך אמאהל פאר לייגען א גלייכע זאך, דער ענין גיפעהלט מיר זעהער. איך באטה אייך נאך ביא וועמען אויך צוא פרעגין, „איין עצה איז גוט — צוויא נאך בעססער"!

ידידו שמעון גאלדבערג.

95.

אויף אנ' אנדער ארט.

מיר טוהט לייד, מיין פריינד, וואס איהר האט זיך וועגין אויסקינפטע איבער דיא פאמיליע א׳ א׳ צוא מיר גיווענדעט, „איך" קען אייך קיין גוטע מיינונג ניט געבין. קיין שלעכט'ס רייד איך ניט, ווארום איך האב ניט וואס.

אייער פריינד, וואס שטעהט אייך צוא דינסט

יעקב חמילעווסקי.

96.

אויף אנ'אנדער ארט.

דיא הויז א׳ א׳ אויף וועלכע איהר פרעגט ביא מיר און פערלאזט זיך אויף מיין מיינונג, האט מיר אויך דאס זעלבע געשריבען: זייא פרעגין ביא מיר אן אויף אייער זאהן, אויף אייער הויז און פערלאזען זיך אויף מיר. אלזא שרייב איך אייך ביידען דעם זעלביגען נוסח: מיר גיפעהלט דיא זאך זעהער פאר פאסענד. און איך פערשטעה אז דאס

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

האָז פאַר געלייגט אַ סוחר׳ישער מענש, ניט אַ פלוידערזאַק אַ שרקן; גיב גאָטט דאָס זאָל מיט מזל אויסגעפיהרט ווערין אין אַגוטע שעה!

אייער פריינד פון טיפען האַרצען דוד מלכין.

8.

איינלאַדונגס־בריעף.

97.

קיעוו 19־טען סענטיאבער 1903.

בעסטער פריינד!

עס איז געקומען אַצייט וואָס דוא קענסט מיר ווייזען וויא ווייט דיין פריינדשאַפט צוא מיר איז, און וויא ווייט דוא געדיינקסט מיר — ביי מיין עלטערין זאָהן וועט אי״ה אין טעג אַרום חתונה זיין מיט מזל. דוא ביזט ביי מיר פון דיא ערשטע געסט פערערעכינט. אַלזאָ מאַך זיך רייזע פערטיג: דיא חתונה וועט זיין אין מינסק, אַז מיר וועלין אַרום פאָהרען וועל איך דיר דעפעשירען, דוא וועסט אויף דעם באַהן קוסען און וועסט מיט אונז מיט פאָהרען.

דיין פריינד דניאל זאַלקינד.

98.

אַנטוואָרט.

האָמעל, 22־טען סענטיאבער 1903.

טהייערער דניאל!

דוא פערשפאָרסט מיר פיעל צוא בעטין, איך וועל אי״ה געוויס מיט אייך פאָהרען אויף חתונה און מיר וועלין טאַקי גוט פערברייגגען.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

דעפעשיר מיר נאר מיט א טאג פריהער מיט װעלכין צוג איהר װעט דורך האמעל פאהרען, איך זאל קענען מיין געשעפט אין ארדענונג איבער לאזין אויף דיא עטליכע טעג.

דיין פריינד אברהם שאמבאבזאל.

99.

איינלאדונג צוא א תנאים.

װיטעבסק 5־טען אפריל 1903.

בעסטע פריינד!

אונזער ליעבע טאכטער װערט מיט מזל א כלה, מיר טוהען א פארטיא נאך אונזער װאונש. דעם קומענדיגען דיענסטאג װעט זיין תנאים, אלזא בעטין מיר אייך אונז צוא בעעהרען מיט אייער ערשיינען צוא אונז, און אטהייל נעהמען אין אונזער הויז יום־טוב.

אייערע פריינד, װעלכע זיינען בערייט אייך מיט דאס זעלבע צוא דיענען צוא יעדער צייט.

זלמן און חיה שנייאורסאהן.

100.

צוא א ברית.

פאלאצק 10־טען יוני 1903.

בעסטער פריינד!

גאט האט מיר מיט אזאהן בעגליקט, געסטערין דאס מארגענס האט מיין ליעבע פרויא מיר אזאהן געבארען.

(בלאשטיי׳ס בר״ש)

אונזער פריידע קענסטו זיך פארשטעללין. אלזא בעט איך דיר ניט אנדערש צום ברית צוא קומען.

דיין פריינד זלמן נייהויז.

9.

גראטולאציאן בריעף.

101.

מאריאמפאל 5־טען אויגוסט 1903.

בעסטער פריינד!

דיין פערלאבונגס־קארטע האב איך ערהאלטען, איך ווינש דיר דאס איינציגעס: עס זאל ערפיללט ווערין וואס דוא און דיין געעהרטעסטע ברויטע ווינשט זיך זעלבסט.

דיין פריינד בארים שאטענשטיין.

102.

אדעססא 25־טען מאי 1903.

ליעבער ברודער!

דיין בריעף אז בייא דיר איז מיט מזל א זאהן געבארען געווארען, האט אונז אללעמען זעהר גיפרייט. גיב גאטט דוא זאלסט איהם ערציהען פרום פאר גאטט און גוט פאר לייטען, ד. ה. א פריידע פאר זיינע עלטערין.

דיין ברודער גרשון בידערמאנן.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

103.

ניקאלאיעוו 3־טען סענטיאבער 1903 .

ווערטהעסטער פריינד!

איך גראטולירע אייך אויך דיא יונגע פאאר, גיב גאטט איהר און זייא זאלט נאר פערגעניגען האבען פון זיך.

האכאכטונגספאלל יצחק פערילשטיין.

104.

ראסטאוו 10־טען אפריל 1903 .

בעסטער פריינד!

אייער בריעף דאס איהר האט א נייעס הויז געקויפט, האט מיר זייער גיפרייט. איך ווינשע אייך איהר זאלט גליק האבען אין אייערווירטשאפט און דער גליק זאל בייא אייך א שטענדיגער שכן זיין.

אייער פריינד לעאן מירמילשטיין

10.

געשעפטס בריעף.

105.

סלאנים 8־טען יוני 1903 .

הערדין א. בירמאן!

איך בעעהרע מיך אייך מיט צוא טהיילען דאס איך האב א גרויסען געשעפט פון מא ופאקטור געעפינ... בייא מיר איז צוא בעקומען אללע לאדזער, טאמאשאווער ביאליסטאקער און מאסקעווער סחורות. געוואהנליך ווער איך אלס אנפאנגער

(בלאשטיי כ בר"ש)

ניעדעריגערע פרייזען רעכנען. איך האף איהר וועט מיר מיט א רשימה בעעהרען, און וועט געשעפט שליססען מיט מיין פירמא „ביערפעלד עט קאמפ״.

מיט אכטונג בערנארד ביערפעלד.

106.

גראדנא 15־טען יולי 1903.

ווערטהער הערר № א

איך שיק אייך רעטור (צוריק) 6 שטיק טוך, וועלכע איך קען ניט איבערלאזען ביי זיך — זיי זיינען פערלעגענע און אויך דער מוסטער איז געשמאקלאז.

ביטע קרעדיטירען מיין קאנטא אויף זייער ווערטה.

אכטונגספאלל פייביש יאעלסאן.

107.

אנטוואָרט.

ביאליסטאק 18־טען יולי 1903.

געעהרטעסטער הערר!

איך פערשטעה ניט וואס איהר מיינט מיט אייער בריעף פון 15 ד. מ. איהר האט דאך אליין דיא טוך אויסגעקליבען — קיינער האט אייך ניט איין גירעדט און ניט גענייט. איהר האט אויך גיזעהען אז מען האט ביי מיר אין אייער געגענווארט דיא סחורה געדונגען; וואס זשע ווילט איהר יעטצט?

מיינע סחורה איז ביי מיר קיין בראק ניט, איך נעהם עס אן, און קרעדיטיר אייער רעכנונג אויף איהר ווערטה אבצוגליך אומקאסטען.

האכאכטונגספאלל א. ה. קאפלאן.

108.

רינא 18־טען מאי 1903.

הערדין ב. ג. שליט

אלס אנטוואָרט אויף אייער אנפראגע איבער דיא פרייזען פון פלאכּס, קען איך אייך שרייבען דאס דיא לעטצטע צייט איז ניט צום בעסטין. נאר אויב דיא סחורה איז זעהער גוטע קען מען דורכקומען. שיקט אפראבע, און אלעמצטין פרייז.

אין ערוואַרטונג אייער אנטוואָרט ק. צולינדער.

109.

רעזיצא 30־טען מערץ 1903.

הערדין א א

איך שיק אייך דא א באהן־קוויט אויף א וואגאן מעהל; קארען איז יעטצט געשטייגען, אלזא איז מעהל טהייערער. איך האב אויף אייך אויסגעשטעלט אוועכסיל הערדין שאצקעס אין דווינסק. ביטטע מיר בעריכט געבען וויא אויך דיא מעהל גיפעהלט.

מיט אכטונג מיכאל קאמענאז.

110.

ביאליסטאק 18־טען מאי 1903.

הערדין א׳ א׳

שוין פיער וואכען אז איך האב אייך דיא וואַרע ארויסגעשיקט, און איהר האט נאך ניט געלייזט. איך קען ניט פערשטעהן דיא אורזאכע פון דעם. אלזא בעט איך אייך אויסקויפען דיא וואַרע — מאכט ניט אן זיך קיין קאסטען און מיר קיין פערדרוס.

אייער פריינד גרשון העפנער.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

111.

אנטוואָרט.

דווינסק 23־טען מאי 1903.

ווערטהעסטער הערר!

איהר מאכט זיך עפּעס המ'וואַטע, איך האָב דאָך אייך געשריבען נאָך 20־טען אז אויף דיא אונגיהערטע פרייזען וועל איך דיא סחורה ניט אויסקויפען, און איהר קענט זיך איהר צוריק ציהען — מען קריגט סחורה פאר געלט!

אלזא, הערר העפנער, אויב איהר ווילט ציט אב פון נאכנאהמע 12 פראצענט וועל איך דיא סחורה אויסקויפען, ווען ניט נעהמט זיך איהר געזונדערהייט צוריק.

אבטונגספאלל ר. וואלערשטיין

112.

באברויסק 18־טען אויגוסט 1903.

הערדין א׳ א׳

מיר וואונדערט וואס איך האב פון אייך זא לאנג קיין בעשטעללונג גיהאט. איך האב יעטצט פיעל פרישע גוטע וואַרע בעקומען. שיקט, מאכט בעשטעללונגען, וואס שלאפט איהר?

אייער פריינד שמואל אלכסנדראוו.

113.

אנטוואָרט.

דאנאטשאוו 25־טען אויגוסט 1903.

הערדין ש. אלכסנדראוו!

אז איהר וואלט האטשי איין מאהל בייא אונז אין דאנאטשאוו זיין,

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

וואלט איהר זיך געווים מעהר וואונדערין אויף דעם וואס מען מאכט דרייא מאהל אין יאהר בעשטעללונגען. מען הייבט ניט אהן צוא לייזען, מיר זיטצען אין דיא קראמען און ווארטען — אויף משיח'ן.

אייער פריינד בן־ציון קאנועגאקי.

114.

לאדו 15־טען אפריל 1903.

בעסטער פריינד!

מיר פרייט זעהער וואס איהר פערבינט מיט מיר געשעפט, איך האף איהר וועט אויך פון מיר צופריעדען זיין וויא אללע מיינע קונדען. מאכט בעשטעללונגען, פאדערט וואארע — מיר וועלין מאכען מסחר.

מיט אכטונג געבריידער אוריסאהן

11.

בריעף פאר קינדער.

זייא זאלען זיך אויסלערנען לעזין זשארגאן גידרוקטע און גישריבענע.

1.

אאינגעל צוא זיין חבר.

צוא מיין פריינד אברהם!

לאז דיך ניט בעטין היינט אבענד, אבט אזייגער אויף מיין געבורטס־טאג, עס וועט זיין דער גאנצער חדר אונזערער. מארגען וועלין מיר דאך אין חדר ניט געהן, קענען מיר היינט אביסיל שפעטער אויף זיין.

דיין חבר בער נאטקין.

(בלאשטיין'ס בר"ש)

אאינגעל צוא זיין חבר.

צו מיין פריינד אברהם!

לאז זיך ניט בעטען היינט אבענד, אכט אזייגער אויף איין געבורטס-טאג, עס וועט זיין דער גאנצער חדר אונזערער. מארגען וועלען מיר דאך אין חדר ניט געהן, קענען מיר היינט אביסעל שפעטער אויף זיין.

דיין חבר בער נאטקין.

2.

צוא אַחָבֵר.

ליה מיר אַפעדער. איך האב זיך ניט אַרומגיזעהען צוהויזע, איידער איך בין אין חדר גיגאַנגען, אַז מיין פעדער איז צובראָכען. יעטצט פון חדר קען איך ניט געהן קויפען, דער לעהרער זאל ניט בייז ווערין אויף מיר. מאָרגען וועל איך דיר מיט אַדאנק אָפגעבין אַנייע פעדער.

דיין פריינד גד מערלינסקי.

צוא א חבר.

ליה מיר אפעדער. איך האב זיך ניט ארומגעזעהען צוהויזע, איידער איך בין אין חדר גיגאנגען, אז מיין פעדער איז צובראכען. יעטצט פון חדר קען איך ניט געהן קויפען, דער לעהרער זאל ניט בייז ווערין אויף מיר. מארגען וועל איך דיר מיט אדאנק אפגעבין אנייע פעדער.

דיין פריינד גד מערלינסקי.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

3.

אַשִׁילֶער (תַּלְמִיד) צוּא אַלֶעהְרֶער.

למורי הנכבד...

איך קען היינט אין חדר ניט קומען, דיא מוטטער האט מיינע שיך גיגעבען פֿעדריכטען. אַלזאָ זאלט איהר אויף מיר ניט וואַרטען. שיקט דורך דעם אינגעל מיין תנך אויך מיין תולדות ישראל, איך וועל ווידערהאָלען (איבער חזר'ן) וואָס איך האָב דיא פאָריגע וואָך גילערינט.

אייער תלמיד דניאל אָפּפּענהיים.

א שילער (תלמיד) צוא א לעהרער.

למורי הנכבד...

איך קען היינט אין חדר ניט קומען, דיא מוטטער האט מיינע שיך גיגעבען פֿעדריכטען. אלזא זאלט איהר אויף מיר ניט ווארטען. שיקט דורך דעם אינגעל מיין תנך אויך מיין תולדות ישראל, איך וועל ווידער־האלען (איבער חזר'ן) וואס איך האב דיא פֿאריגע וואך גילערינט.

אייער תלמיד דניאל אפפענהיים.

4.

צוּא אַלֶעהְרֶער.

טהייערסטער לעהרער!

איך דאַנק אייך זעהר פֿאַר אייער געשיינק, מיט וועלכין איהר האט מיר בעעהרט נעכטין צוא מיין געבורטס־טאג. דיא עלטערין און איך האבען זיכער גירעכינט אַז איהר וועט קומען. דער „בריעפֿענ־

שטעללער״, אייער געשאנק, וועט מיר פיעל נוטצען ברייגנען
אייער שילער הירש וואלדענבערג.

צוא א לעהרער.

טהייערסטער לעהרער!

איך דאנק אייך זעהר פאר אייער געשאנק, מיט וועלכין איהר האָט מיר בעעהרט צו מיין געבורטס-טאג. די עלטערן און איך האבען גיכער געדאכט אז איהר וועט קומען. דער „בריעפען-שטעללער״, אייער געשאנק, וועט מיר פיעל נוטצען ברייגען.

אייער שילער הירש וואלדענבערג.

5.

צוא אַחֲבֵר.

שלום מיין פריינד!

איך האב מורא צוא געהן אַליין בייא נאכט פון חדר, אלזא וואַרט אויף מיר אין דיין חדר און מיר וועלין גלייך אַהיים געהן. מיר הערין אויף לערנען פונקט אַכט אוהר, און אין פינף מינוטען וועל איך בייא דיר אין חדר זיין — וואַרטען לאנג אויף מיר וועסטו ניט דארפען.

דיין פריינד וואלף גוטקינד.

צוא א חבר.

שלום מיין פריינד!

איך האב מורא צוא געהן אליין בייא נאכט פון חדר, אלזא

וואַרט אויף איר אין דיין חדר און איר וועלין גלייך אהיים געהן. איר הערין אויף לערנען פונקט אכט אוהר, און אין פינף מינוטען וועל איך בייא דיר אין חדר זיין — וואַרטען לאנג אויף איר וועסטו ניט דאַרפען.

דיין פריינד וואָלף גוטקינד.

6.

אַנְטְוָואַרְט.

רעי היקר וואָלף!

אַ קלוגער דאַרף ניט מורא האבען בייא נאַכט צוא געהן. וועט דיר ווער נעהמען, אָדער וועט ווער דיר טאָהן וואָס? איך קען אויף דיר וואַרטען און מיר וועלין גלייך געהן. בייא אונז הערט מען אויך אויף לערנען אַכט אָדער נאָך אַכט.

דיין פריינד שלום מעטריקין.

אנטווארט

רעי היקר וואָלף!

אַקלוגער דאַרף ניט מורא האבען בייא נאַכט צוא געהן. וועט דיר ווער נעהמען, אָדער וועט ווער דיר טאָהן וואָס? איך קען אויף דיר וואַרטען און איר וועלין גלייך געהן. בייא אונז הערט מען אויך אויף לערנען אַכט אָדער נאָך אַכט.

דיין פריינד שלום מעטריקין.

7.

אַנְדֶעְרְשׁ.

איך וואלט אויף דיר גערין געוואַרט אום מיר זאלען גלייך
אַהיים געהן ; נאָר בייא אונז לערינט מען אָב זיעבען אוהר . איך
לערין דאָך אין ציוניסטישען „בית הספר", מיר קומען שפעט און
געהען אַוועק פריה, אום עס זאָל אנדערש זיין וויא אין אַ חדר .

פאַר וועמען און פאַר וואָס האָסטו מורא בייא נאַכט צוא געהן ?

עס פאַסט נאָר ניט פאַר א אינגעל אַזאַ טרוס צוא זיין !

דיין חבר זלמן גרינגאַרטען.

אנדערש

איך וואלט אויף דיר גערין געווארט אום מיר זאלען גלייך אהיים
געהן ; נאר בייא אונז לערינט מען אב זיעבען אוהר . איך לערין דאך
אין ציוניסטישען „בית הספר", מיר קומען שפעט און געהען אוועק פריה,
אום עס זאל אנדערש זיין וויא אין א חדר .
פאר וועמען און פאר וואס האסטו מורא בייא נאכט צוא געהן ?
עס פאסט גאר ניט פאר א אינגעל אזא טרוס צוא זיין !
דיין חבר זלמן גרינגארטען.

8.

אַ קִינְד צוּא דִיא עֶלְטֶעְרִין.

גוטע ליעבע עלטערין !

איך בין אָנגיקומען מיט אַ שעה צוריק אין גראָדנאָ . דעם

אָנקעלס אַללע קינדער האָבען מיר בײַ'ן וואָקזאַל עמפּפֿאַנגען. מאָרגען וועט דער אָנקעל (פֿעטער) שיקען נאָך דעם לעהרער און וועט מיט איהם אָפּרײדען.

אײַער זאָהן חיים ליטאָוויץ.

אקינד צוא דיא עלטערין.

גוטע ליבע עלטערין!

איך בין אנגעקומען מיט [illegible] אין גראָדנא. דעם אנקעלס אַללע קינדער האָבען מיר בײַ'ן וואָקזאַל עמפּפֿאַנגען. מאָרגען וועט דער אנקעל (פֿעטער) שיקען נאָך דעם לעהרער און וועט מיט איהם אפּרײדען.

אײַער זאָהן חיים ליטאָוויץ.

9.

צוא אַ בּרודער.

אָח יקר!

דיא עלטערין שרײַבען דיר אַבריעף און איך אַ קלײנעם גערוס. איך דאַנק דיר זעהר וואָס דוא פֿרעגעסט נית אין יעדער בריעף מיר צוא גריסען. איך קען שוין לערנען און שרײַבען.

דײַן ברודער טוביה קאַצענעלענבאָגען.

צוא א ברודער.

אָח יקר!

דיא עלטערין שרײַבען דיר אַבריעף און איך אַ קלײנעם גערוס. איך

דאנק דיר זעהר וואס דוא פערגעסט ניט אין יעדער בריעף איר צו גריסען. איך קען שוין לערנען און שרייבען.

דיין ברודער טוביה קאצענעלענבאגען.

10.

צוא אַ שְׁוֶועסְטֶער.

ליעבע שוועסטער!

איך האב אויך זעהר געוואלט מיט פאהרען מיט דיא מוטטער צוא דיר, נאר עס איז שאדע דיא צייט. איך לערין העברייאיש, רוסיש און רעכענען. דעם קינפטיגען סעזאן (זמן) וועל איך שוין א רוים פון חדר, און וועל לערנען אין דער היים. גערים דיינע קינדער.

דיין ברודער ישראל פאגעלסאהן.

צוא אשוועסטער.

ליעבע שוועסטער!

איך האב אויך זעהר געוואלט מיט פאהרען מיט דיא מוטטער צוא דיר. נאר עס איז שאדע דיא צייט. איך לערין העברייאיש, רוסיש און רעכענען. דעם קינפטיגען סעזאן (זמן) וועל איך שוין ארויס פון חדר. און וועל לערנען אין דער היים. גריס דיינע קינדער.

דיין ברודער ישראל פאגעלסאהן.

11.

צוא אַאָנְקֶעל (אַפֶּעטֶער).

לדודי היקר ...

אין מיין פאָטערס בריעף שרייב איך אַייך אַ קליינעס גערוס. איך קען פיעל ניט שרייבען ווייל איך האָב ווייניג צייט: איך האב צוא מאכען לעקציאָנען פאַר דרייא לעהרערס — גמראָ, העברייאיש און רוסיש.

אַייער פלימעניק כלב קאַצענעלענבאָגען.

צוא א אנקעל (אפעטער).

לדודי היקר ...

אין מיין פאטערס בריעף שרייב איך אייך א קליינעס גערוס. איך קען פיעל ניט שרייבען ווייל איך האב ווייניג צייט: איך האב צוא מאכען לעקציאנען פאר דרייא לעהרערס — גמרא, העברייאיש און רוסיש.

אייער פלימעניק כלב קאצענעלענבאגען.

~~~~~~~~

12.

צוא אַזֵיידֶען.

לאָבי זקיני היקר...

איך שיק אַייך מיין וואונש צום נייען יאָהר: גאָט זאל אַייך געבין גליק, לאנגע יאָהרען און איהר זאָלט האָבען אימער פערגעניגען פון אַייערע קינדער. גיב גאָטט איך זאָל אַייך אַזעלכע וואונש=בריעף פיעל מאָהל שרייבען, דאס איז דער פערלאַנג פון אַייער אייניקיל

לייב גאָרפינקעל.

צוא א זיידען.

לאבי זקני היקר...

איך שיק אייך מיין וואונש צום נייען יאהר: גאטט זאל אייך געבין
~~~~~~~~

גליק, לאנגע יאהרען און איהר זאלט האבען זייער פערגעניגען פון
אייערע קינדער. זייט געזונט איך זאל אייך וואונש-בריעף פיעל
מאהל שרייבען, דאס איז דער פערלאנג פון אייער איינ־יקעל.

לייב גארפינקעל.

13.

צוא אַ גוטען פְרַיינְד.

ידידי היקר...

איך וויל אַז דוא, מיין גוטער פריינד, זאלסט מיט מיר מיין פערגעניגען טהיילען, אַלזאָ הייל איך דיר אָנצוזאָגען אַז איך האָב דעם עקזאַמען גוט אויסגיהאַלטען. איך האָב זעהר גוטע מיינונגען בעקומען פיר אַלם. איך בין שוין יעטצט אַשילער פון דריטען קלאסם.

ידידך מיכאל ליליענטהאַל.

צוא א גוטען פריינד.

ידידי היקר...

איך וויל אַז דוא, מיין גוטער פריינד, זאלסט מיט מיר מיין פערגעניגען טהיילען, אלזא הייל איך דיר אנצוזאגען אז איך האב דעם עקזאמען גוט אויסגיהאלטען. איך האב זעהר גוטע מיינונגען בעקומען פיר אלס. איך בין שוין יעטצט אשילער פון דריטען קלאסס.

ידידך מיכאל ליליענטהאל.

14.

אַנְטְוָוארְט.

בעסטער פריינד מיכאל!

מיר פרייהט זעהר וואס דוא האסט גוט אויסגיהאלטען דעם

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

עקזאַמען. זעה אויך ווייטער פלייסיג צוא לערנען, וועסטו אַללע מאָהל גוטע מיינונגען בעקומען. איך לערין פריוואַט, אָבער גוט.

דיין פריינד נחמן טענענבוים.

אנטווארט

בעסטער פריינד איכאָ!

איך פריי מיך זעהר וואס דוא האסט גוט אויסגעהאלטען דעם עקזאמען. זעה אויך ווייטער פלייסיג צוא לערנען, וועסטו אללע מאהל גוטע מיינונגען בעקומען. איך לערין פריוואט, אבער גוט.

דיין פריינד נחמן טענענבוים.

15.

אַנְדֶעְרֶשׁ.

ידידי!

עס איז קיין וואונדער אז דוא ביזט פון צווייטען קלאַסס אין דריטען אַריין; דוא ביזט דאך אַללע מאָהל פלייסיג, און פלייסיגקייט איז אַגאָט'ס גאַבע.

דיין פריינד עוזר ליאַמבערג.

אנדערש

ידידי!

עס איז קיין וואונדער אז דוא ביזט פון צווייטען קלאסס אין דריטען אריין; דוא ביזט דאך אללע מאהל פלייסיג, און פלייסיגקייט איז אגאט'ס גאבע.

דיין פריינד עוזר ליאמבערג.

אִינְהַאלְט

פון

דְרִיטֶע אַבְּטְהֵיילוּנְג.

1. פָּארְמֶען פון שְׁטָרֵי־חוֹב.
2. „ „ אַ שְׁלִישִׁית.
3. „ „ אַ תְּנָאִים.
4. „ „ אַ כְּתוּבָּה.
5. כְּלָלִים פון וֶועקְסֶלְען.
6. פָּארְמֶען פון פֶערְשִׁידֶענֶע וֶועקְסֶלְש.
7. פְּרֵייז פון וֶועקְסִיל פַּאפִּירֶען.
8. פֶערְשִׁידֶענֶע וָואג און מָאס.

1.

א שטר־חוב מיט א זמן פרעון (א סראָק).

מגיע ממני הח"מ לר' אברהם גוטמאן סך חמשים רו"כ שקבלתי ממנו במזומן, על פי היתר ע־קא כתקון מור"ם ז"ל, לשלם לא יאוחר מיום העשרים לחדש טבת ש"ז. ונתפשרתי עם בעל השטר על חלקו ברוח חמשה למאה לשנה. ולראיה באתי עה"ח ג' לחדש סיון תרס"ג פה וויטעבסק.

נאום ברוך ליאזנא־.

2.

א שטר חוב אהן א זמן פרעון.

מגיע ממני הח"מ לר' אברהם גוטמאן סך שבעים רו"כ שקבלתי במזומנים עפה"ע כתקון מור"ם ז"ל, ומתחיב אני לשלם לו בכל עת שידרשם ממני הוא או בא כחו, הרוח חמשה למאה לפי הזמן. ולראיה באתי עה"ח ב' איר תרס"ג, פה דווינסק.

נאום מענדיל פינקעלמאנן.

3.

פארמע פון א שטר שלישית.

הושלש ת"י סך אלף רו"כ השיך להזוג החתן ה' אברהם ב"ר פסח שאמבאדאל והכלה מ' בתיה בת ר' דוד מאלקין. הסך הנ"ל קבלתי עפה"ע כתקון מור"ם ז"ל על רוח 5% למאה לפי הזמן וכדת"נ להזוג הנ"ל נגדי הח"מ לעולם. שטר שלישית כזה מסרתי לשני הצדדים ואין לי רשות לתת מהסך המשולש או מהרוח לאחד מהצדדים מבלי השני. ולראיה באתי על החתום ה' תמוז תרס"ג פה האמעל.

נאום מרדכי ב"ר הלל כהן.

4.

פארמע פון אתנאים.

למז"ט יעלה ויצמח כגן רטוב, מצא אשה מצא טוב, ויפיק רצון מה' הטוב.

המגיד מראשית אחרית, יתן שם טוב ושארית, לדברי התנאים והברית שהותנו בין שני הצדדים, היינו מצד החתן—הוא העומד מצד עצמו ה' אברהם ב"ר פסח שאמבאדאל ומצד השני אבי הכלה ר' נחום דוד מאלקין העומד מצד בתו הכלה בתיה תחי'.

ר"ד החתן הנ"ל ישא למז"ט את הבתולה הנ"ל בחופה וקדושין כדמו"י, ואל יעלימו לא הוא ממנה ולא היא ממנו שום דבר, ויחיו בשלום באהבה ורעות, וישלטו בנכסיהם שוה בשוה כארח כל ארעא.

החתן הנ"ל התחיב לתת להכלה מתנות כמנהג בע"ב חשובים גם מ"מ.

אבי הכלה התחיב לתת להזוג מזונות על שלחנו שנת תמימה, גם בגדי שבת ויו"ט.

החתונה תהי' אי"ה בשעה שיתרצו התתן והכלה. וקנינא מהצדדים והכלה על כל הנאמר לעיל במנא דכשר למקני ביה.

והכל שריר וקים.

אור ליום ד' עשרה ימים לחדש כסלו, תרנ"ו פה האמעל.

נאום גבריאל ב"ר גדליהו זבארסקי.

נאום שמחה ב"ר אריה כהנא מגיד מישרים דפה.

וליתר חוזק ועוז באו החתן והכלה בעצם כתב ידם עה"ח יום הנ"ל שנת הנ"ל פ"ק הנ"ל.

נאום אברהם ב"ר פסח שאמבאדאל.

נאום בתיה בת ר' דוד מאלקין.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

5.

כתובה דבתולתא.

בחמשה בשבת שמנה ימים לחדש שבט שנת חמשת אלפים שש מאות חמשים ושש לבריאת עולם למנין שאנו מונים כאן עיר האמעל איך שמר אברהם ב"ר פסח אמר לה להדא בתולתא מרת בתיה בת ר' דוד הוי לי לאנתו כדמו"י ואנא אוקיר ואיזון יתיכי ליכי כהלכת גובראין די מוקירין וזנין לנשיהון. וצביאת מרת בתיה והות ליה לאנתו ומן נדוניא דהנעלת ליה בין בכסף בין בשמושא דערסא הכל קבל ר' אברהם חתן דנן והוסיף מדיליה עוד... כנגדן. ס"ה... כסף צרוף. וכך אמר החתן ר' אברהם: אחריות כתובתא דא קבילת עלי ועל ירתי בתראי להתפרע מכל קנינין דאית לי תחות שמיא. כלהון יהון ערבאין לפרוע מנהון כתובתא דא מן יומא דנן ולעלם. וקנינא מן מורנא ר' אברהם דנן למרת בתיה דא על כל דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקניא ביה.

והכל שריר וקים.

נאום זלמן ב"ר יעקב מאיאנץ.
נאום מענדיל ב"ר יצחק מנוחין.

6.

כְּלָלִים פון וֶועקְסְלֶען.

1 — א וֶועקְסֶעל מוז זיין גֶעשְׁרִיבֶּען אויף וֶועקְסֶעל־פַּאפִּיער נָאךְ דֶער וֶוערְדֶע פון דיא סוּמֶע, וֶועלְכֶע מֶען לייט אויף איהם. (זיהֶע זייט 116)

2 — א וֶועקְסֶעל מוז זיין ריין גֶעשְׁרִיבֶּען און דייטְלִיךְ נָאךְ דֶעם נוסח.

3 — אין א וֶועקְסֶעל טָאר מֶען ניט אויסְשְׁטְרֵייכֶען וֶוערְטֶער און ניט אויסְשְׁקְרָאבֶּען.

4 — דֶער נוסח פון וֶועקְסֶעל מוז זיין אויסְגֶעשְׁרִיבֶּען אויף איין זייט.

5 — א וֶועקְסֶעל נָאךְ צֶעהֶען יָאהְר פֶערְלִירְט זיין וֶוערְטְה, דאן מוז מֶען איהם אויף אַני אַנְדֶערין איבֶּער בייטֶען.

6 — א וֶועקְסֶעל דארף מֶען ניט האלְטֶען צוא זאמֶענְגֶעלֵייגְט, דֶען אויב עֶס וֶוערְט אין איהם דורְכְגִילֶעכֶערְט אָדֶער עֶר וֶוערְט איבֶּער גֶערִיסֶען פֶערְלִירְט עֶר זיין וֶועקְסֶעל־רֶעכְט.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

נוסחאות פון וועקסלען.

1.

א וועקסעל מיט א סראק.

Бѣлостокъ 1-го Сентября 1903 г.

Вексель на 300 рублей.

Перваго Апрѣля 1904 года, по сему векселю повиненъ я заплатить здѣсь Г-ну Лейзеру Тыкоцинскому, Сумму Триста рублей.

2.

א וועקסעל אהן א סראק.

Бѣлостокъ 10-го Мая 1903 г.

Вексель на 300 рублей.

По предъявленіи сего моего векселя повиненъ я заплатить Бѣлостокскому купцу Мордуху Копеловскому или кому онъ прикажетъ триста рублей, которые я сполна отъ него получилъ наличными деньгами (товаромъ אדער) въ чемъ собственноручно подписуюсь.

Витебскій мѣщанинъ Борухъ Шнеерсонъ.

3.

א קוויטעל אויף דירה-געלט (Росписка).

Даю сію росписку Абраму Зелику Кальменсону въ томъ, что я получилъ отъ него сорокъ руб. квартирныхъ денегъ за время отъ 1-го сентября по 1-ое января 1904 г., въ чемъ собственноручно подписуюсь.

Іосифъ Меламедъ.

Двинскъ 1-го сентября 1903 г.

7.

פרייז פון וועקסעל-פאפיערען.

אויף אסומע ביז (5 רובל קאסט א וועקסעל 10 קאפ.

״	״	״	100	״	״	״	15 ״
״	״	״	200	״	״	״	30 ״
״	״	״	300	״	״	״	45 ״
״	״	״	400	״	״	״	60 ״
״	״	״	500	״	״	״	75 ״
״	״	״	600	״	״	״	90 ״
״	״	״	700	״	״	״	1 p. 05
״	״	״	800	״	״	״	1 ״ 20
״	״	״	900	״	״	״	1 ״ 35
״	״	״	1,000	״	״	״	1 ״ 50
״	״	״	1,500	״	״	״	2 ״ 25
״	״	״	2,000	״	״	״	3 ״ —
״	״	״	3,000	״	״	״	4 ״ 50
״	״	״	4,000	״	״	״	6 ״ —
״	״	״	5,000	״	״	״	7 ״ 50
״	״	״	6,000	״	״	״	9 ״ —
״	״	״	7,000	״	״	״	10 ״ 50
״	״	״	8,000	״	״	״	12 ״ —
״	״	״	9,000	״	״	״	13 ״ 50
״	״	״	10,000	״	״	״	15 ״ —
״	״	״	20,000	״	״	״	30 ״ —
״	״	״	30,000	״	״	״	45 ״ —
״	״	״	40,000	״	״	״	60 ״ —
״	״	״	50,000	״	״	״	75 ״ —

(בלאשטיי-ס בר״ש)

8.

פֶערשִׁידֶענֶע וָואג אוּן מָאס.

הַאנְדֶעלְס־וָואג.

אַ בֶּערְקָאוֶעץ	בֶּעשְׁטֶעהְט	פוּן	10	פוּד.
אַ פוּד	„	„	40	פוּנְט.
אַ פוּנְט	„	„	32	לֵיים.
אַ לֵיים	„	„	3	זָאלָאטְנִיק
אַ זָאלָאטְנִיק	„	„	96	דָאלְעס.

אַפְּטֶעקַארִישֶׁע וָואג.

אַ פוּנְט	בֶּעשְׁטֶעהְט	פוּן	12	אוּנְצִיעֶן.
אַ אוּנְץ	„	„	8	דְרַאכְמֶעס
אַ דְרַאכְמֶע	„	„	3	סְקְרוּפֶּעלְן.
אַ סְקְרוּפֶּעל	„	„	20	גְרַאן.

לֵיינְג־מָאס.

אַ מַייל	בֶּעשְׁטֶעהְט	פוּן	7	ווֶערְסְט.
אַ ווֶערְסְט	„	„	500	סַאזֶען (קְלַאפְטֶער).
אַ סַאזֶען	„	„	7	פוּטֶעס.
אַ פוּט	„	„	12	דְיוּמֶען.
אַ דְיוּם	„	„	10	לִינִיעֶס.
אַ לִינְיֶע	„	„	3	אַרְשִׁין.

(בלאשטיינ׳ס בד״ש)

א ארשין בעשטעהט פון 16 וויערשאק.
א דעסאטינע „ „ 2400 קוואדראטנע סאזען, דאס רופט זיך קאזאנע.
אדער „ 3200 „ „ „ עקאנאמישע.

אנמערקונג: עס איז אויך דא אליינג־מאס וואס רופט זיך אהל (Локоть), זיא איז קלענער פאר אן׳ ארשין.

געטריידע־מאס.

א לאסט בעשטעהט פון 16 טשעטווערטץ.
א טשעטווערטץ „ „ 2 אסמינעס.
אדער „ 8 טשעטווערטיק.
א טשעטווערטיק בעשטעהט „ 8 טעפ.

מאס פון פליסיגע (שיטערע) זאכען.

א פאס בעשטעהט פון 40 עממער.
א עממער „ „ 10 שטאף.
א שטאף „ „ 2 האלבע־שטאף.

צייט־מאס.

א וואך בעשטעהט פון 100 יאהר.
א יאהר „ „ 12 מאנאטין.
אדער „ 365 טעג.
א מעת־לעת בעשטעהט „ 24 שעה.

(בלאשטיינ׳ס ברי״ש)

אַ שָׁעה	בֶּעשְׁטֶעהְט	פון	60	מִינוּטֶען.
אַ מִינוּט	„	„	60	סֶעקוּנְדֶען.

אַנְמֶערְקוּנְג: אַ קויפְמַאנִישֶׁער יָאהְר בֶּעשְׁטֶעהְט פון 360 טֶעג.

אַ מָאנַאט	בֶּעשְׁטֶעהְט	פון	4	וָואכֶען.
אַ וָואךְ			7	טֶעג.

פַּאפִּיעֶר־מָאס.

אַ סְטָאפ	בֶּעשְׁטֶעהְט	פון	20	לִיוֶוער.
אַ לִיוֶוער			24	בָּאנֶען.

(בלאשטיין'ס בר"ש)

אינהאלט

פון

פיערטע אבטהיילונג.

1. פערשידענע רעכענונגען.
2. וויטצען און שפריכווערטער.
3. עטיקעטע און אויפפיהרונג.

I.

פֶערשִׁידֶענֶע רֶעכֶענוּנְגֶען.

דיא צֶעהְען צייכֶען רוּפֶען זיך ציפֶער, און מִיט זייא שְׁרייבְּט מען אַלֶע צאהְלֶען וָואס עֶס קֶען נָאר גֶעבִּין.

0	9	8	7	6	5	4	3	2	1
נָאל.	נַייעֶן	אַכְט	זִיבֶּען	זֶעכְּס	פִינְף	פִיר	דְרַייא	צְווייא	אֵיינְס

אַצַאהְל, וָועלְכֶע בֶּעשְׁטֶעהְט פוּן אֵיין ציפֶער הֵייסְט — אֵיינְצִיגֶע,
" " " צְוַויא " " — צֶעהְנְדְלִיגֶע,
" " " דְרַייא " " — הוּנְדֶערְטִיגֶע,
" " " פִיער " " — טוֹיזֶענְדִיגֶע.

צב״ש: אֵיינְס, פִינְף, אַכְט, נַייעֶן — שְׁרייבְּט מֶען 1, 5, 8, 9. צֶעהְען — שְׁרייבְּט מֶען 10, פוּנְפְצֶעהְן — 15, צְווייא און נַייעֶנְצִיג 92. דֶער נָאל פֶערְנֶעהְמְט דֶעם אָרְט פוּן אַצִיפֶער וָואס פֶעהְלְט, צב״ש אַז מֶען דַארְף שְׁרייבֶּען הוּנְדֶערְט און פִינְף, שְׁטֶעהְלְט מֶען אַנְשְׁטָאט דיא צֶעהְנְדְלִיגֶע וָואס פֶעהְלֶען אַנָאל — 105 א. ז. וו.

דיא צאהְלֶען צוּא טְהֵיילֶען זיך אוֹיף קְלַאסֶען, אוֹיף אַזוֹי אַרְט:

עֶרְשְׁטֶע קְלַאסֶע			צְוַויישֶע קְלַאסֶע			דְרִיטֶע קְלַאסֶע		
אֵיינְצִיגֶע	צֶעהְנְדְלִיגֶע	הוּנְדֶערְטִיגֶע	אֵיינְצִיגֶע טוֹיזֶענְדִיגֶע	צֶעהֶענְדְלִיגֶע טוֹיזֶענְדִיגֶע	הוּנְדֶערְטִיגֶע טוֹיזֶענְדִיגֶע	אֵיינְצִיגֶע מִילִיאָנֶען	צֶעהֶענְדְלִיגֶע מִילִיאָנֶען	הוּנְדֶערְטִיגֶע מִילִיאָנֶען.

דֶער צייכֶען פוּן צוּזַאמֶענְלֵייגֶען אָדֶער צוּזַאמֶען־רֶעכֶענֶען אִיז + פְּלִיוּס.

דיא רעכנונגען, אין וועלכע עס ווערין צוזאמענגערכינט בעזונדערע צאהלען, הייסט חבור (сложеніе).

דא איז ביישפילען פון חבור:

1. 13,579 + 85,432 = 99,011

2. 354678 + 103576 + 913468 = 1,371,722

3. 1094573814 + 413206893 + 7041357 = 1,514,832,064

דאס איז דער ערשטער ארט רעכענען. דער צווייטער ארט הייסט חסור (Вычитаніе) אראב נעהמען, דער צייכען פון חסור איז — מינוס. חסור איז אראב נעהמען אקלענערע צאהל פון אגרעסערע. דיא קלענערע צאהל שטעהלט מען אונטער דיא גרעסערע און מען נעהמט אראב, אנהייבענדיג פון דער רעכטער זייט, ציפערווייס איינע פון דיא צווייטע.

אויב דער ציפער פון דיא אויבערשטע שורה איז קלענער פאר דעם ציפער פון דיא אונטערסטע, וועלכע מען דארף פון איהם אראב נעהמען, לייהט מען צוא א איינס פון נאכקומענדיגען ציפער, ד. ה. א צעהען און דאן קען מען שוין אראב נעהמען.

דא איז ביישפילען פון חסור:

1. פון 8463 — אראב 3212 — איז 5,251

פון 423345 — אראב 132419 — איז 290,926

פון 10,123,450 — אראב 9,014,567 — איז 1,108,883

דער דריטער ארט רעכענונג הייסט כפל (דאפלען (Умноженіе), דאס הייסט מיט איין צאהל דאפלען (כפל'ן) דיא צווייטע.

מען שטעהלט אויבען דיא צאהל וואס מען ברויכט צוא דאפלען, אונטען דיא צאהל מיט וועלכע מען דאפעלט.

דאפעלן הייבט מען אן אויך פון רעכטין זייט, ד. ה. פון די ערשטע ציפער פון רעכטין זייט. דיא איינציגע שטעלט מען אראב און דיא

צעהנדליגע האלט מען, אום צוא צוזערעכענען צוא דעם צווייטען ציפער דער צייכען פון דאפעלן איז ×. דא זיינען ביישפּילען פון דאפעלן:

1, 1234
דאפּלען אויף 23×
3702
2468
איז 28,382

2, 456789
דאפּלען אויף 340×
18271560
1370367
איז 155,308,260

3, 101010
דאפּלען אויף 123×
303030
202020
101010
איז 12,424,230

אום עס זאל לייכט זיין פערשידענע צאהלען צוא דאפּעלן, מוז מען אויסלערנען דיא דאפּעל־טאבעלע, וועלכע עס איז נאך דיא רעכענונגען געדרוקט. געוואהנליך קען זיא בריינגען נוטצען און פערשפּארען צייט אז מען האט צוא דאפּעלן קליינע צאהלען, ד. ה. פון איינס ביז צוואנציג; דאך אז מען ווייס גוט דיא טאבעלע אום ווייניג איז לייכטער צוא דאפּעלן זאגאר גרויסע צאהלען אויך.

דער פיערטער ארט רעכענען איז חלוק (טהיילען, Дѣленіе). דאס הייסט ווען מען וויל אגרויסע צאהל טהיילען אויף אקליינע, אדער מען וויל וויסען א וועלכע טהייל פון דיא גרויסע צאהל איז אקליינע.

אום דער טהיילען זאל ניט שווער זיין דארף מען וויסען, דאס אויף

2 — טהיילען זיך גלייך אללע צאהלען וואס זיינען גראד.
3 — ״ ״ ״ ״ ״ ״ זייערע ציפער צוזאמענגענומען טהיילען זיך אויף 3.
4 — ״ ״ ״ ״ ״ ״ ענדיגען זיך אויף צווייא נאלען, אדער דיא לעצטע צווייא ציפער טהיילען זיך אויף 4.
5 — ״ ״ ״ ״ ״ ״ ענדיגען זיך אויף 5, אדער אויף נאל.
6 — ״ ״ ״ ״ ״ ״ טהיילען זיך אויף 2 און 3.
8 — ״ ״ ״ ״ ״ ענדיגען זיך אויף דרייא נאלען, אדער דיא לעצטע דרייא ציפער טהיילען זיך אויף 8.
9 — ״ ״ ״ ״ ״ ״ זייערע ציפער צוזאמען טהיילען זיך אויף 9.

דא זיינען ביישפילען פון טהיילען (חלוק).

320 טהיילען אויף 5. שטעהלט מען אוים די צאהלען אזויא:

```
320 : 5 = 64
30
—
 20
 20
```

67347 טהיילע אויף 9. איז 67347 : 9 = 7,483

```
67347 : 9 = 7,483
63
—
 43
 36
 —
  74
  72
  —
   27
   27
```

אנמערקונג: צוויא שטריכעלאך = בעדייטען פערגלייכונג (ровненіе).

ТАБЛИЦА УМНОЖЕНІЯ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40
3	6	9	12	[illegible]	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45	48	51	54	57	60
4	8	12	[illegible]	20	24	28	32	36	40	44	48	52	56	60	64	68	72	76	80
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	78	84	90	96	102	108	114	120
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	91	98	105	112	119	126	133	140
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96	104	112	120	128	136	144	152	160
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	117	126	135	144	153	162	171	180
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200
11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132	143	154	165	176	187	198	209	220
12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	156	168	180	192	204	216	228	240
13	26	39	52	65	78	91	104	117	130	143	156	169	182	195	208	221	234	247	260
14	28	42	56	70	84	98	112	126	140	154	168	182	196	210	224	238	252	266	280
15	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180	195	210	225	240	255	270	285	300
16	32	48	64	80	96	112	128	144	160	176	192	208	224	240	256	272	288	304	320
17	34	51	68	85	102	119	136	153	170	187	204	221	238	255	272	289	306	323	340
18	36	54	72	90	108	126	144	162	180	198	216	234	252	270	288	306	324	342	360
19	38	57	76	95	114	133	152	171	190	209	228	247	266	285	304	323	342	361	380
20	40	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240	260	280	300	320	340	360	380	400

2.

וויטצען און שפּריכווארטער.

א מענש אהן שטאט (דרך ארץ) איז וויא אהויז אהן א דאך.
אללעס טוהט מען צוליעב מסחר.
אנ' עם הארץ (א פּראסטער מענש) איז אהאלבער מענש.
א גרושה א גוטע און אנ' עגונה א שיינע איז נאך ניט גיוען.
אנ' אמת'ר מענש פיהרט ניט אוים קיין שדוך.
א שומר (וואכטער) היט פון גנבים אבער ניט פון זיך.
א שכן האט פיינד דעם בעל הבית.
א מענש טראכט און גאטט—לאכט.
אין אפריקא ליגט אויך ניט געלט אין דיא גאסען.
א גוטען פריינד דער קענט מען אין אשלעכטע צייט.
א מאהל לייגט אשדכן אויך פאר אגלייכע זאך.
אויף וואס פאר אפוהר מען זיטצט אזא ניגון זינגט מען.
בייא אליגנער איז אשבועה אויך אליגען.
בעססער אפרוש, איידער א גרוש.
בייא א נאר איז דער שילט (וויוועסקע) אויפ'ן געזיכט.
בארפוס (בארוועס) געהט אגביר בייא נאכט, אנ' ארימאן בייא טאג און אשוסטער — שטענדיג.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

נזוה (שטאלץ) ליגט אויף מיסט, ווער עס וויל נעהמט אומזיסט.

געלט מאכט שכל, און שכל — געלט.

גנב'נען לערינט מען זיך קיין מאהל ניט אויס.

דער בעסטער ליגען איז דער אמת.

„דיא" וועלט איז ניט הפקר, און „יענע" — קען מען ניט אפנעהמען.

דער רוביל מאכט אפרעמדין פאר אקרוב.

דער וואס טרינקט זיך, האפט זיך פאר א מעססער.

דעם יצר־הרע און אשדכן האט מען ניט האלט, און מען פאלגט זייא.

האפפענונג מאכט ניט זאט.

ווער עס האט דיא מאה, דער האט דיא דעה.

„וועל" איז ניט „וויל".

ווער עס שטעהלט זיך ניט אין גיפאר, געווינט ניט דיא שטרייט.

וויא מען ערבייכט איין וואונש, קומט א צווייטער.

זאגען — איז ניט טאהן, צוזאגען — איז ניט געבין.

חתונה האט אשטומער אויך.

חאפען איז קיין קונץ ניט.

טאג איז ניט נאכט.

טרערין איז ניט וואססער.

„יא" היילט מען זיך ניט צוא זאגען.

יעדער וויל נאר לערנען דעם צווייטען, דאריבער קוקט ער ניט אויף זיך.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)

יעדער מענש איז ביי זיך א בעל הבית.

יעדער רב וויל רענדל־געלט, נאר ניט יעדער בעל הבית גיט.

כל זמן די אויגען זיינען אפען וויל מען אלס.

ליגען טאר מען ניט זאגען, און דעם אמת קען מען ניט זאגען.

לערנען דעם צווייטען איז א גרינגע ארבייט.

לויפען און פאלען איז קיין קונץ ניט.

לייה דעם וואס גיט אפ, און גיב אפ דעם וואס לייהט.

מלאכה מאכט א מענשען ניט מאוס.

מיט ווערטער קען מען א נאר'ן ניט אויס לערנען און קיין חוב ניט בעצאהלען;

מעהר וויא איין מאל נארט מען ניט אפ.

מיט קינות ווערט מען ניט זאט.

מיט געלט פערדעקט מען א הייקער (גארב) אויך.

נארישקייט און פראצענט וואקסען אהן וואסער.

ניט אלע געלט איז ריכטיגע.

נעהמען קענען אלע.

ניט אלע אלטע זיינען קלוגע, און ניט אלע קלוגע דער לעבען ביז אלטער.

נאכטאהן יענעם קען אנ' אפע (אבעזיאנא) אויך.

ניט אלע פייגעלאך זינגען.

ניט אלס איז וויא עס דארף זיין.

נאך אמעריקאנער געלט דארף מען פאהרען.

נויט — ברעכט אייזען.

(בלאשטיין'ס בר"ש)

סחורה בארגען איז שלעכט, אבער בארגען שכל — איז נאך ערגער.

ער מעג און איך טאר ניט.

עס איז גוט אין גן־עדן, אבער דיא זינד לאזען ניט אריין.

פרעג װעסטו ניט בלאנזען.

פרעגין איז קיין זינד ניט.

פון הײלינעם קומט קיין גוט'ס ניט ארויס.

פון שטארקע טאבאק ניסט מען לאנג.

פאר אשדכן מוז מען זאגען דעם אמת.

פאר געלט קריגט מען סחורה.

פון א גישטארבענעם שונא איז מען זיכערער װיא פון אלעבעדיגען גוטען פריינד.

פון אונגליק צום גליק איז װייטער װיא פון גליק צוא אונגליק.

זאהלען אחוב דארף מען װעלען.

קארג ניט קיין װערטער בעת מען דארף ריידען.

הגל־געלט נעהמט מען צוא אגלאטע מטבע אויך.

שרייבין אהן פעהלערן — לערינט א בריעפענשטעללער.

3.

עטיקעטא און אויפפיהרונג.

אקלוגען איז ווייניג אוך גענוג.

א.

אין דער פריה.

גלייך וויא מען שטעהט אויף פון שלאף דארף מען זיך ארום וואשען מיט קאלטע וואססער און גוטע שמעק־זייף. אבוווישענדיג זיך וואס שטארקער אב רייבען דאס געזיכט דער פון איז פריש דאס געזיכט און ראז דיא באקען.

מען קען איינינע שטונדען געהן אהן טואלעט, אבער ניט שפעטער וויא ביז צוועלף אוהר. א כלה, וואס דער חתן איז ניט אין דער זעלביגער שטאדט, מעג ארום געהן אין שטוב אהן טואלעט ביז מיטאג.

פון פינף אוהר נאך מיטאג זוממער און פון דרייא ווינטער, מוז מען שוין געהן אין קארסעט און פערפוצט.

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

פאר נאכט ביין שפאצירען דארף מען זיך אנציהען וואס מאדנער, עס איז אויך איושר צוא האבען אקאוואלער, מיט וועמען צוא שפאצירען. דער פון איז ניט בעפרייט אנאר א כלה ווען דער חתן איז ניטא.

פאר'ן שפאצירען געהן מוז מען זיך נאך אמאהל איין וואשען פערקאמען דיא האר און איינינגע מאהל איינקוקען זיך אין שפיגעל.

אנשטענדיגע פריילינס האבען שטענדיג אין טאש (קעסענע) אשפיגעלע.

~~~~~~~~

ב.

קליידער.

קליידער מוז א פריילען האבען וואס מעהר; אז מען לאזט ניט נאך, שאפען דיא עלטערין פון אונטער דער ערד.

אזויא וויא מען מוז אללע מאנאט ראש חדש בענשין, אזויא דארף מען אללע מאנאט דערגעהן און נאכזעהן דיא שזורנאלען. דאס פערשטעהן אללע אז פאריזער זיינען דיא בעסטע.

אויף דיא שניידערין טאר מען זיך ניט פערלאזען; עס שאדט ניט אז מען מאכט וואס שמעהלער דיא טאליע.

(בלאשטיינ'ס בר"ש)
~~~~~~~~

איינזאטץ און שפיטצען דארף מען האבען אנגעגרייט וואס מעהר.

דיא פריילען וואס איז אין שטאנד, דארף זעהען צוא זיין אין אללע נייע מאדעס דיא ערשטע, ד. ה. איידער דאס געהט אריין אין שוסטער־גאס.

פוטצען זיך מוז אפריילען, א כלה, אפרויא, ווען זיא איז זאגאר מיאוס וויא דער טייוועל — עס וועט איהר ניט העלפין צום געזיכט, אבער דיא פיגור וועט שענער זיין.

אהוט אהן פעדערין איז וויא אחתונה אהן כלי־זמר.

וויא עס געהט אראב דער שנייא מוז מען קויפען אהוט, זומער — אהוט, אין הערבסט — אהוט, און ווינטער — א ווינטער הוט.

פאר אהוט דארפען זיך ניט דינגען, עס פאסט ניט און מען טאר ניט.

~~~~~~~~~~

ג.

געהן.

מען דארף געהן קליינע טריט, לאנגזאם, ניט קלאפען מיט דיא שיך, האלטען גלייך דעם קאפ. אין איין האנד (דיא לינקע) האלטען דיא קלייד, אין דיא צווייטע — זאממער אשירעם
~~~~~~~~~~

אָדֶער אַהאַנְד-בַּייטֶעלִי ווִינְטֶער אַ מוּפְטֶע. מֶען מֶעג אויך הַאלְטֶען אִין הַאנְד אַבּוּךְ, אָדֶער אַקְלֵיינֶעם פֶּעקֶעלֶע, פַּיין אַיינְגִיפַּאקְט.

אַלֶע אָבֶענְד מוּז מֶען גֶעהְן שְׁפַּאצִירֶען, אויסֶער אִין אַרֶעגֶען און אַמִיטְשֶׁעלִיצֶע.

מִיט ווִיזִיטֶין דַארְף מֶען זִיךְ נִיט רֶעכֶענֶען.

אויף אַ הָאכְצֵייט פַּאסְט נִיט צוּא גֶעהְן — מֶען דַארְף צוּא כַּאהָרֶען.

מִיט אַ קַאווַאלֶער ווָאס מֶען בֶּעקַאנְט זִיךְ צוּם עֶרְשְׁטִין מָאהְל, דַארְף מֶען לַאנְג נִיט אַרוּם גֶעהְן.

גֶעהְן דַארְף מֶען נָאר בַּייא נַאכְד, ד. ה. צְווַייא, נִיט מֶעהְר.

גֶעהְן אִין טְהֶעאַטֶער מֶעג מֶען מִיט אַלֶעמֶען, צוּרִיק אָבֶער — נָאר מִיט ווֶעמֶען מֶען קֶען גוּט.

אַ כַּלָּה מֶעג גֶעהְן שְׁפַּאצִירֶען מִיט אַנְ' עֶלְטֶערִין מֶענְשִׁין אויךְ.

בַּיין שְׁפַּאצִירֶען גֶעהְן בַּייט מֶען זִיךְ, ד. ה. יֶעדֶער גִיט אִיבֶּער דֶעם צְווַייטֶען זַיין פָּאר און גֶעהְט מִיט יֶענֶעמְס.

אַנְשְׁטֶענְדִיגֶע פְּרֵיילֶענְס גֶעהֶען נִיט שְׁפֶּעט בַּייא נַאכְט.

~~~~~~~~

(בלאשטיינ'ס בר"ש)
~~~~~~~~

ה.

בעגריסען.

אז מען בעגעגענט אן אבעקאנטען, דארף מען איהם בעגריסען, ד. ה. אשאקעל געבין מיט דעם קאפּ.

בעגריסענדיג דארף מען אויך אקליינעם שמייכעל טאהן.

אקאוואלער מוז ביין בעגריסען ציהען דיא הוט פון קאפּ.

אפריילין דארף נאר ענטפערן אויף א בעגריסונג. ד. ה. דער הערר דארף פריהער איהר בעגריסען.

אהעררין ניט קיין פארגעשטעלטען, ענטפערט מען אויף אבעגריסונג אהן אשמייכעל, ד. ה. קאלט.

אהערר דארף בעגריסען אפריילען, מיט וועלכע ער האט זיך אין אגיזעלשאפט גיטראפען, אבוואהל מען האט איהם איהר ניט פארגעשטעלט.

דער הערר דארף ביין בעגריסען ריידען, ד. ה. זאגען: здравствуйте!, Bon Jour!. אדער Мое почтеніе; דיא פריילין אבער גיט נאר אשאקיל מיט דעם קאפּ העפליך און רעדט ניט. ווען אבער דער קאוואלער פרעגט ביין בעגריסען: Какъ воживаете מוז מען ענטפערן Спасибо!. עס איז מאדערנער צוא ענטפערן אויף פראנצויז: Merçi!; אדער Grand merçi!

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

זאגאר ווען מען פערשטעהט אין פראנצויז וויא אהאהן
אין בני־אדם •

ה.

אויפפיהרונג •

א מענטש דארף וואס ווייניגער ריידען • אנאר אז ער
רעדט ניט , מיינט מען אויך אז ער האט שכל ...

מען דארף ניט ריידען אין א געזעלשאפט נאר וועגין
זיך , עס איז אויך ניט שיין אז מען רעדט וועגין אנ׳ אנדערין •

א קאוואלער דארף נאר זיטצען אויף איין האלבען
שטוהל ; אפריילין דארף זיטצען אויף דעם גאנצען •

דער קאוואלער דארף פריהער געבען דיא האנד •

א מאדערנע אריסטאקראטישע פריילין ניט נאר
א האלבע האנד , ד. ה. דיא פינגער •

אז מען שטעהלט פאר און מען מאכט בעקאנט , דארף
מען ענטפערין ! Очэнъ пріятно , אדער : זעהר אנגעניהם !

אקאוואלער פאסט ניט צוא בעטין אפריילין זיא זאל

(בלאשטיינ׳ס בר״ש)

איהם בעזוכען, אפריילין מעג בעטין בעזוכען ; נאר זיא דארף פריהער זיכער זיין אז דיא עלטערין וועלין דעם קאוואלער ניט נוייזען דיא טיהר.

אנ׳ אמת׳ע אריסטאקראטקע טאר ניט לעזען קיין יודישען בוך, זאגאר ווען זיא פערשטעהט קיין אנדערע שפראך ניט.

אז מען רעדט וועגין אזאך וואס איך פערשטעה ניט, בין איך זעהר פארזיכטיג דאס זאל ניט ארוים — איך גיב זיך אנ׳ עצה מען זאל ניט בעמערקען...

רוסישע אזבוקע געדרוקטע גרויס האנד מיט קליין האנד:

א	בּע	בע	גע	דע	ע	זשע	זע	אי
Аа,	Бб,	Вв,	Гг,	Дд,	Ее,	Жж,	Зз,	Ии,
יי	קא	על	עם	ען	א	פּע	ער	עס
Ii,	Кк,	Лл,	Мм,	Нн,	Оо,	Пп,	Рр,	Сс,
טע	אוּ	עף	חא	צע	טשע	שא	שטשא	
Тт,	Уу,	Фф,	Хх,	Цц,	Чч,	Шш,	Щщ,	
יאר	יערי	יער	יאט	ע	יו	יא	פיטא	
Ъъ,	Ыы;	Ьь;	Ѣѣ;	Ээ;	Юю;	Яя;	Ѳѳ.	

אי קראטקאע איזיצא

Vv. Йй.

רוססישע אַזבוקע געדרוקטע גרויס האַנד מיט, קליין האַנד געשריעבען :

א	בּע	בע	גע	דע	ע	זשע
Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Жж

זע	אי	יי	קא	על	עם	ען
Зз	Ии	Іі	Кк	Лл	Мм	Нн

א	פּע	ער	עס	טע	או	עף
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу	Фф

חא	צע	טשע	שא	שטשא	יאר
Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ	Ъъ

יערי	יער	יאט	ע	יו	יא
Ыы	Ьь	Ѣѣ	Ээ	Юю	Яя

פיטא	איזיצא	אי קראטקאע
Ѳѳ	Ѵѵ	Йй

דיא פראנצויזישע אזבוקע גרויס האנד מיט קליין האנד געדרוקט:

א	בע	סע	דע	ע	עף	זשע	אש
Aa,	**Bb,**	**Cc,**	**Dd,**	**Ee,**	**Ff,**	**Gg,**	**Hh,**
אי	זשי	קא	על	עם	ען	א	פע
Ii,	**Jj,**	**Kk,**	**Ll,**	**Mm,**	**Nn,**	**Oo,**	**Pp,**
קיו	ער	עס	טע	יו	וע	דובלי-וע	
Qq,	**Rr,**	**Ss,**	**Tt,**	**Uu,**	**Vv,**	**Ww,**	
איקס	איגרעק	זעד					
Xx,	**Yy,**	**Zz.**					

דיא פראנצויזישע אזבוקע גרויס האנד מיט קליין האנד געשריעבען:

א	בע	סע	דע	ע	עף	זשע
Aa	*Bb*	*Cc*	*Dd*	*Ee*	*Ff*	*Gg*
אש	אי	זשי	קא	על	עם	
Hh	*Ii*	*Jj*	*Kk*	*Ll*	*Mm*	
ען	א	פע	קיו	ער	עס	טע
Nn	*Oo*	*Pp*	*Qq*	*Rr*	*Ss*	*Tt*
יו	וע	דובלי-וע	איקס	איגרעק	זעד	
Uu	*Vv*	*Ww*	*Xx*	*Yy*	*Zz.*	

דיא דייטשע אַזבוקע גרויס האַנד מיט קליין האַנד געדרוקטע :

אַ	בּע	צע	דע	ע	עף
Aa,	**Bb,**	**Cc**	**Dd,**	**Ee,**	**Ff,**
גע	הא	אִי	יאָט	קא	על
Gg,	**Hh,**	**Ii,**	**Jj,**	**Kk,**	**Ll,**
עם	ען	אָ	פּע	קו	
Mm,	**Nn,**	**Oo,**	**Pp,**	**Qq,**	
ער	עס	טע	או	פאו	
Rr,	**Sſs,**	**Tt,**	**Uu,**	**Vv,**	
װע	איקס	אופּסילאָן	צעט		
Ww,	**Xx,**	**Yy,**	**Zz.**		
ח	ש	שט	ס	צק	
ch,	**ſch,**	**ſt;**	**ß,**	**ck.**	

Aa Aa, Bb Bb, Cc
Cc, Ćć Ćć, Dd Dd, Ee
Ee, Ff Ff, Gg Gg, Hh
Hh, Ii Ii, Jj Jj, Kk
Kk, Ll Ll, Łł Łł, M
m Mm, Nn Nn, Ńń
Ńń, Oó Oo, Óó Óó, Pp Pp,

Qq Qq, *Rr* Rr, *Ss* Ss,

Śś Śś, *Tt* Tt, *Uu* Uu,

Vv Vv, *Ww* Ww, *X*

x Xx, *Yy* Yy, *Zz* Zz,

Źź Źź, *Żż* Żż,

<u>אַנמערקונג.</u> דיא אותיות v V (פֿאַו) און q Q (קאַ) ווערען נישט בענוטצט אין פּאָלנישע ווערטער נאָר אין פראַנצאָזישע.